

ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНА

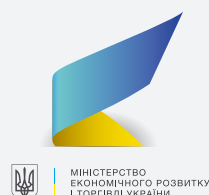
**ГІДНА ПРАЦЯ
ТА ЕКОНОМІЧНЕ
ЗРОСТАННЯ**

МОНІТОРИНГОВИЙ ЗВІТ

Моніторинговий звіт з оцінки прогресу досягнення ЦСР 8 «Гідна праця та економічне зростання» в Україні висвітлює стан досягнення цілі. Ця публікація є першим Моніторинговим звітом за конкретною ціллю, який базується на широкому колі інформаційних, аналітичних і статистичних матеріалів. У публікації наведена динаміка досягнення цілі за ключовими індикаторами за 2015–2018 роки, результати аналізу соціально-економічних тенденцій України та впровадження державної політики, спрямованої на стале економічне зростання, забезпечення високої продуктивності виробництва, підвищення рівня зайнятості населення, насамперед молоді, створення добре оплачуваних робочих місць та реалізації потенціалу економічно активної частини населення.

Моніторинговий звіт розроблено Міністерством економічного розвитку і торгівлі України з використанням даних державних статистичних спостережень, що проводяться Державною службою статистики, а також інформації Міністерства соціальної політики, Міністерства освіти і науки, Державної служби України з питань праці, Фонду соціального страхування тощо. Звіт розроблено Мінекономрозвитку за участі спеціалістів ГО «Інститут Зеленої економіки», Організації ООН з промислового розвитку (ЮНІДО), Міжнародної організації праці (МОП) та Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні та Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи Національної академії наук України.

Публікацію підготовлено за підтримки Організації ООН з промислового розвитку (ЮНІДО) та Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні. Думки, висловлені в публікації, є позицією авторів і не обов'язково відображають політики та погляди ЮНІДО та ЮНІСЕФ в Україні.

ЗМІСТ

Акроніми та аббревіатури.....	6
Вступ.....	7
Розділ 1.	
ЦСР 8: Гідна праця та економічне зростання.....	9
Розділ 2.	
Виклики на шляху досягнення Україною ЦСР 8.....	16
Розділ 3.	
Моніторинг прогресу на шляху досягнення ЦСР 8	
відповідно до національних завдань.....	22
Завдання 8.1:	
«Забезпечити стійке зростання ВВП на основі модернізації виробництва, розвитку інновацій, підвищення експортного потенціалу, виводу на зовнішні ринки продукції з високою часткою доданої вартості».....	22
Завдання 8.2:	
«Підвищувати ефективність виробництва на засадах сталого розвитку та розвитку високотехнологічних конкурентних виробництв».....	31
Завдання 8.3:	
«Підвищити рівень зайнятості населення».....	35
Завдання 8.4:	
«Скоротити частку молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок».....	42
Завдання 8.5:	
«Сприяти забезпеченню надійних та безпечних умов праці для всіх працюючих, зокрема шляхом застосування інноваційних технологій у сфері охорони праці та промислової безпеки».....	46
Завдання 8.6:	
«Створити інституційні та фінансові можливості для самореалізації потенціалу економічно активної частини населення та розвитку креативної економіки».....	51
Розділ 4.	
Державна політика з досягнення ЦСР 8.....	60
Висновки та рекомендації.....	66

ДОДАТКИ

Дані для моніторингу	76
8.1.1. Індекс фізичного обсягу ВВП, %.....	76
8.1.1.a ВВП, номінальні обсяги.....	76
8.1.2. Частка валового нагромадження основного капіталу у ВВП, %.....	76
8.1.2.a Індeksi капітальних інвестицій за видами економічної діяльності, % до відповідного року.....	76
8.1.2.в Індeksi капітальних інвестицій за видами промислової діяльності, % до відповідного року.....	77
8.1.2.с Капітальні інвестиції за джерелами фінансування.....	78
8.1.2.d Впровадження інновацій на промислових підприємствах.....	78
8.1.3. Частка експорту товарів з використанням у виробництві технологій високого та середньовисокого рівня в загальному обсязі експорту товарів, % (групи «Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості», «Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них», «Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання», «Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби», 90-та підгрупа групи «Прилади та апарати оптичні, фотографічні» (згідно з УКТЗЕД)).....	79
8.1.3.a Експорт товарів з використанням у виробництві технологій високого та середньовисокого рівня.....	79
8.1.4. Місце України у рейтингу за Глобальним інноваційним індексом.....	80
8.2.1. Коефіцієнт віддачі основних засобів ¹	80
8.2.1.a Основні засоби ¹	80
8.2.1.в Індекс коефіцієнту віддачі основних засобів за ВЕД1, % до попереднього року.....	80
8.2.1.с Індекс коефіцієнту віддачі основних засобів за видами промислової діяльності ¹ , % до попереднього року.....	81
8.2.2. Індекс продуктивності праці, % до попереднього року.....	81
8.2.2.a Індeksi продуктивності праці за ВЕД, % до попереднього року.....	81
8.2.2.в Індекс продуктивності праці за видами промислової діяльності ¹ , % до попереднього року.....	82
8.3.1. Рівень зайнятості населення віком 20–64 роки, %.....	83
8.3.1.a Рівень зайнятості населення за статтю, місцем проживання та віковими групами, % до загальної кількості населення відповідної вікової групи.....	83
8.3.1.в Рівень безробіття населення (за методологією МОП) за статтю, місцем проживання та віковими групами, % до загальної кількості населення відповідної вікової групи.....	84
8.3.1.с Професійна структура зайнятих у віці 20–64 роки за професійними групами, статтю та місцем проживання у 2015–2018 роках, за місцем проживання, у % до підсумку.....	84

8.3.1.d	Економічна активність населення за рівнем освіти, статтю та місцем проживання	85
8.3.1.e	Населення у віці 20–64 роки за причинами економічної неактивності, тис осіб	86
8.4.1.	Частка молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок, у загальній чисельності осіб віком 15–24 роки, %	87
8.5.1.	Кількість потерпілих від нещасних випадків на виробництві, які призвели до втрати працездатності на 1 робочий день чи більше, % до рівня 2015 року	87
8.5.2.	Кількість загиблих від нещасних випадків на виробництві, % до рівня 2015 року	87
8.5.1.a	Розподіл кількості потерпілих від нещасних випадків за даними актів Н-1 за найбільш травмонебезпечними причинами настання нещасних випадків	88
8.5.1.b	Розподіл кількості потерпілих від нещасних випадків за даними актів Н-1 за найбільш травмонебезпечними галузями економіки* підприємств, де стався нещасний випадок	89
8.5.3.	Частка працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці, у загальнообліковій кількості штатних працівників ¹ , %	89
8.6.1.	Кількість зайнятих працівників у суб'єктів середнього та малого підприємництва ¹ , млн осіб	90
8.6.1.a	Кількість суб'єктів МСП за ВЕД1	90
8.6.1.b	Кількість зайнятих працівників у суб'єктів МСП за ВЕД1	91
8.6.2.	Частка доданої вартості за витратами виробництва суб'єктів середнього та малого підприємництва ¹ , у % до загальної суми доданої вартості за витратами виробництва	92
8.6.2.a	Частка доданої вартості за витратами виробництва суб'єктів МСП ¹	92
8.6.3.	Місце України у рейтингу легкості ведення бізнесу Doing Business	93
	Методологічне роз'яснення	94

АКРОНІМИ ТА АБРЕВІАТУРИ

АР Крим	Автономна Республіка Крим
АПК	Аграрно-промисловий комплекс
БГП	Безпека та гігієна праці
ВВП	Валовий внутрішній продукт
ВДВ	Валова додана вартість
ВЕД	Вид економічної діяльності
ВНОК	Валове нагромадження основного капіталу
ВООЗ	Всесвітня організація охорони здоров'я
Держпраці	Державна служба України з питань праці
Держстат	Державна служба статистики України
ДФРР	Державний фонд регіонального розвитку
Євростат	Статистична організація Європейської Комісії
ЄС	Європейський Союз
Мінекономрозвитку	Міністерство економічного розвитку і торгівлі України
МОП	Міжнародна організація праці
МСП	Малі та середні підприємства
НБУ	Національний банк України
НПА	Нормативно-правовий акт
ООН	Організація Об'єднаних Націй
ПРООН	Програма розвитку ООН
ПКС	Паритет купівельної спроможності
РФ	Російська Федерація
США	Сполучені Штати Америки
УКТЗЕД	Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності
ФСС	Фонд соціального страхування
ЦОВВ	Центральні органи виконавчої влади
ЦПП	Центри підтримки підприємства
ЦСР	Цілі Сталого Розвитку
ЮНІДО	Організація ООН з промислового розвитку
ЮНІСЕФ	Представництво Дитячого фонду ООН в Україні
Doing Business	Проект Світового банку «Ведення бізнесу»
EU SURE	Підтримка ЄС в Україні для відновлення економіки (ЄС SURE)
EU4Business	Проект у рамках ініціатив та програм ЄС
FORBIZ	Проект у рамках проекту EU4Business
Global Innovation Index	Глобальний інноваційний індекс
ІТ	Інформаційні технології
NACE	Класифікація видів економічної діяльності Європейського Співтовариства

ВСТУП

У вересні 2015 року в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку відбувся Саміт ООН зі сталого розвитку та прийняття Порядку денного розвитку після 2015 року, на якому було затверджено нові орієнтири розвитку. Підсумковим документом Саміту «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» було затверджено 17 Цілей Сталого Розвитку та 169 завдань.

Держави-члени ООН у Порядку денному у сфері сталого розвитку до 2030 року¹ висловили свою рішучість «... забезпечити кожній людині процвітаюче і повноцінне життя, а також досягти сталого розвитку за трьома його вимірами – економічним, соціальним та екологічним – збалансованим і комплексним чином». Світова спільнота визначила, що необхідно створити умови для поступового, всеохоплюючого та стійкого економічного зростання, спільного процвітання та гідної праці для всіх, враховуючи різні рівні національного розвитку та потенціалу (пункт 3). Держави-члени підкреслили, що концепція сталого розвитку визнає, що викорінення бідності в усіх її формах і вимірах, боротьба з нерівністю всередині і між країнами, збереження планети, створення стійкого, всеохоплюючого і сталого економічного зростання і сприяння соціальній інтеграції, всі ці цілі пов'язані одна з одною і взаємозалежні (пункт 13).

Окремо було зазначено, що поступове, всеохоплююче та стійке економічне зростання є необхідною умовою для процвітання. Саме така якість зростання вимагає розв'язання проблем нерівності доходів, викорінення дитячої праці, примусової праці та торгівлі людьми; заохочення динамічної, стабільної, інноваційної та орієнтованої на людей економіки, зайнятості молоді, розширення прав і можливостей жінок для гідної праці для тощо (пункт 27). Також Порядок денний до 2030 року спрямований на реалізацію прав всіх людей, досягнення гендерної рівності та

розширення прав і можливостей всіх жінок і дівчат.

17 Цілей Сталого Розвитку та 169 глобальних завдань є інтегрованими, неподільними та такими, що спрямовані на збалансування соціальних, економічних та екологічних аспектів сталого розвитку.

Україна, як і інші країни-члени ООН, приєдналася до глобального процесу забезпечення сталого розвитку. Протягом 2016–2017 років тривав широкомасштабний та всеохоплюючий процес адаптації ЦСР з урахуванням українського контексту. Створення національних стратегічних рамок для України на період до 2030 року відбувалось на основі принципу «нікого не залишити осторонь». Кожна глобальна ціль була переглянута, беручи до уваги специфіку національного розвитку.

Результатом цієї роботи стала національна система ЦСР, яка складається із 86 завдань національного розвитку². Національні завдання, індикатори для моніторингу виконання завдань та цільові орієнтири для досягнення до 2030 року відображено в Національній доповіді «Цілі Сталого Розвитку: Україна». Створена національна система ЦСР забезпечує міцну основу для подальшого стратегічного планування розвитку країни.

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України є виконавчим секретаріатом Міжвідомчої робочої групи з питань координації процесів імплементації та забезпечення моніторингу ЦСР, до складу групи увійшли представники Державної служби статистики України, 17 міністерств та відомств, системи ООН в Україні (Офіс Координатора системи

¹ Резолюція Генеральної Асамблеї ООН RES/70/1

² За результатами рішень, прийнятих на засіданнях Міжвідомчої робочої групи з питань координації процесів імплементації та забезпечення моніторингу ЦСР, а також у ході підготовки проекту постанови Кабінету Міністрів України «Питання координації збирання даних для моніторингу Цілей сталого розвитку» показники досягнення Україною ЦСР дорацьовувались. Наразі їх кількість становить 184. Інформацію щодо оновленого переліку показників наведено у Моніторингу показників досягнення ЦСР в Україні.

ООН в Україні, ЮНІДО, ЮНІСЕФ, ПРООН) та Національної академії наук України.

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України виступило з ініціативою щодо створення національної моніторингової системи ЦСР та відповідної інформаційної платформи. Система моніторингу ЦСР складається із щорічних звітів: (i) моніторингу показників досягнення ЦСР в Україні; (ii) моніторингових звітів з оцінки прогресу досягнення конкретних однієї-двох ЦСР; (iii) тематичних національних доповідей, які розкривають досягнення ЦСР крізь призму окремої суспільної групи або окремої проблематики, спільної для всіх ЦСР. Також раз в п'ять років буде формуватися моніторинговий звіт з оцінки прогресу досягнення всіх 17-ти цілей сталого розвитку з аналізом стану досягнення цілей, висвітленням проблем та рекомендаціями щодо їх розв'язання.

Важливим кроками на шляху досягнення ЦСР є розбудова національної системи їх моніторингу, інкорпорація ЦСР у стратегічне планування, реалізація проектів за ЦСР, локалізація ЦСР тощо. Розпочато роботу зі ство-

рення відкритої ЦСР-платформи для висвітлення питань ЦСР-орієнтованого планування, реалізації завдань та моніторингу досягнення цілей. З метою забезпечення інклюзивного сталого розвитку на основі принципу «нікого не залишити осторонь» Мінекономрозвитку виступило з ініціативою створення хабу «ЦСР-знання». Також це сприятиме впровадженню системного підходу до планування розвитку з метою досягнення ЦСР з одночасним закріпленням здобутків, зміцненням інституційної пам'яті та використанням кращих світових практик з ЦСР.

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України розпочало процес моніторингу ЦСР шляхом розроблення першого Моніторингового звіту з ЦСР 8 «Гідна праця та економічне зростання» (відповідальним виконавцем за цією ціллю є Мінекономрозвитку). Цей звіт містить огляд прогресу у досягненні ЦСР 8 за останній трирічний період порівняно з базовим рівнем 2015 року, висвітлює інформацію щодо здобутків та викликів на шляху реалізації державної політики з досягнення ЦСР 8 та надає аналіз щодо ступеня інкорпорації завдань Цілі 8 у стратегічні документи України.

Розділ 1.

ЦСР 8: ГІДНА ПРАЦЯ ТА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ

ЦСР 8 «Гідна праця та економічне зростання» закликає міжнародне співтовариство «сприяти поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх». ЦСР 8 охоплює два основні напрями, які є щільно пов'язаними – економічне

зростання та зайнятість (гідну працю). Чим більше людей має гідні робочі місця та чим більш здоровою є робоча сила, тим стабільнішим буде економічне зростання і навпаки. Саме ці взаємозв'язки заслуговують на особливу увагу при прийнятті державних рішень.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЦІЛІ 8 З ІНШИМИ ЦСР НА ГЛОБАЛЬНОМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ

ЦСР 8 містить завдання різного обсягу: деякі – вузько визначені, інші – глобальні, однак виконання кожного з завдань справляє вагомий вплив на розв'язання інших завдань Цілі 8, запускає ланцюговий процес перетворень у напрямі досягнення ряду інших цілей сталого розвитку та слугує запорукою побудови мирного та інклюзивного суспільства.

У березні 2019 року у Женеві відбувся Регіональний форум зі сталого розвитку в регіоні Європейської економічної комісії ООН, на якому обговорювались Цілі, що у 2019 році знаходяться на поглибленому розгляді Політичного форуму високого рівня, зокрема ЦСР 8. Під час Форуму акцент було зроблено на взаємозв'язку між ЦСР та на шляхах комплексного формування політики³.

Так, на глобальному рівні⁴ ЦСР 8 безпосередньо та невідривно пов'язана принаймні з дев'ятьма іншими ЦСР, з якими має спільноспрямовані (суміжні) завдання. Наприклад, це освіта (ЦСР 4), яка є засобом отримання гідної праці, особливо для молодих людей (ЦСР 8), своєю чергою гідна праця є прямим засобом зменшення нерівності в доходах (ЦСР 10) тощо. Крім того, більшість завдань ЦСР 8 справляють позитивний вплив на інші ЦСР. Водночас у випадках, коли завдання чинять негативний або неоднозначний вплив на інші ЦСР, державна політика повинна відігравати пом'якшувальну роль для зниження небажаних наслідків.

Тобто існує тісний двосторонній зв'язок між рішеннями спрямованими на досягнення сталого економічного зростання та тими, що сприяють імплементації та реалізації інших ЦСР:

3 **ГАРНЕ ЗДОРОВ'Я**

 Здоров'я, яке само собою є самоціллю, також сприяє збільшенню продуктивності ринку праці та подовжує участь людини у виробничому процесі. Гідна праця зменшує ризик психічних захворювань та фатальних випадків

10 **ЗМЕНШЕННЯ НЕРІВНОСТІ**

 Гідна праця з акцентом на справедливий дохід, безпеку на робочому місці та соціальний захист окремих осіб і сімей є прямим засобом зменшення нерівності в доходах, багатстві та економічному впливі

4 **ЯКІСНА ОСВІТА**

 Освіта є засобом отримання гідної роботи, особливо для молодих людей, а навчання протягом усього життя потрібне для того, щоб не відставати від змін на ринку праці та набувати необхідних навичок

12 **ВІДПОВІДАЛЬНЕ СПОЖИВАННЯ**

 Відповідальне споживання вимагає, щоб економічне зростання не супроводжувалося погіршенням стану навколишнього середовища

5 **ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ**

 Досягнення гендерної рівності сприяє розширенню можливостей жінок і дівчат на всіх рівнях

13 **БОРІТЬБА ЗІ ЗМІНОЮ КЛІМАТУ**

 Сприяння розвитку державно-приватного партнерства, спрямованого на підтримку дій з пом'якшення впливу зміни клімату

³ <https://www.unece.org/rfsd2019.html>

⁴ Regional Forum on Sustainable Development 20–21st March 2019, Geneva.

Модернізація виробництва та розвиток інновацій сприяють сталій індустріалізації, що, в свою чергу, сприяє стійкому економічному зростанню

Економічне зростання допомагає мобілізувати ресурси для сталого управління природними ресурсами та збереження наземних екосистем

В умовах миру і справедливості розвинені країни допомогатимуть менш передовим економікам краще інтегруватися в багатосторонню торгову систему шляхом більш повного використання потенціалу цифрової трансформації

В Україні під час адаптації ЦСР кожна глобальна ціль була переглянута з урахуванням специфіки національного розвитку. Результатом такого перегляду, в тому числі, стала відмова від глобальної концепції формування за цілями суміжних (спільно спрямованих, повторних за суттю) завдань, при цьому при

визначенні релевантних завдань було збережено принцип взаємозалежності та впливовості. Загалом на національному рівні в основу була покладена теза, що саме ЦСР 8, з одного боку, є засобом досягнення інших 16 цілей, з іншого – це кінцева мета Порядку денного до 2030 року.

Продуктивна зайнятість і гідна праця є найважливішими елементами для забезпечення ефективної глобалізації та скорочення бідності.

Гідна праця з акцентом на справедливий дохід, безпеку на робочому місці та соціальний захист окремих осіб і сімей є прямим засобом зменшення нерівності в доходах, багатстві та економічному впливі

Стійке економічне зростання та гідна праця є запорукою збалансованого харчування кожної людини. Своєю чергою, розвиток сільсько-господарського виробництва з використанням інноваційних технологій є одним із головних чинників стійкого економічного зростання та розвитку експортного потенціалу країни

Стійке економічне зростання сприяє створенню інклюзивних і стійких міст (поліпшення житлових умов, містобудування, доступ до базових послуг). Своєю чергою, міста є позитивною і потужною силою для забезпечення сталого економічного зростання та процвітання, оскільки вони стимулюють інновації, споживання та інвестиції

Здоров'я, яке само собою є самоціллю, також сприяє збільшенню продуктивності ринку праці та подовжує участь людини у виробничому процесі. Гідна праця зменшує ризик психічних захворювань та фатальних випадків

Створення нової високотехнологічної економіки сприяє появі стійкіших моделей споживання та виробництва, покращенню екології, вирішенню проблем у сфері використання хімічних речовин.

Стійке зростання на основі розвитку інновацій вимагає від сфери освіти підготовки відповідних фахівців, а також виховання нового покоління здатного адаптуватися до швидких змін на ринку праці

Стійке економічне зростання, засноване на модернізації виробничих процесів та розвитку інновацій, що супроводжува-тиметься переходом до високо-технологічних виробництв, сприяє зменшенню техногенного навантаження на екологічну систему країни

Продуктивна зайнятість і гідна праця, надійні та безпечні умови праці для всіх працюючих є найважливішими елементами сприяння гендерній рівності та розширенню можливостей жінок і дівчат на всіх рівнях

Піднесення вітчизняної науки та розширення інноваційної сфери допоможе мобілізувати ресурси для сталого управління та збереження морських ресурсів

Стійке економічне зростання формує фінансове підґрунтя для реконструкції наявних та будівництва нових систем централізованого питного водопостачання, водозабірних та каналізаційних очисних споруд

Економічне зростання допомагає мобілізувати ресурси для сталого управління природними ресурсами та збереження наземних екосистем

Створення умов для піднесення вітчизняної науки та інноваційної сфери надасть змогу побудувати нову високотехнологічну економіку та закласти основи енергетичної безпеки держави шляхом створення надійного та ефективного паливно-енергетичного комплексу

Ефективні та всеосяжні інституції, які сприяють гідній праці для всіх, базуються на дотриманні міжнародних трудових стандартів і формуються через соціальний діалог, є фундаментом для справедливих і мирних суспільств

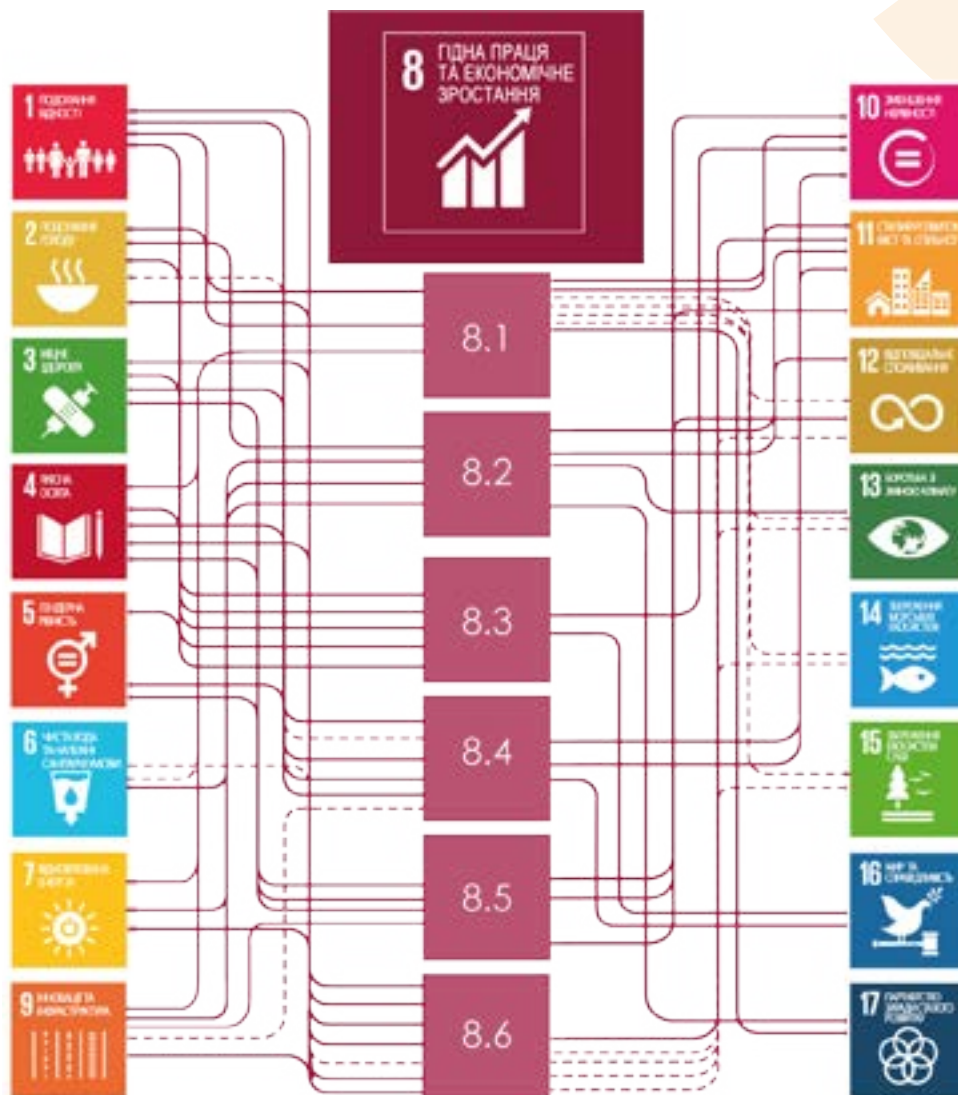

Інновації дають нове життя виробництву, послугам, торгівлі та сфері розваг, сприяють підвищенню потенціалу зростання ВВП, формують нові вимоги до освіти, фахової підготовки

Реалізація структурно-інноваційної моделі розвитку, інтенсивне технічне та технологічне оновлення виробництва сприяє збільшенню притоку капіталу в країну та розвитку міжнародного партнерства

Рис. 1.1. Взаємозв'язок між завданнями ЦСР 8 та іншими ЦСР на національному рівні

ГІДНА ПРАЦЯ ТА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ: ЗАВДАННЯ ТА ІНДИКАТОРИ

На глобальному рівні досягнення ЦСР 8 передбачає виконання дванадцяти завдань. У результаті адаптації глобальних ЦСР до національного контексту України Ціль 8 в Україні охоплює шість завдань, спрямованих на досягнення економічного зростання та забезпечення населення гідною працею:

1. забезпечити стійке зростання ВВП на основі модернізації виробництва, розвитку інновацій, підвищення експортного потенціалу, виводу на зовнішні ринки продукції з високою часткою доданої вартості (8.1);
2. підвищувати ефективність виробництва на засадах сталого розвитку та розвитку високотехнологічних конкурентних виробництв (8.2);
3. підвищити рівень зайнятості населення (8.3);
4. скоротити частку молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок (8.4);
5. сприяти забезпеченню надійних та безпечних умов праці для всіх працюючих, зокрема шляхом застосовування інноваційних технологій у сфері охорони праці та промислової безпеки (8.5);
6. створити інституційні та фінансові можливості для самореалізації потенціалу економічно активної частини населення та розвитку креативної економіки (8.6).

Рис 1.2. Співставлення глобальних і національних завдань ЦСР 8

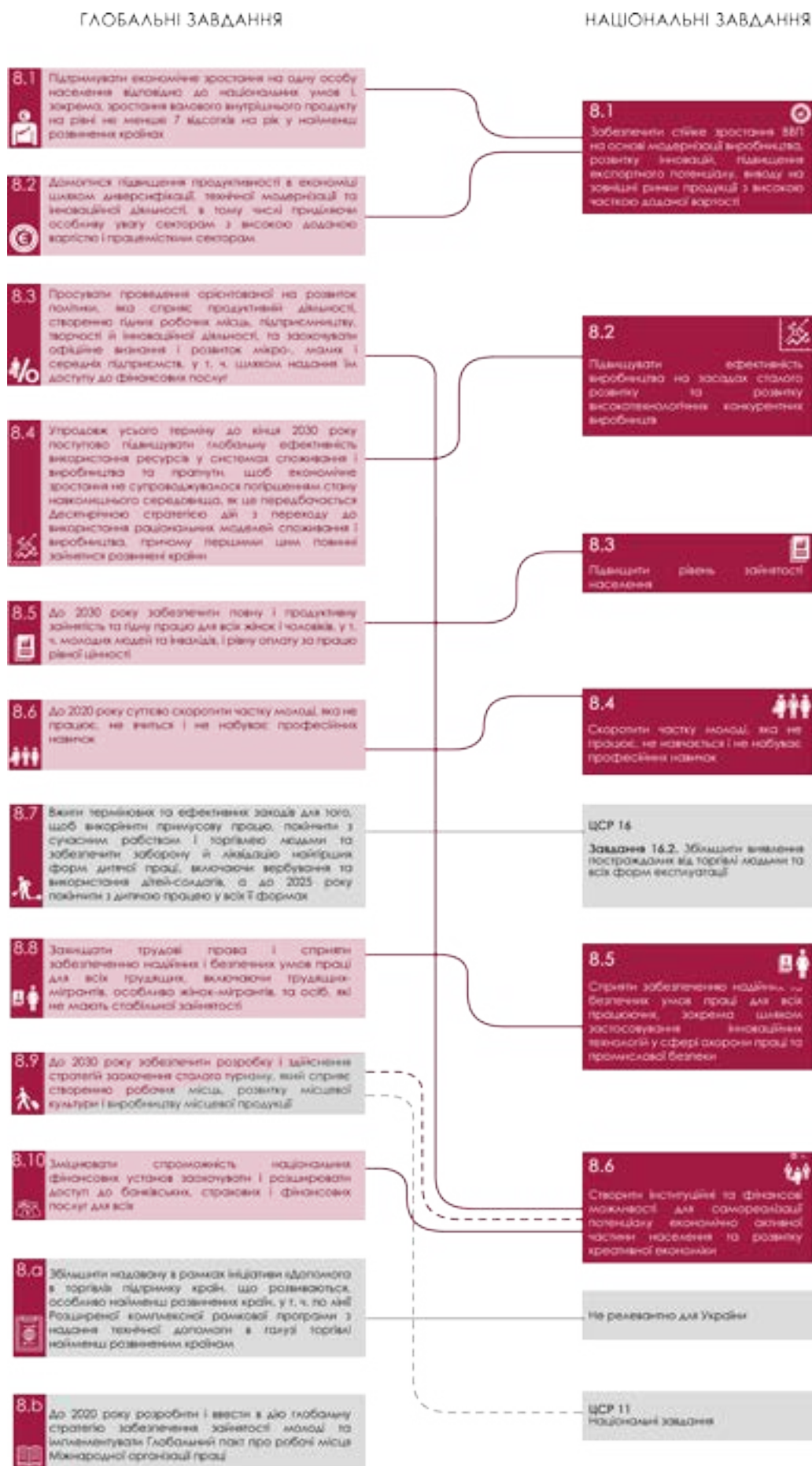

Рис. 1.3. Співставлення глобальних і національних індикаторів ЦСР 8

ГЛОБАЛЬНІ ІНДИКАТОРИ		НАЦІОНАЛЬНІ ІНДИКАТОРИ	
8.1	8.1.1. Щорічний темп зростання реального ВВП на одиницю населення, %	8.1	8.1.1. Індекс фінансового обсягу ВВП, %
8.2	8.2.1. Щорічний приріст реального ВВП на одного зайнятого		8.1.2. Частка валового нарахування основного капіталу у ВВП, %
8.4	8.4.1. Матеріальні ресурси (біомаса, енергетичні ресурси, металеві та неметалеві руди), матеріальні ресурси на одиницю населення, а також матеріальні ресурси на одиницю ВВП 8.4.2. Внутрішні матеріальні споживання, відносна матеріальна споживання на одиницю населення та внутрішні матеріальні споживання на одиницю ВВП		8.1.3. Частка експорту товарів з використанням у виробництві технологій високого та середньовисокого рівня в загальному обсязі експорту товарів, %
8.5	8.5.1. Середня посадова заробітна плата працівників жінок за часоїної статі, за професією, віком та за особами з обмеженими можливостями 8.5.2. Рівень безробіття за статтю, віком та особами з обмеженими можливостями		8.1.4. Місце України у рейтингу за Глобальними інноваційними індексом
8.6	8.6.1. Частка молоді (у віці 15-24 роки), що не навчається, не працює або не навчається	8.2	8.2.1. Коефіцієнт віддачі основних засобів
8.8	8.8.1. Частота смертності за неформальних професійних праць за статтю та мигрантським статусом 8.8.2. Виконання трудових прав на національному рівні (завоювання асоціацій та колективних переговорів) на основі текстів джерел Міжнародної організації праці (МОП) та національного законодавства, за статтю та статусом мигрантів		8.2.2. Індекс продуктивності праці, %
8.3	8.3.1. Частка неформальної зайнятості у неформальному секторі за статтю	8.3	8.3.1. Рівень зайнятості населення віком 20-64 роки, %
8.9	8.9.1. Внесок туризму у ВВП, відношення туризму до сукупного ВВП, та темпи зростання туризму 8.9.2. Частка робочих місць у сфері послуг туризму у загальній кількості посад у галузі туризму	8.4	8.4.1. Частка молоді, що не працює, не навчається і не навчається професійно навчати, у загальній чисельності осіб віком 15-24 роки, %
8.10	8.10.1. Кількість відділень комерційних банків на 100000 дорослих і кількість банкоматів на 100000 дорослих 8.10.2. Частка дорослих (15 років і старші), які мають рахунок у банку чи іншій фінансовій установі або користуються послугами оператора мобільних фінансових послуг	8.5	8.5.1. Кількість потерпілих від нещасних випадків на виробництві, які призвели до втрати працездатності на 1 робочий день чи більше, % до рівня 2015 року 8.5.2. Кількість загинувших від нещасних випадків на виробництві, % до рівня 2015 року 8.5.3. Частка працівників, зайнятих на роботах з підвищеними умовами праці, у загальнообсяговій кількості платних працівників, %
8.7	8.7.1. Частка і кількість дітей у віці 5-17 років, зайнятих дитячою працею, за статтю та віком	8.6	8.6.1. Кількість зайнятих працівників у суб'єктах середнього та малого підприємства, млн осіб 8.6.2. Частка доданої вартості за витратами виробництва суб'єкта середнього та малого підприємства, у % до загальної суми доданої вартості за витратами виробництва 8.6.3. Місце України у рейтингу легкості ведення бізнесу Doing Business
8.a	8.a.1. Обсяг зобов'язань і виплат в рамках національної допомоги в торгівлі		
8.b	8.b.1. Наявність розробленої і здійсненої національної стратегії молодіжної зайнятості в якості окремої стратегії або в рамках національної стратегії в області зайнятості		

ДЕЗАГРЕГУВАННЯ ІНДИКАТОРІВ ЦІЛІ 8

Деагрегація даних, в залежності від застосування, визначена для всіх 14-ти індикаторів ЦСР 8. За шести індикаторами (8.3.1, 8.5.1, 8.5.2, 8.5.3, 8.6.1, 8.6.2) деагрегація існує у повному обсязі, ще за шести індикаторами (8.1.1, 8.1.3, 8.1.4, 8.2.2, 8.4.1, 8.6.3) деагре-

гування на достатньому рівні і більший ступінь у світовій практиці не застосовується. Ще за двома індикаторами деагрегування в повному обсязі не доступне, оскільки розробка методології розрахунку на національному рівні не планується.

Таблиця 1.1. Індикатори Цілі 8. Деагрегація даних.

Індикатори	Методологія розрахунку		Деагрегація			Джерело
	Відповідність міжнародним стандартам	Можливість проведення порівнянь	За регіонами	За ВЕД	Інше*	
8.1.1 Індекс фізичного обсягу ВВП, %	✓	✓	✓ (ВРП)	0	0	Держстат
8.1.2 Частка валового нагромадження основного капіталу у ВВП, %	✓	✓	0	0	✓	Держстат
8.1.3 Частка експорту товарів з використанням у виробництві технологій високого та середньовисокого рівня в загальному обсязі експорту товарів, %	0	0	✗	0	УКТЗЕД	Держстат
8.1.4 Місце України у рейтингу за Глобальним інноваційним індексом	✓	✓	0	0	0	Мінекономрозвитку
8.2.1 Коефіцієнт віддачі основних засобів	0	0	✗	✓	0	Мінекономрозвитку
8.2.2 Індекс продуктивності праці, % до попереднього року**	✓	✓	✓	✓	0	Мінекономрозвитку
8.3.1 Рівень зайнятості населення віком 20–64 роки, %	✓	✓	✗	✗	✓	Держстат
8.4.1 Частка молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок, у загальній чисельності осіб віком 15–24 роки, %	✓	✓	✗	0	✓	Держстат
8.5.1 Кількість потерпілих від нещасних випадків на виробництві, які призвели до втрати працездатності на 1 робочий день чи більше, % до рівня 2015 року	✓	✓	✓	✓	✓	Держстат Держпраці ФСС
8.5.2 Кількість загиблих від нещасних випадків на виробництві, % до рівня 2015 року	✓	✓	✓	✓	✓	Держстат Держпраці ФСС
8.5.3 Частка працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці, у загальнообліковій кількості штатних працівників, %	0	0	✓	✓	✓	Держстат Держпраці ФСС
8.6.1 Кількість зайнятих працівників у суб'єктів середнього та малого підприємства, млн осіб	0	0	✗	✓	0	Держстат

Індикатори	Методологія розрахунку		Дезагрегація			Джерело
	Відповідність міжнародним стандартам	Можливість проведення порівнянь	За регіонами	За ВЕД	Інше*	
8.6.2 Частка доданої вартості за витратами виробництва суб'єктів середнього та малого підприємництва, у % до загальної суми доданої вартості за витратами виробництва	0	0	✗	✓	0	Держстат
8.6.3 Місце України у рейтингу легкості ведення бізнесу Doing Business.	✓	✓	0	0	0	Мінекономрозвитку

* Дезагрегація в розрізі видів нефінансових активів, за віком, місцем проживання, статтю тощо.

** На рівні національної економіки продуктивність праці розраховується на основі даних Держстату з ВВП у цінах базисного року у грн (методичні рекомендації щодо розрахунку продуктивності праці в Україні), для міжнародних зіставлень продуктивності праці у розрахунках використовується показник ВВП за ПКС у міжнародних доларах, що розраховується Світовим банком.

✓ – дезагрегування існує;

✗ – дезагрегування відсутнє;

0 – дезагрегування не застосовується.

Розділ 2.

ВИКЛИКИ НА ШЛЯХУ ДОСЯГНЕННЯ УКРАЇНОЮ ЦСР 8

У ході трансформаційних процесів Україна пододала низку криз, більшість з яких була спровокована зовнішніми факторами. Внаслідок структурної, енергетичної, фі-

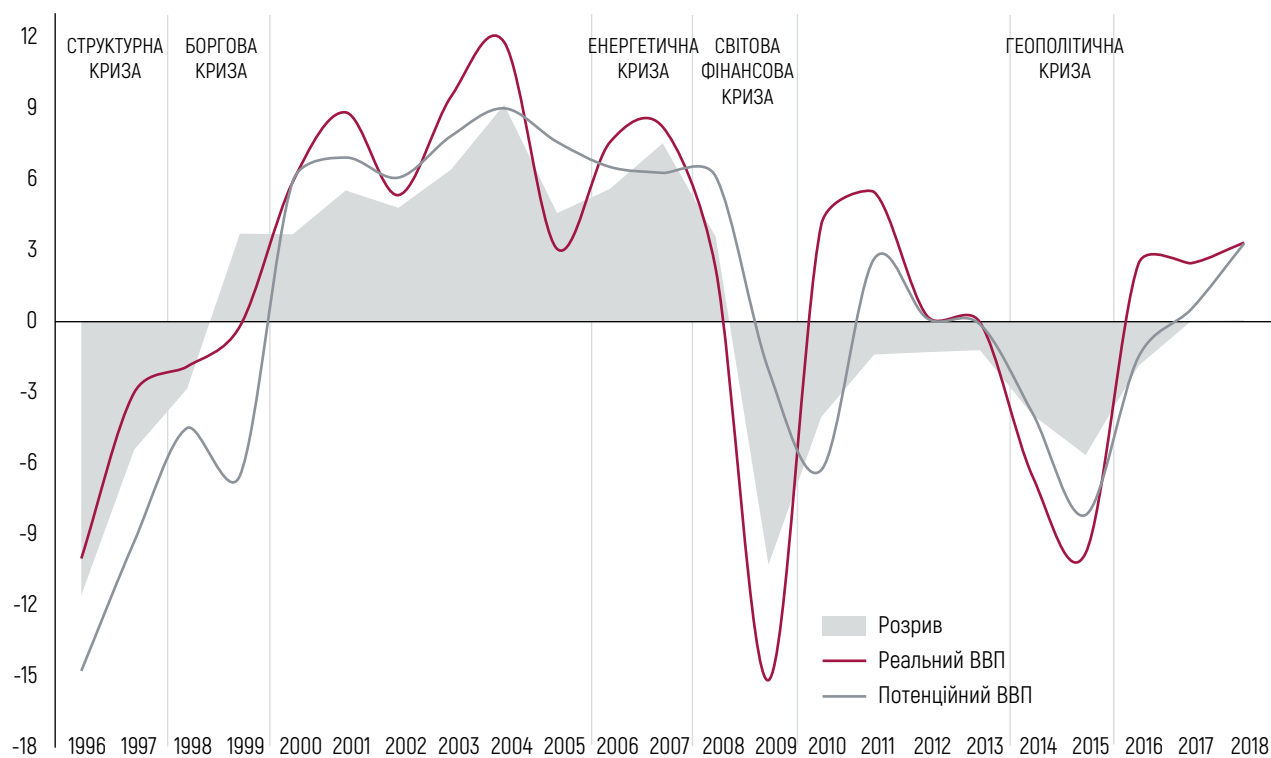
нансової, та останньої геополітичної кризи було уповільнено темпи економічного зростання та втрачено значні ресурси, капітал та час.

ЗАГАЛЬНИЙ АНАЛІЗ СИТУАЦІЇ

Так, з набуттям незалежності Україною саме через розрив традиційних коопераційних зв'язків (що призвело до зупинки виробничої діяльності потужних підприємств радянської епохи й відповідно втрати робочої сили) відбулася суттєва втрата як потенційного ВВП, так і фактичного ВВП: у 1996 році останній склав 43% щодо рівня 1990 року, тобто скоротився понад удвічі. Далі економіка зазнала шоку боргової кризи 1998–1999 років. І лише на початку двохтисячних років завдяки наявності умовних конкурентних переваг – недозавантаженості виробничих потужностей

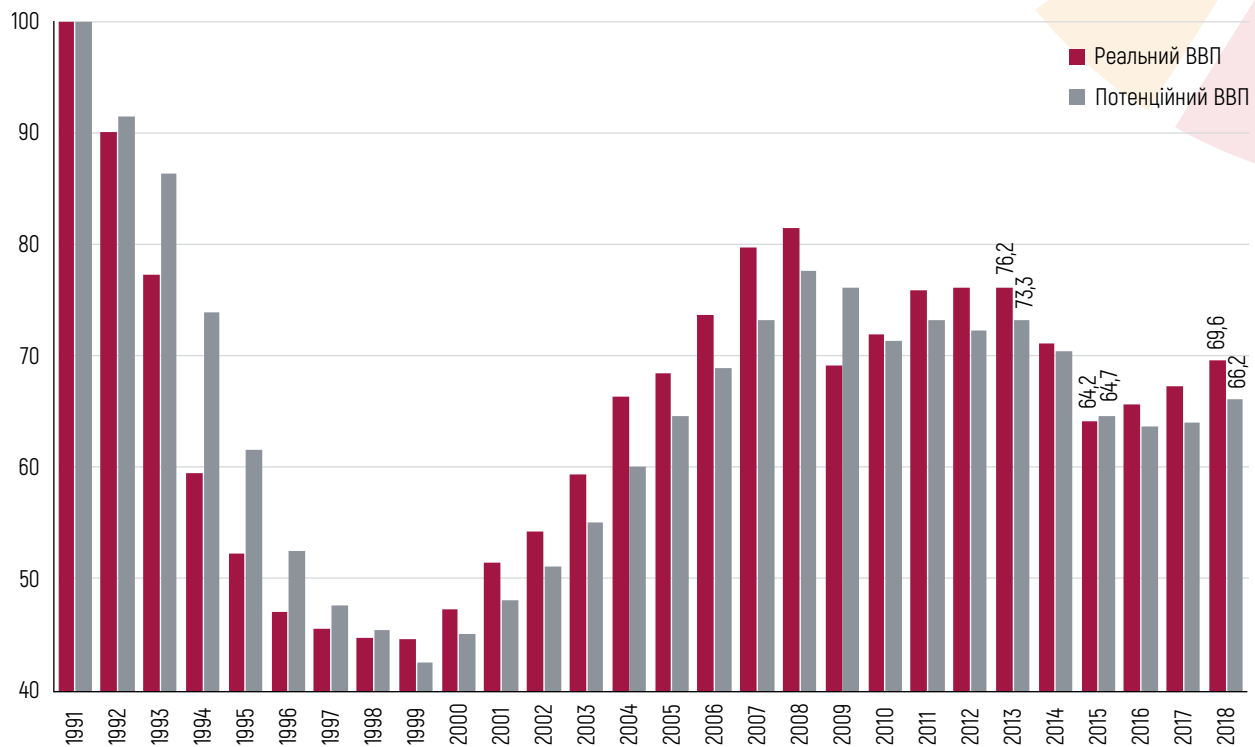
та дешевої робочої сили при підтримці зовнішнього попиту (сприятлива зовнішньоекономічна кон'юнктура на світових товарних ринках українського експорту) Україна перейшла до фази відновлювального зростання. Протягом 2000–2007 років реальний ВВП збільшився до 72,8% від рівня 1990 року та на кінець 2007 року майже в 1,8 раза перевищив рівень 1999 року. При цьому потенційний рівень ВВП зростав майже синхронно з фактичним із незначним відставанням динаміки та на кінець 2007 року в 1,7 раза перевищив рівень 1999 року.

Рис. 2.1. Ланцюгові зміни реального та потенційного ВВП і розрив між ними, 1996–2018 роки, %

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку.

Рис. 2.2. Реальний та потенційний ВВП, % до попереднього року (1991=100%)

Джерело: розрахунки Мінекономрозвитку.

Однак структурна криза 1992–1997 років сформувала значну сировинну експортоорієнтованість та технологічну імпортозалежність, що спричинило високу уразливість вітчизняної економіки до нових загроз, які реалізувались у період енергетичної кризи 2006–2007 років та світової фінансової кризи 2008–2009 років і ще більше загострились у період геополітичної кризи 2014–2015 років.

Упродовж 2014–2015 років через втрату контролю над частиною території України в результаті анексії Російською Федерацією АР Крим та військових дій у східних регіонах країни, руйнування окремих промислових об'єктів та зниження завантаженості виробничих потужностей, втрату усталених міжгалузевих та логістичних зв'язків у регіональному та зовнішньоекономічному просторі, а також скорочення економічно активного населення та рівня інвестицій у відповідь на дестабілізацію економічної ситуації відбулося чергове падіння реального ВВП на 15,8%, при цьому втрати потенційного ВВП склали 11,8%.

Але економічне падіння 2014–2015 років – це не найбільш іші виклики і втрати,

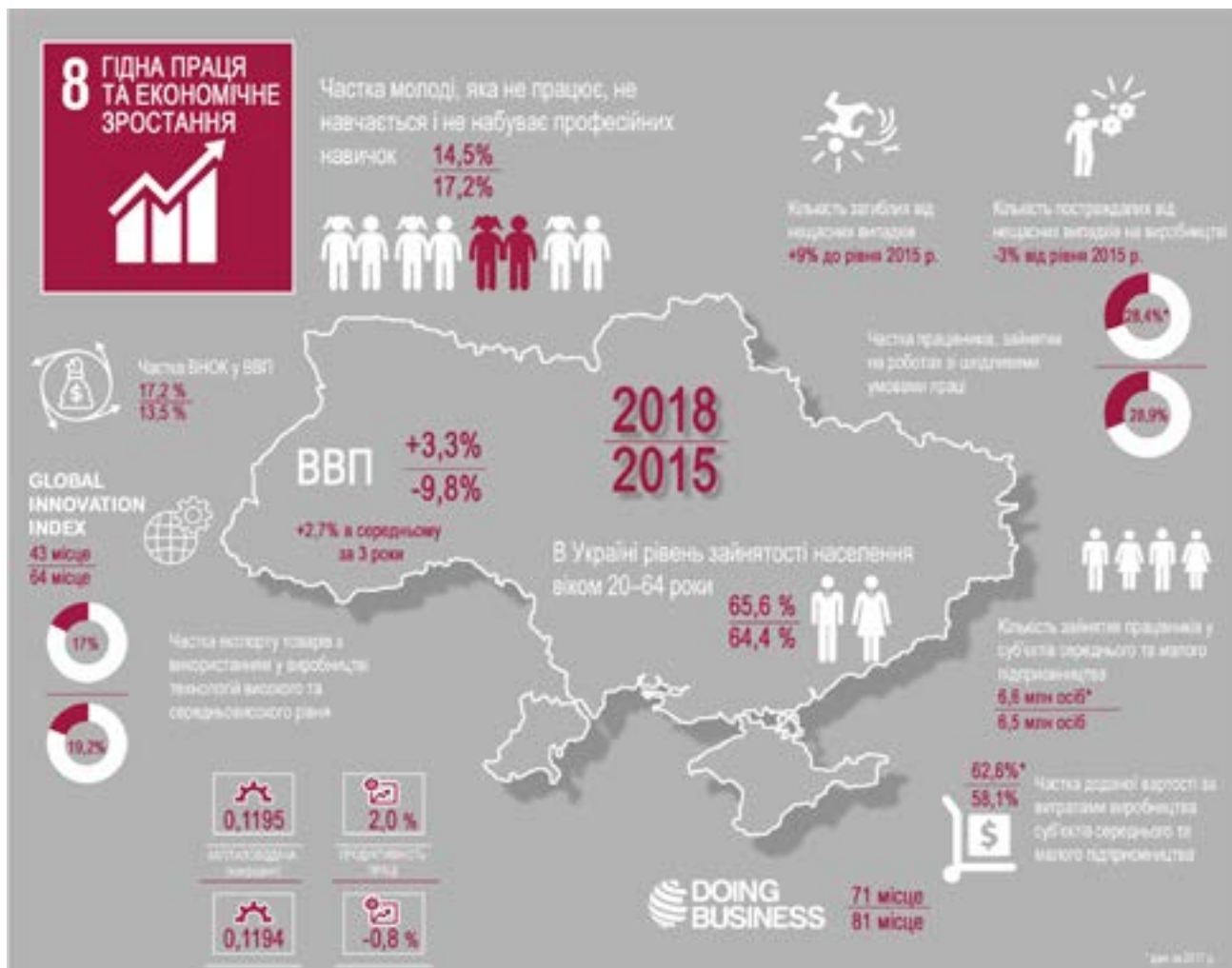
які Україна понесла у результаті збройного військового конфлікту на сході країни. За експертними оцінками, загальна кількість військових та цивільних осіб, загиблих унаслідок збройної агресії – понад 13 тис осіб, ще понад 300 тис. залишились інвалідами. Значними є масштаби внутрішнього переміщення – зареєстровано понад 1,5 млн внутрішньо переміщених осіб. За оцінками експерта Андерса Аслунда, наведеними у книзі «Ціна агресії Кремля в Україні», втрачені Україною території були джерелом значної частини ВВП: Донбас – 10% ВВП, АР Крим – 3,7%. Станом на жовтень 2014 року на окупованих територіях вироблялося 15% промислового виробництва, знаходилося 115 зі 150 вугільних шахт.

Завдяки започаткованим реформам, активізації європейських інтеграційних процесів, поступовій зміні філософії вітчизняного бізнесу і перетворенню його у частину світової економічної системи, а не напівзамкнутого пострадянського економічного простору, незважаючи на потужні геополітичні виклики, у 2016–2018 роках економіка України повернулася до фази відновлювального зростання.

Покращення ситуації, яке відбувалось в економіці та на ринку праці в ці роки, знайшло своє відображення у тенденціях індикаторів ЦСР 8 «Гідна праця та економічне зростання». Так, у цілому по Україні у 2016–2018 роках середньорічний темп зростання ВВП становив 2,7%, що не в останню чергу було пов'язано зі збільшенням інвестицій (ВНОК) і модернізацією виробництва. Підвищувалась ефективність виробництва на засадах сталого розвитку та розвитку високотехно-

логічних конкурентних виробництв. Суттєво покращилася динаміка продуктивності праці. Поряд з цим зменшилися рівень безробіття та кількість молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок. Покращилося місце, яке Україна займає у міжнародних рейтингах: у рейтингу за Глобальним інноваційним індексом (на 21 позицію, до 43-го місця) та рейтингом легкості ведення бізнесу Doing Business (на 10 позицій, до 71-го місця).

Рис. 2.3. Індикатори ЦСР 8 базовий рівень (2015 рік) та звітний період (2018 рік)

Однак зазначені досягнення є недостатніми, оскільки в більшості випадків відстають від амбітних значень цільових національних індикаторів, встановлених за ЦСР 8. Також усе ще невирішеними залишаються проблеми, пов'язані зі структурними диспропорціями розвитку, повільним є розвиток інновацій

та зростання частки експорту високотехнологічних виробництв, високою лишається неформальна зайнятість, зберігається нерівність в оплаті праці чоловіків і жінок та проблеми у сфері забезпечення надійних та безпечних умов праці, доступу до фінансових послуг.

Згідно зі звітом Генерального секретаря ООН про досягнення Цілей сталого розвитку за 2018 рік, прогрес у сфері ЦСР 8 останнім часом не є сталим. В усьому світі продуктивність праці зросла, а рівень безробіття зменшився. Проте, необхідно здійснювати більше кроків, спрямованих на розширення можливостей працевлаштування, особливо для молоді, зменшення неформальної зайнятості та нерівності на ринку праці (насамперед з погляду гендерної різниці в оплаті праці), сприяти створенню безпечних умов праці, а також покращувати доступ до фінансових послуг для забезпечення стійкого та інклюзивного економічного зростання.

У 2017 році світовий реальний ВВП на одну особу населення збільшився на 2,5%, що є близьким до середнього рівня зростання, зафіксованого у 2010–2016 роках (2,4%). Лише п'ять країн у 2017 році досягли амбітної цілі завдання 8.1 щодо підтримки принаймні 7% зростання ВВП за рік.

Продуктивність праці на глобальному рівні, виміряна як обсяг виробництва на одного зайнятого в доларах США станом на 2011 рік, збільшилася на 2,2% у 2017 році. Це найшвидше зростання зареєстроване з 2011 року.

Рівень глобального безробіття у 2017 році склав 5,6%, при цьому молодь у три рази частіше є безробітною, ніж дорослі.

Дані 45 вибраних країн свідчать, що в цих країнах поширена гендерна нерівність за доходами: у 89% з них погодинна заробітна плата чоловіків у середньому вища, ніж жінок, із середнім розривом у оплаті 12%.

У країнах з високим рівнем доходу майже кожен дорослий має рахунок в банку або в іншій фінансовій установі, тоді як у країнах з низьким рівнем доходу таких дорослих лише 35%. У всіх регіонах за цим показником жінки також відстають від чоловіків.

За оцінками МОП, у світі щорічно відбувається близько 340 мільйонів нещасних випадків на виробництві та налічується 160 мільйонів жертв трудових захворювань; а дослідження ВООЗ / МОП свідчить, що смертність від цих захворювань і травм залишається високою.

Однією з ключових причин відставання є геополітичний конфлікт, що триває в Україні вже понад п'ять останніх років. У рамках цього конфлікту РФ щороку запроваджує нові й нові обмеження, у відповідь на які Україною приймаються дзеркальні рішення. Усі ці виклики, в тому числі триваючі військові дії на території України, звужують можливості забезпечення ефективного розвитку відповідно до визначених цільових національних індикаторів ЦСР 8, супроводжуються економічним занепадом

багатьох населених пунктів і масовою трудовою міграцією економічно активного населення до інших країн. Існуюча ситуація суттєво ускладнює досягнення сталого зростання та прискорене подолання на цій основі розриву в обсягах ВВП на одну особу населення між Україною та розвиненими країнами. Згідно з даними МВФ, у 2018 році ВВП на одну особу населення за ПКС в Україні становив 9283,4 доларів США, що в 4,6 рази нижче за рівень у країнах ЄС-27.

|| *Сьогодні Україна вкладає 5% ВВП країни в безпеку і оборону, щоб захистити і зберегти найдорожче – життя та безпеку громадян, мир у Європі та світі "*

Степан Кубів, Перший Віце-прем'єр-міністр України – Міністр економічного розвитку і торгівлі України, 15.05.2019.

Розрахунки засвідчують, що досягнення Україною рівня ЄС за ВВП на одну особу населення за ПКС за умови рівномірного зростання економіки України з 2019 року на потенційному рівні 2018 року (оцінюється у 3,3%) при зростанні ЄС із середніми темпами за останні 5 років (2,2%) відбудеться

майже через 150 років. Такі темпи: як було зазначено, є нижчими за цільовий національний індикатор для періоду до 2020 року – 4% та темпи розвитку світової економіки, що взагалі унеможлиблює досягнення рівня світового розвитку.

Таблиця 2.1. Оцінка кількості років, необхідних Україні для досягнення рівня розвитку окремих країн світу

Країна	ВВП на одну особу населення за ПКС у 2018 році, доларів США	Середньорічні темпи приросту ВВП за 2014–2018 роки*, %	Кількість років, необхідних Україні для досягнення рівня ВВП на одну особу населення за ПКС відповідної країни за щорічних темпів приросту економіки України	
			на 3,3% (оцінка потенційного зростання за 2018 рік)	до 7% (зростання ВВП за індикатором 8.1.1)
Німеччина	52 558,7	1,9	131	41
Франція	45 775,1	1,4	85	34
ЄС-27	43 148,0	2,2	149	39
Італія	39 637,0	0,9	62	29
Чехія	37 371,0	3,5	x	50
Словаччина	35 129,8	3,5	x	47
Литва	34 825,8	3,1	680	42
Польща	31 938,7	4,0	x	52
Латвія	29 901,3	3,3	3020	40
Туреччина	27 956,1	4,9	x	67
Казахстан	27 549,8	2,9	312	35
Білорусь	20 003,0	0,2	25	16
Грузія	11 485,4	4,0	x	16

* Зазначені темпи приросту взято за основу для розрахунків у подальші роки.

x не має сенсу. Україна не досягає рівня ВВП на одну особу населення за ПКС відповідних країн за вказаними щорічними темпами приросту, оскільки результат постійно розходиться у часі.

Джерело: МВФ (World Economic Outlook, квітень 2019), розрахунки Мінекономрозвитку.

Отже, пошвидшення економічної активності на рівні близько 3%, що спостерігається упродовж останніх трьох років, є недостатнім і Україна наразі як ніколи потребує системних інституційних та глибоких структурних перетворень, запуску масштабних технологічних перетворень. Зростання економіки України

темпами на рівні цільового значення національного індикатора 8.1.1 ЦСР 8 (4% до 2020 року, 6% – до 2025 року та 7% до 2030 року та надалі) залишається одним з головних пріоритетів України, реалізація якого дозволить досягти рівня світового розвитку орієнтовно через 52 роки та рівень країн ЄС – через 39 років.

МОНІТОРИНГ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЙ, СПРЯМОВАНИХ НА ДОСЯГНЕННЯ ЦСР 8

Досягнення поступового, сталого та всеосяжного економічного зростання є в цілому складним завданням, додатково ускладненим для України триваючим військовим конфліктом на сході країни. Створення ефективної системи моніторингу обраних індикаторів дозволить своєчасно виявляти актуальні проблеми, визначати пріоритетність (черговість) вирішення завдань економічної політики, встановлювати взаємозв'язки між секторами (для забезпечення синергетичного ефекту і усунення можливих потенційних протиріч).

Успішною може бути лише та політика, яка ґрунтується на доказовій базі (фактах і даних), тому наявність якісних даних з високим рівнем дезагрегації дозволить аналізувати інформацію про досягнутий прогрес або його відсутність у динаміці (та, відповідно, про пов'язані з цим потреби), забезпечуватиме підзвітність у відносинах між урядами та громадянами, а також сприятиме підвищенню обізнаності та мобілізації політичної підтримки, що, своєю чергою, стимулюватиме розвиток.

З огляду на це в Україні під час адаптації ЦСР з урахуванням українського контексту була побудована основа для ефективної системи моніторингу – визначені національні інди-

катори досягнення цілей. Глибокий аналіз поточних тенденцій, динаміки, проблем та їх причин, дозволить приймати необхідні рішення з коригування економічної політики.

Таблиця 2.2. Національні завдання та індикатори ЦСР 856

Завдання	Стан виконання	Індикатори
8.1. Забезпечити стійке зростання ВВП на основі модернізації виробництва, розвитку інновацій, підвищення експортного потенціалу, виводу на зовнішні ринки продукції з високою часткою доданої вартості		8.1.1. Індекс фізичного обсягу ВВП, %
		8.1.2. Частка валового нагромадження основного капіталу у ВВП, %
		8.1.3. Частка експорту товарів з використанням у виробництві технологій високого та середньовисокого рівня в загальному обсязі експорту товарів ⁶ , %
		8.1.4. Місце України у рейтингу за Глобальним інноваційним індексом
8.2. Підвищувати ефективність виробництва на засадах сталого розвитку та розвитку високотехнологічних конкурентних виробництв		8.2.1. Коефіцієнт віддачі основних засобів
		8.2.2. Індекс продуктивності праці, % до попереднього року
8.3. Підвищити рівень зайнятості населення		8.3.1. Рівень зайнятості населення віком 20–64 роки, %
8.4. Скоротити частку молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок		8.4.1. Частка молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок, у загальній чисельності осіб віком 15–24 роки, %
8.5. Сприяти забезпеченню надійних та безпечних умов праці для всіх працюючих, зокрема шляхом застосування інноваційних технологій у сфері охорони праці та промислової безпеки		8.5.1. Кількість потерпілих від нещасних випадків на виробництві, які призвели до втрати працездатності на 1 робочий день чи більше, % до рівня 2015 року
		8.5.2. Кількість загиблих від нещасних випадків на виробництві, % до рівня 2015 року
		8.5.3. Частка працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці, у загальнообліковій кількості штатних працівників, %
8.6. Створити інституційні та фінансові можливості для самореалізації потенціалу економічно активної частини населення та розвитку креативної економіки		8.6.1. Кількість зайнятих працівників у суб'єктів середнього та малого підприємництва, млн осіб
		8.6.2. Частка доданої вартості за витратами виробництва суб'єктів середнього та малого підприємництва, у % до загальної суми доданої вартості за витратами виробництва
		8.6.3. Місце України у рейтингу легкості ведення бізнесу Doing Business

 досягнуто або з високою вірогідністю може бути досягнуто на горизонті до 2020 року;

 динаміка позитивна, але не достатня для досягнення цільового індикатора;

 має негативну динаміку порівняно із 2015 роком, що з високою вірогідністю може свідчити про практичну не досяжність на горизонті до 2020 року.

⁵ Додатки: Методологічне роз'яснення.

⁶ Групи товарів «Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості», «Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них», «Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання», «Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби», 90-та підгрупа групи «Прилади та апарати оптичні, фотографічні» (згідно з УКТЗЕД).

Розділ 3.

МОНІТОРИНГ ПРОГРЕСУ НА ШЛЯХУ ДОСЯГНЕННЯ ЦСР 8 ВІДПОВІДНО ДО НАЦІОНАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

ЗАВДАННЯ 8.1:

«ЗАБЕЗПЕЧИТИ СТІЙКЕ ЗРОСТАННЯ ВВП НА ОСНОВІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА, РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙ, ПІДВИЩЕННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ, ВИВОДУ НА ЗОВНІШНІ РИНКИ ПРОДУКЦІЇ З ВИСОКОЮ ЧАСТКОЮ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ»

Забезпечення стійкого зростання ВВП можливе лише за умов реалізації структурно-інноваційної моделі розвитку, інтенсивного технічного та технологічного оновлення виробництва. Драйверами структурно-інноваційних перетворень в першу чергу мають стати виробництва, що будуть упроваджувати інноваційні технології і навколо яких формуватимуться сучасні високотехнологічні кластери, а також сектор стартапів, який зазвичай є провідником науково-технічного прогресу. Поряд з цим розширення інноваційної діяльності та технічне переоснащення виробництв мають посилювати вимоги до якості праці та рівня освіти, прагнення самореалізації, що змінюватиме мотивацію до праці та сприятиме створенню нових робочих місць, розвитку самозайнятості з одночасним зменшенням частки неформальної зайнятості та задіяння сфери підприємництва.

Реалізація цільового завдання 8.1 має забезпечити відчутне підвищення рівня життя населення, збільшити приплив капіталу, запустити ланцюговий процес перетворень у напрямі досягнення всіх інших Цілей сталого розвитку.

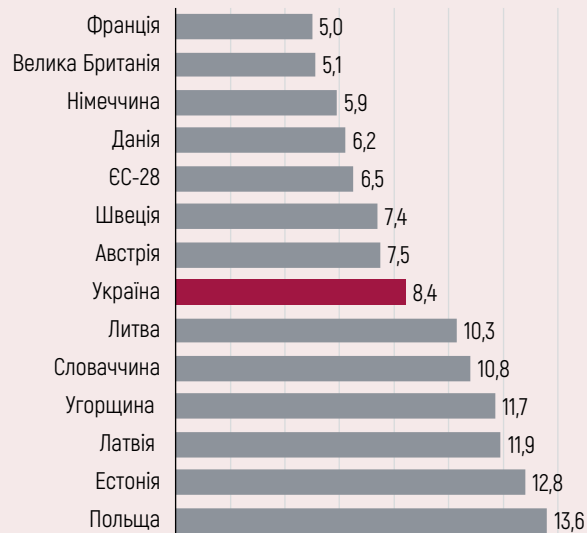
Упродовж 2016–2018 років реальний ВВП України зріс на 8,4%, але все ще лишається нижче докризового рівня (2013 року) на 8,7%. Середньорічна динаміка зростання за цей період (2,7%) відставала від цільових 4%, визначених національним індикатором 8.1.1 завдання 8.1 ЦСР 8, що було спричинено:

- недостатнім зовнішнім попитом та виробничими обмеженнями, пов'язаними з негативною дією різних торговельних і транзитних обмежень, зокрема запроваджених РФ, та дій у відповідь з боку України. Втрата традиційного російського ринку за цей період не була повною мірою замінена виходом на нові ринки та розширенням присутності на європейських ринках, що пов'язано зі складністю та тривалістю процесів пошуку нових ринків та виходу на них, а також поширенням у світі протекціоністських заходів (ринки ЄС, США, Китаю та ін.);
- низькою інтенсивністю розвитку інноваційних процесів в Україні, особливо у частині впровадження інноваційних видів продукції у промисловості, які б допомогли завоювати нові ринки.

Таблиця 3.1. Індекс фізичного обсягу ВВП України, 2013–2018 роки, %

Індикатор 8.1.1	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Індекс фізичного обсягу ВВП, %	0,0	-6,6	-9,8	2,4	2,5	3,3

Джерело: Держстат.

МІЖНАРОДНІ ПОРІВНЯННЯ
Рис. 3.1. Приріст ВВП за країнами, 2016–2018 роки, % (2015=100%)

Джерело: Евростат, розрахунки Мінекономрозвитку за даними Держстату.

За таких умов джерелом економічного зростання протягом 2016–2018 років був внутрішній попит, а саме, споживчий та інвестиційний. Останній стимулював структурні зрушення в економіці, що як привело до скорочення розриву між реальним і потенційним ВВП, так і сприяло формуванню нового позитивного тренда потенційного ВВП (на кінець 2018 року потенційний ВВП за розрахунками Мінекономрозвитку перевищив рівень 2015 року на 2,3%, але все ще лишається на 9,8% нижчим за рівень докризового 2013 року).

На розвиток більшості галузей промисловості, а також транспорту, оптової торгівлі та в цілому на ВВП крім позитивних внутрішніх чинників негативно впливали багаторазові торговельні та транзитні обмеження, запроваджені РФ.

У 2016 році мали місце чергові торговельні обмеження з боку РФ (ембарго за продовольчою групою товарів і застосування РФ обмеження щодо здійснення міжнародних транзитних перевезень вантажів з території України на територію Республіки Казахстан та Киргизької Республіки через територію РФ). За оцінками Мінекономрозвитку, негативний вплив цих обмежень на ВВП у цілому становив 0,9 в. п.

Новим випробуванням у 2017 році стало тимчасове призупинення переміщення вантажів через лінію зіткнення залізничними й автомобільними шляхами у межах Донецької та Луганської областей, рішення про яке було прийнято українською владою у відповідь на загострення військових дій на сході. Дія цього фактора ускладнила роботу гірничо-металургійного комплексу (падіння обсягів металургійного виробництва (крім виробництва готових металевих виробів) за 2017 рік склало 3,5%) та енергетики (відповідно, 6,5%). Разом з тим зростання промислового виробництва за підсумками року становило 0,4% і значною мірою забезпечувалося зростанням машинобудування (на 7,9%) у відповідь на триваюче розширення внутрішнього інвестиційного попиту, в тому числі вітчизняних оборонно-промислових підприємств.

У 2018 році продовжився негативний тиск з боку Російської Федерації, а саме:

- введені обмеження переміщення великотоннажних суден унаслідок побудови Керченського мосту, а також блокування діяльності морських портів Азовського моря, що вчергове ускладнює діяльність окремих металургійних підприємств, підприємств з виробництва будівельних матеріалів та експорту зернових;
- наприкінці року застосовані особливі заходи щодо економічних суб'єктів України згідно з переліком, що передбачають заморожування безготівкових грошових коштів, бездокументарних цінних паперів і майна на території РФ, заборону на перерахування коштів за межі території РФ, а також запроваджена заборона РФ на ввезення окремих товарів українського походження, насамперед машинобудівної продукції.

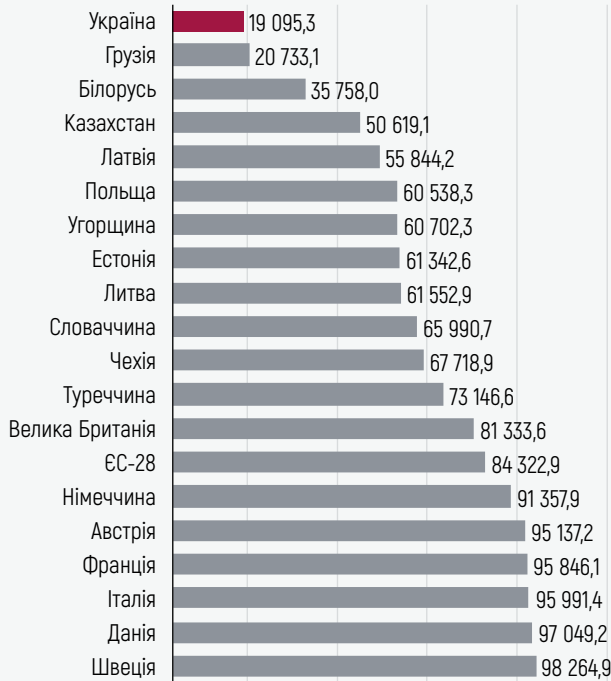
Таблиця 3.2. Зміна обсягів промислової продукції, 2015–2018 роки, % до попереднього року

Вид економічної діяльності	2015	2016	2017	2018
Промисловість	-13	2,8	0,4	1,6
Металургійне виробництва, крім виробництва готових металевих виробів	-17	6,3	-3,5	0,2
Машинобудування, крім ремонту та монтажу машин і устаткування	-14,1	2,0	7,9	1,6
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	-12	2,5	-6,5	2,8

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку.

Згідно з даними Світового банку, ВВП на одного зайнятого у 2018 році в Україні становив 19095,3 міжнародних доларів (у 2017 році – 18294,4, у 2016 році – 17630,9, у 2015 році – 17000,9 міжнародних доларів), що майже дорівнює докризовому рівню 2013 року – 19093,7 міжнародних доларів і є на 12,3% вищим ніж у 2015 році.

Рис. 3.2. ВВП на одного зайнятого (міжнародних доларів) за країнами, 2018 рік, за ПКС 2011 року

Джерело: Світовий банк.

Активне розширення інвестиційного попиту нефінансового сектору та сектору загальнодержавного управління стало віддзеркаленням усвідомлення важливості інвестиційно-інноваційного оновлення виробництва в умовах загострення світової конкуренції та значної втрати традиційного для вітчизняних виробників ринку РФ.

Після трирічного падіння на 36,8% протягом 2013–2015 років інвестиційна складова ВВП (ВНОК) відновила свої позиції: за 2016–2018 роки ВНОК збільшилося на 59,8% (у тому числі капітальні інвестиції зросли на 67,7%), що дало змогу перевищити докризовий рівень 2013 року на 10,3% (капітальні інвестиції перевищили рівень 2013 року на 25,1%). У 2018 році частка ВНОК у ВВП збільшилася до 17,2% проти 13,5% у 2015 році та перевищила рівень 2013 року – 16,9% ВВП. Проте наразі такої динаміки змін не вистачає для досягнення цільових 23,0% ВНОК у ВВП, визначених національним індикатором 8.1.2. ЦСР 8 на 2020 рік.

Таблиця 3.3. Валове нагромадження основного капіталу, 2013–2018 роки

Індикатор 8.1.2	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Частка валового нагромадження основного капіталу у ВВП, %	16,9	14,2	13,5	15,5	15,8	17,2
<i>ВНОК, % до попереднього року</i>	<i>91,6</i>	<i>76,0</i>	<i>90,8</i>	<i>120,4</i>	<i>116,1</i>	<i>114,3</i>
<i>ВНОК, % до 2013 року</i>	<i>100,0</i>	<i>76,0</i>	<i>69,0</i>	<i>83,1</i>	<i>96,5</i>	<i>110,3</i>
<i>ВНОК, % до 2015 року</i>	–	–	<i>100,0</i>	<i>120,4</i>	<i>139,8</i>	<i>159,8</i>

Джерело: Держстат.

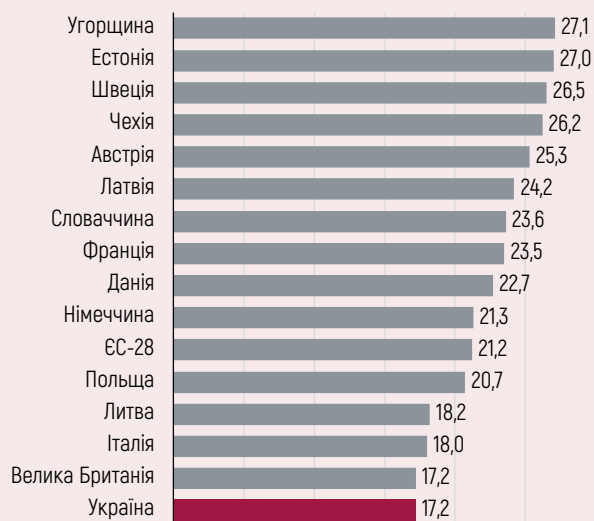
Позитивна динаміка інвестицій формувалась в умовах зменшення інвестиційних ризиків та підвищення інвестиційної привабливості країни і підтримувалася за рахунок як позитивних фінансових результатів у більшості видів економічної діяльності, зумовлених поживленням виробничої активності підприємств та покращенням цінової кон'юнктури на світових ринках (частка власних коштів підприємств у фінансуванні капітальних інвестицій за під-

сумком 2018 року склала 71% проти 67% у 2015 році та 63% у 2013 році), так і збільшення ролі бюджетного інвестування (запуск масштабних інвестиційних проектів: інфраструктурних, оборонних, енергоефективних). Капітальні видатки зведеного бюджету за три роки номінально зросли майже у 3,1 раза, а частка бюджету у фінансуванні капітальних інвестицій збільшилася з 5,2% у 2013 році та 7,8% у 2015 році до 12,7% та 12,6% у 2017 та 2018 роках відпо-

відно, що є одним із найбільших показників за період з 2000 року (вищі значення були зафіксовані лише у 2004 році). Разом з тим участь у фінансуванні інвестиційних проєктів банківської системи (з часткою у 7,4% в середньому протягом 2015–2018 років проти 13,9% у 2013 році) та іноземних інвесторів (з часткою у 0,3% у 2018 році проти 3% у 2015 році та 1,7% у 2013 році) залишалась вкрай недостатньою, що і стримує прогрес у досягненні цільового індикатору 8.1.2. Причинами низької участі банків та іноземних інвесторів у фінансуванні інвестиційних процесів є неефективна судова система, недостатній захист прав кредиторів та прав власності.

МІЖНАРОДНІ ПОРІВНЯННЯ

Рис 3.3. Частка ВНОК у ВВП за країнами, 2018 рік, %

Джерело: Євростат.

Вже другий рік поспіль Індекс інвестиційної привабливості України за версією Європейської Бізнес Асоціації тримається на рівні вище трьох із можливих п'яти балів (3,07 у II півріччі 2018 року). Це найбільше значення індексу (за винятком I півріччя 2017 року, коли індекс становив 3,15 бала), починаючи з II кварталу 2011 року.

Варто зазначити, що протягом 2017–2018 років після скорочення у 2016 році відбувались позитивні зрушення в якості інвестиційних потоків. Так, частка капітальних інвестицій, направлених на підтримку високо- та середньовисокотехнологічних видів діяльності, у 2015 році становила 11,3%, у тому числі 7,2% інвестицій освоєні підприємствами телекомунікацій (придбання мобільними операторами ліцензій на 3G-зв'язок). У 2016 році зазначені показники становили 6,8% та 3%, відповідно, у 2017 році – 6,9% та 2,8%, у 2018 році – 7,7% та 3,7%. Значущою подією 2018 року стало впровадження швидкісного інтернету четвертого покоління (4G) в Україні, що знайшло відображення у суттєвому зростанні капітальних інвестицій у сфері інформації та телекомунікації (приріст склав 41,9% у 2018 році, тоді як у 2017 році зростання становило лише 2%, у 2016 році мало місце скорочення на 36,9% та у 2015 році зростання у 2,2 рази).

Однак зазначена частка в Україні все ще залишається недостатньою, а значна нинішня ресурсна орієнтованість інвестицій не зможе забезпечити стале економічне зростання в майбутньому.

Таблиця 3.4. Капітальні інвестиції за окремими видами економічної діяльності, 2015–2018 роки, % до загального обсягу капітальних інвестицій

Показник	2015	2016	2017	2018
Капітальні інвестиції, направлені на підтримку високо- та середньовисокотехнологічних видів діяльності ¹	11,3	6,8	6,9	7,7
у т. ч. телекомунікації (електрозв'язок) ⁷	7,2	3,0	2,8	3,7

¹ Крім ВЕД переробної промисловості, які відносяться до високо- та середньовисокотехнологічних (агрегація видів переробної промисловості за рівнем використання технологій здійснена на базі NACE REV.27, Євростат), та додаванням ряду ВЕД, які також використовують високі та середньовисокі технології: телекомунікації (електрозв'язок), комп'ютерне програмування та надання інших інформаційних послуг, наукові дослідження та розробки.

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку.

⁷ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:High-tech_classification_of_manufacturing_industries

Рис. 3.4. Найвищі темпи зростання освоєних капітальних інвестицій за видами промислової та економічної діяльності, 2016–2018 роки, %

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку.

У 2017–2018 роках в Україні відбувалися процеси, що свідчать про активізацію проведення реформ, направлених на охорону інтелектуальної власності, що безпосередньо позначилося на змінах у структурі капітальних інвестицій за видами активів. Так, частка освоєних інвестицій у нематеріальні активи у 2015 році

становила 6,7% (зокрема, в права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії тощо – 4,6% та обумовлювалася впровадженням 3G технологій), у 2016 році – 3,3% (відповідно, 1,2%), у 2017 році – 3,7% (1,3%), у 2018 році – 6,3% (4,1%).

Таблиця 3.5. Капітальні інвестиції за окремими видами активів, 2015–2018 роки, % до загального обсягу капітальних інвестицій

Показник	2015	2016	2017	2018
Види активів				
– нежитлові будівлі	15,9	16,5	14,6	15,4
– інженерні споруди	18,7	18,8	17,5	19,2
– машини, обладнання та інвентар	30,9	34,3	34,5	32,4
– інвестиції в нематеріальні активи	6,7	3,3	3,7	6,3
з них:	4,6	1,2	1,3	4,1
– права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії тощо				

Джерело: Держстат.

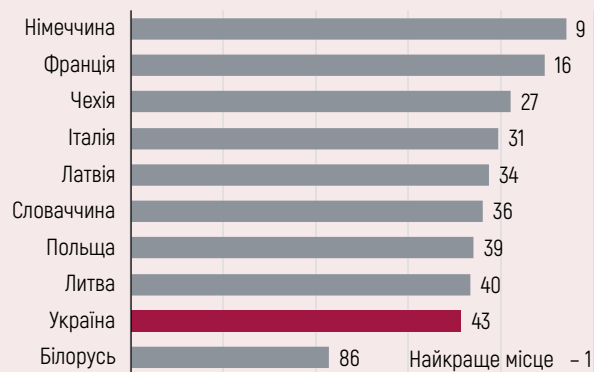
Про тенденції відновлення нарощування інвестиційно-інноваційного потенціалу країни та покращення інноваційної привабливості свідчить підвищення рейтингу України в Глобальному інноваційному індексі до 43 позиції у 2018 році порівняно з 64 у 2015 році та 50 місцем, визначеним національним цільовим індикатором 8.1.4. ЦСР 8 на 2020 рік. Тобто держава поступово створює

умови для активізації інвестиційно-інноваційної діяльності. Але наявних кроків вочевидь не вистачає, позитивний відклик в економіці та започатковане інвестиційно-інноваційне оновлення виробництва поки не є достатніми для досягнення поставленого завдання щодо забезпечення стійкого зростання ВВП на основі модернізації виробництва, розвитку інновацій.

Таблиця 3.6. Місце України у рейтингу за Глобальним інноваційним індексом, 2015–2018 роки

Індикатор 8.1.4	2015	2016	2017	2018
Місце України у рейтингу за Глобальним інноваційним індексом	64	56	50	43

Джерело: Мінекономрозвитку.

МІЖНАРОДНІ ПОРІВНЯННЯ
Рис. 3.5. Позиція країн у рейтингу за Глобальним інноваційним індексом, 2018 рік

Джерело: Global Innovation Index 2018.

Опублікований Європейський звіт про інновації European Innovation Scoreboard 2018 показує, що інноваційна діяльність в Україні продовжує покращуватися, але необхідні подальші зусилля для забезпечення глобальної конкурентоспроможності. За результатами звіту Україна належить до Стриманих новаторів, а її порівняння з країнами ЄС показало, що наразі Україна ще не досягла їх рівня 2010 року.

Проте за 2017 рік Україна покращила свій індекс інновацій, який склав 29 порівняно з 26 у 2016 році. Найбільше покращилася продуктивність інновацій у сфері людських ресурсів (131,6 у 2017 році порівняно з 66,1 у 2016 році та 65,8 у 2010 році), у тому числі за рахунок нових випускників докторантури (132,1 щодо 61,5 у 2016 і 2010 роках). Також позитивний внесок було здійснено покращанням продуктивності інновацій у сфері Інтелектуальних активів та зростанням зайнятості (зайнятість у наукоємній діяльності).

Так, у 2018 році частка промислових підприємств, що впроваджували інновації, порівняно з 2015 роком збільшилася на 0,4 в. п. та становила 15,6%. Звичайно, позитивним є той факт, що ця частка є однією з найвищих, починаючи з 2003 року (за період 2003–2014 роки у середньому – 11,4%). Причиною підвищення у 2015 році та збереження на високому рівні у 2018 році частки зазначених підприємств є значне збільшення вартості сировини, насамперед енерго-

носіїв, що, в першу чергу, стимулювало промислові підприємства впроваджувати нові технологічні процеси, зокрема маловідходні та ресурсозберігаючі. Разом з тим упровадження виробництва інноваційних видів продукції в останні роки загалом майже зведене нанівець: у 2018 році частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової зменшилася до 0,8% порівняно з 1,4% у 2015 році та 4,9% в середньому за 2003–2014 роки.

Таблиця 3.7. Упровадження інновацій на промислових підприємствах, 2005–2017 роки

Рік	Частка підприємств, що впроваджували інновації, %	Упроваджено нових технологічних процесів, одиниць	У т. ч. маловідходних, ресурсозберігаючих	Упроваджено виробництво інноваційних видів продукції, найменувань	У т. ч. нові види техніки	Частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %
2005	8,2	1808	690	3152	657	6,5
2010	11,5	2043	479	2408	663	3,8
2015	15,2	1217	458	3136	966	1,4
2016 ¹	16,6	3489	748	4139	1305	...
2017	14,3	1831	611	2387	751	0,7
2018	15,6	2002	926	3843	920	0,8

¹ дані наведені за результатами державного статистичного спостереження за формою № ІНН «Обстеження інноваційної діяльності підприємств за період 2014–2016 років» (за міжнародною методологією).

Джерело: Держстат.

Обмежена пропозиція нових інноваційних товарів, насамперед, у промисловості, здатних завоювати нові ринки, стало однією з причин того, що за період з 2016 по 2018 рік сформувався незначний, хоча і позитивний внесок зовнішнього попиту в економічне зростання в умовах кращої зовнішньоекономічної кон'юнктури на основні товари вітчизняного експорту. Так, за 2016–2018 роки реальні обсяги експорту товарів та послуг, відповідно до системи національних рахунків, зросли на 0,3% (74,7% до рівня 2013 року), вартісні обсяги

експорту товарів та послуг, за даними НБУ, збільшилися на 23,4% (75,0% до рівня 2013 року) в умовах розширення інтеграційних процесів з європейським співтовариством (за даними НБУ частка експорту товарів та послуг до країн ЄС збільшилася з 30% у 2015 році до 37,1% у 2018 році) та зменшення обсягу експорту до РФ (з 29,4% у 2013 році до 15,8% – у 2015 році та до 11,5% – у 2018 році). Але лідерами українського експорту залишались продовольчі товари та сировина для їх виробництва та продукція металургії.

Таблиця 3.8. Експорт із України, 2015–2018 роки

Показник	2015	2016	2017	2018
Експорт товарів та послуг, млрд доларів США	47,9	46,0	53,9	59,1
<i>зміна до попереднього року, %</i>	-26,9	-3,9	17,1	9,7
Експорт товарів та послуг до країн ЄС, млрд доларів США	14,4	14,8	18,9	21,9
<i>зміна до попереднього року, %</i>	-24,2	2,8	28,0	16,2
<i>частка в загальному обсязі експорту товарів та послуг, %</i>	30,0	32,1	35,0	37,1
Експорт товарів та послуг до РФ, млрд доларів США	7,6	6,5	7,1	6,8
<i>зміна до попереднього року, %</i>	-45,4	-14,8	10,6	-5,0
<i>частка в загальному обсязі експорту товарів та послуг, %</i>	15,8	14,0	13,3	11,5

Джерело: НБУ.

Тенденція до нарощування експорту високо- та середньовисокотехнологічних товарів почала формуватися у 2017 році: за даними Держстату, впродовж 2017–2018 років зростання обсягів експорту зазначених това-

рів становило 27,5%, проте цього виявилось недостатньо для компенсування втрат, понесених протягом 2013–2016 років (за цей період падіння експорту цих товарів становило 66,2%).

Таблиця 3.9. Експорт високо- та середньовисокотехнологічних товарів, 2013–2018 роки

Індикатор 8.1.3.	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Частка експорту високо- та середньо-високотехнологічних товарів у загальному обсязі експорту товарів, %	24,4	20,4	19,2	17,3	16,8	17,0
Експорт високо- та середньовисокотехнологічних товарів, млрд доларів США	15,2	11,0	7,3	6,3	7,3	8,0
<i>зміна до попереднього року, %</i>	-18,6	-27,6	-33,5	-13,9	15,4	10,5

Джерело: Держстат.

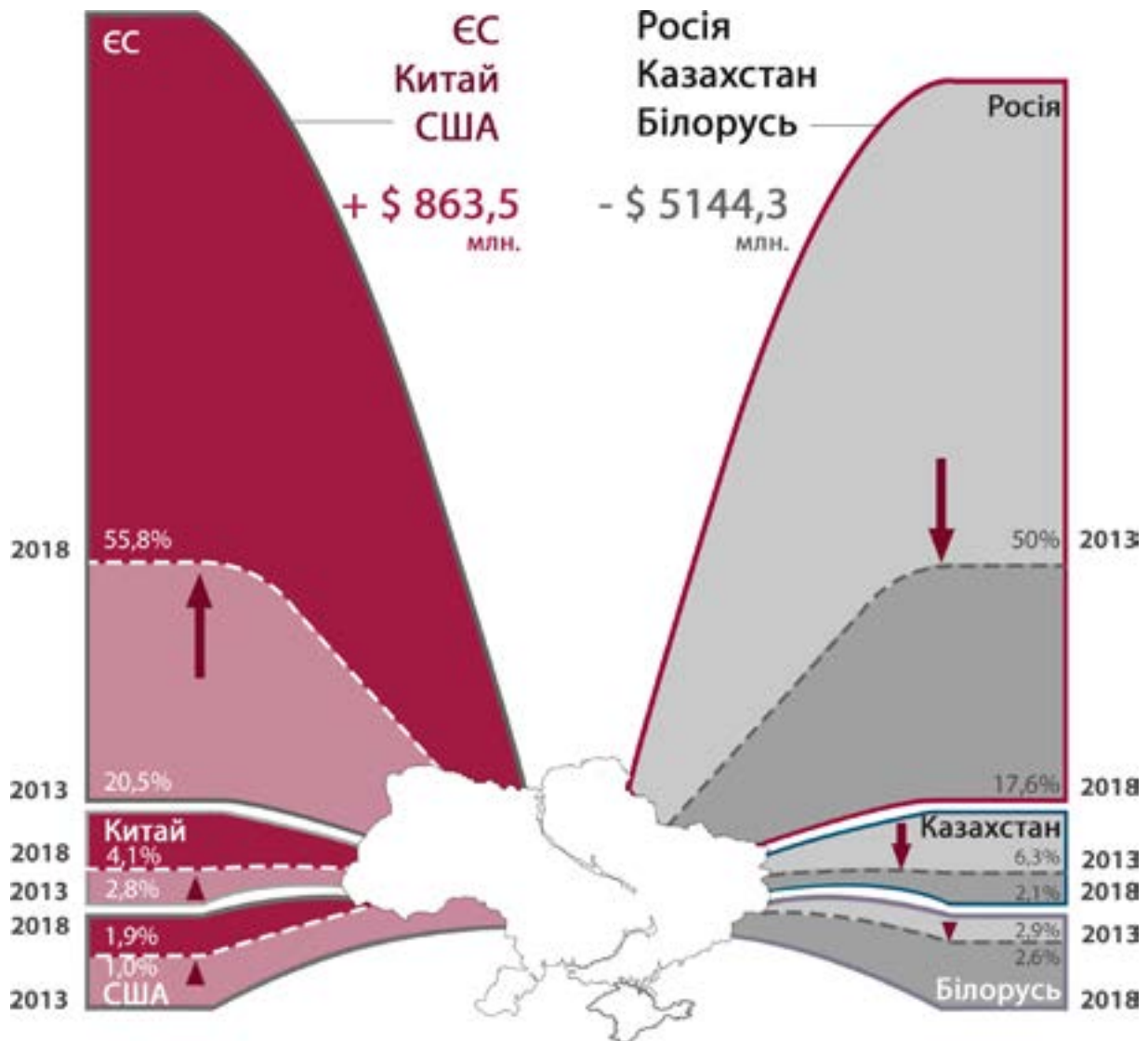
Слід зазначити, що до 2013 року для цих товарів основними були ринки Російської Федерації, Казахстану, Білорусі (зокрема у машинобудуванні – це 61%). Саме з виробниками цих країн були створені ланцюги доданої вартості та система кооперації з виробництва високо- та середньовисокотехнологічних товарів. Вітчизняні виробництва були зорієнтовані на стандарти та

технологічні рівні розвитку цих країн. Тому військова, а за нею торговельна агресія Російської Федерації, транзитні обмеження, запроваджені РФ, фактично унеможливили повну присутність вітчизняних високо- та середньовисокотехнологічних товарів на ринках зазначених країн. Разом з тим вихід з цією продукцією на європейські ринки або ринки інших розвинених країн, які мають

інші вимоги стандартів, інші технологічні рівні розвитку, не є швидким і простим. Він вимагає часу та відповідних затрат. На сьогодні Україна змінила географічну структуру експорту цих товарів, проте все ще не компенсувала втрату абсолютних обсягів їх експорту. Саме тому частка цих товарів,

яка у 2018 році зростає до 17,0% експорту товарів у цілому (16,8% у 2017 році), все ще не досягла рівня 2015 року – 19,2%. Відповідно, зберігається відставання і від виконання національного цільового індикатора 8.1.3. ЦСР 8 – 25% на кінець 2020 року.

Рис. 3.6. Експорт продукції машинобудування до окремих країн світу, 2013 та 2018 роки

Джерело: Держстат.

Поряд з цим суттєве прискорення набула динаміка експорту високотехнологічних послуг: за даними НБУ, у 2016–2018 роках позитивне сальдо телекомунікаційних, комп'ютерних та інформаційних послуг збільшилось у 1,9 раза (з 1,5 млрд доларів США у 2015 році до 2,9 млрд доларів США у 2018 році), а частка цих послуг у експорті послуг зростає з 16,9% у 2015 році до 22,0% у

2018 році. Ринки цих послуг з самого початку сформувались в основному у технологічно високорозвинених країнах світу, зокрема, за даними Держстату, у структурі експорту телекомунікаційних, комп'ютерних та інформаційних послуг у 2013 році 24% припадало на США, в той час як на ринки РФ, Казахстану та Білорусі – лише 16% (у 2018 році відповідно 30% та 4%).

Наразі ці сектори сфери послуг варто розглядати як акселератори економічного зростання України в найближчій перспективі. Саме вони адекватно і швидко реагують на зміни як у внутрішній політиці, так

і ззовні. Вочевидь така гнучкість значною мірою пояснюється тим, що ці сектори найбільш привабливі для малого та середнього бізнесу, розвиток якого Урядом України визначений пріоритетним.

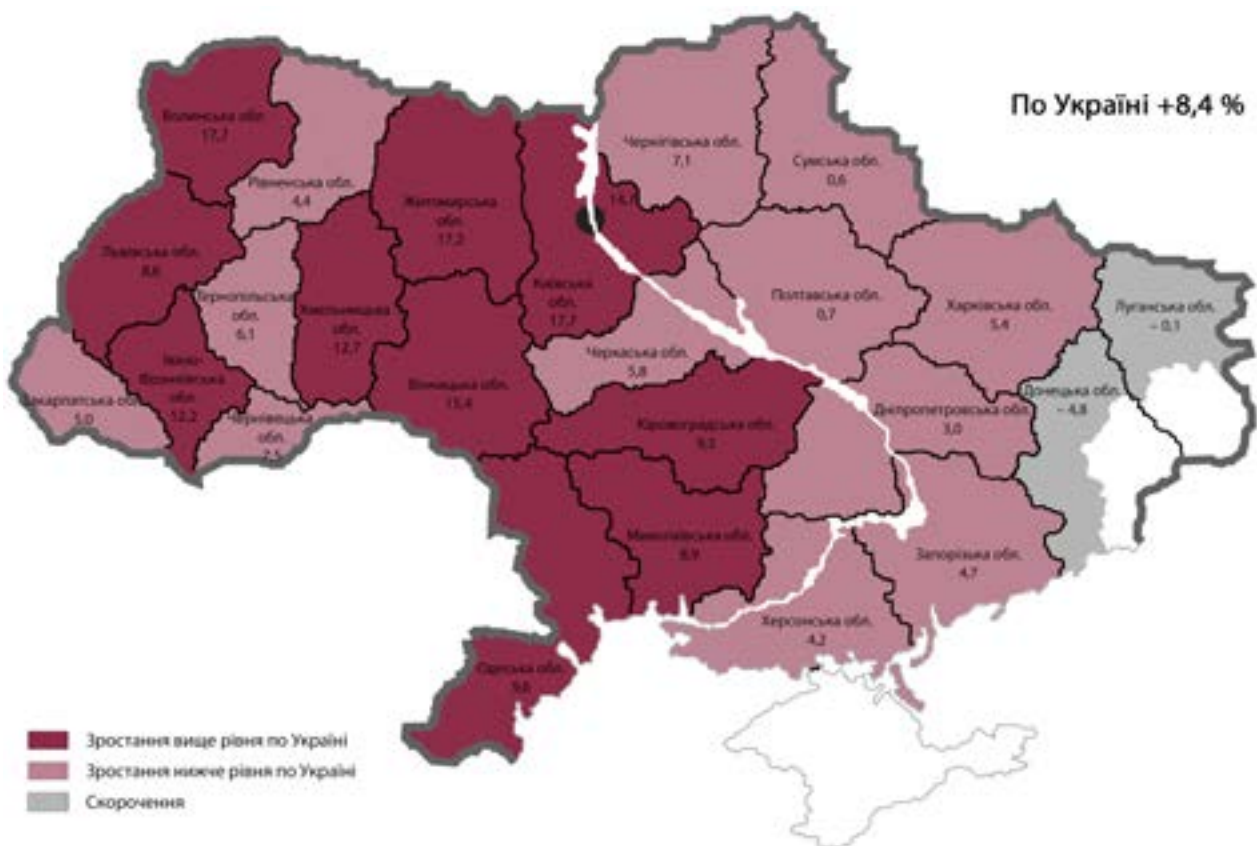
Таблиця 3.10. Телекомунікаційні, комп'ютерні та інформаційні послуги, 2015–2018 роки

Показник	2015	2016	2017	2018
Сальдо експорту-імпорту телекомунікаційних, комп'ютерних та інформаційних послуг, млрд доларів США	1,5	1,8	2,3	2,9
Експорт телекомунікаційних, комп'ютерних та інформаційних послуг, млрд доларів США	2,1	2,3	2,8	3,5
<i>частка в загальному обсязі експорту послуг, %</i>	<i>16,9</i>	<i>18,6</i>	<i>19,5</i>	<i>22,0</i>
Імпорт телекомунікаційних, комп'ютерних та інформаційних послуг, млрд доларів США	0,6	0,5	0,5	0,6
<i>частка в загальному обсязі імпорту послуг, %</i>	<i>5,5</i>	<i>4,1</i>	<i>3,9</i>	<i>4,3</i>

Джерело: НБУ.

Регіональний розріз

Рис. 3.7. Зміна фізичного обсягу валового регіонального продукту, 2016–2018 роки, % (2015=100%)

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку.

ЗАВДАННЯ 8.2:

«ПІДВИЩУВАТИ ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА РОЗВИТКУ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНИХ КОНКУРЕНТНИХ ВИРОБНИЦТВ»

Застосування у виробництві новітніх технологій, які підвищують продуктивність, енергоефективність, зменшують матеріалоємність виробництва та антропогенне навантаження на навколишнє середовище, забезпечить країні конкурентні переваги як у сфері реалізації продукції, так і щодо залучення фінансового й людського капіталу.

Створення імпульсів для прискореного розвитку технологій та інновацій, визначених цільовими завданнями 8.1 та 8.2, дозволить не лише збільшити рівень зайнятості населення, а і забезпечити надійні та безпечні умови праці для всіх працюючих.

Створення умов для піднесення вітчизняної науки та інноваційної сфери надасть змогу побудувати нову високотехнологічну економіку. Реалізація цільового завдання 8.2 передбачає модернізацію промисловості, сільського господарства та інших галузей національної економіки, закладає основи її енергетичної безпеки шляхом створення надійного й ефективного паливно-енергетичного комплексу, розвитку міжнародного партнерства.

На тлі високого зростання інвестицій протягом 2016–2018 років тривали процеси модернізації виробничих потужностей: введення нових та капітальний ремонт існуючих. За 2016–2017 роки⁸ приріст обсягу основних засобів в економіці становив 4,9%. Темпами, вищими за середні по економіці, зростали обсяги основних засобів у виробництвах з використанням високих та середньовисоких технологій, зокрема у виробництві основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів – на 18,3% за два роки, виробництві комп'ютерів, електронної та оптичної продукції – відповідно на 9,9%, виробництві електричного устаткування – на

11,5%, в інформації та телекомунікаціях – на 15,6%, у професійній, науковій та технічній діяльності – на 11,1%.

Таблиця 3.11. Коефіцієнт віддачі основних засобів

Індикатор 8.2.1	2015	2016	2017
Коефіцієнт віддачі основних засобів	0,1194	0,1199	0,1195

Джерело: Держстат.

Разом з тим підвищення віддачі основних засобів в цей період не спостерігалось, що ставить під сумнів досяжність у 2020 році цільового значення національного індикатора 8.2.1 ЦСР 8.

Національний індикатор 8.2.1 – коефіцієнт віддачі основних засобів, встановлений у національній доповіді «Цілі Сталого Розвитку: Україна», обчислювався з використанням теоретичних підходів до розрахунку продуктивності капіталу без наявності закріпленої методики розрахунку. У рамках роботи над підготовкою моніторингового звіту за ЦСР 8, Мінекономрозвитку впродовж 2018–2019 років за підтримки експерта з розробки статистичних показників в рамках реалізації проекту GIZ/UNDP «Supporting SDGs Implementation in Ukraine» та за результатами ряду консультацій з фахівцями Держстату підготувало Методичні рекомендації щодо розрахунку коефіцієнта віддачі основних засобів на рівні національної економіки та за видами економічної діяльності*. У результаті було вдосконалено підхід до розрахунку коефіцієнта віддачі основних засобів, у зв'язку із чим як внесено зміни у розрахунки базового рівня цього індикатора за 2015 рік, так і відповідно скориговано цільові значення на 2020–2030 роки.

Індикатор 8.2.1	2015	2020	2025	2030
Коефіцієнт віддачі основних засобів (початкові цільові значення)	0,23	0,26	0,35	0,45
Коефіцієнт віддачі основних засобів (скориговані цільові значення)	0,12	0,13	0,18	0,23

* Наказ Мінекономрозвитку від 06.06.2019 р. №965, <https://bit.ly/2PS80I0>

⁸ Статистична інформація за 2018 рік буде оприлюднена Держстатом 30.09.2019.

Так, у 2017 році порівняно з 2015 роком коефіцієнт віддачі основних засобів скоротився у більш ніж половині видів економічної діяльності, а в цілому по економіці залишився майже незмінним – 0,1195 проти 0,1194. Зважаючи на приріст обсягу основних засобів, а відповідно, і зростаючий у зв'язку з цим потенціал виробництва, такий результат є відображенням негативної дії викликів, які щороку формуються з боку зовнішнього оточення та обмежують попит на вітчизняну продукцію або можливості вітчизняного виробництва і транспортування, а також недостатньої активності вітчизняного промислового бізнесу у впровадженні інноваційної продукції. При цьому втрата

традиційних ринків РФ наразі лише частково компенсується виходом на нові ринки внаслідок складності та тривалості цих процесів, недостатньої інноваційної активності вітчизняних виробників.

Віддача основних засобів найбільше зростала у будівництві – на 29,4% за два роки й у транспорті – відповідно на 4,2%, що здебільшого залежать від внутрішнього попиту, а також у переробній промисловості в цілому – на 3,3%. Це дає підстави очікувати на покращення виробничої динаміки у майбутньому після стабілізації та нарощування позитивного впливу зовнішнього попиту за результатами закріплення на нових ринках.

Рис. 3.8. Зміна коефіцієнту віддачі основних засобів за ВЕД, 2016–2017 роки, % (2015=100%)

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку.

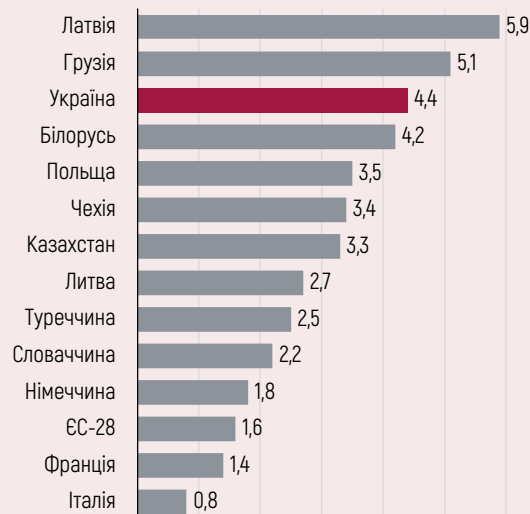
Дещо кращою була динаміка продуктивності праці одного зайнятого, яка зростала щороку, починаючи з 2016 року, у середньому на 2,9% і в цілому за три роки збільшилася на 8,9% (6,8% за 2016–2017 роки, що є суттєво вищим, ніж динаміка продуктивності капіталу). Факторами зростання продуктивності праці були, з одного боку, проведені модернізаційні процеси, які сприяли інтенсифікації виробництва на одного зайнятого, з іншого – кращі матеріальні стимули, пов'язані з підвищенням рівня заробітної

плати, що покращувало вмотивованість працівників. Проте динаміка продуктивності лишалася нижчою за цільовий національний індикатор 8.2.2 ЦСР 8, встановлений на рівні 4% у середньому за 2016–2020 роки.

Таблиця 3.12. Індекс продуктивності праці, 2015–2018 роки

Індикатор 8.2.2	2015	2016	2017	2018
Індекс продуктивності праці, %	99,2	103,5	103,2	102,0

Джерело: Мінекономрозвитку.

МІЖНАРОДНІ ПОРІВНЯННЯ
Рис. 3.9. Темпи приросту продуктивності праці за країнами (у міжнародних доларах за ПКС 2011 року), 2018 рік, %

Джерело: Світовий банк.

На відміну від коефіцієнта віддачі основних засобів, продуктивність праці зростала у переважній більшості видів економічної діяльності й одні з найвищих темпів зростання продемонстрували ВЕД сфери послуг з використанням високих та середньовисоких технологій у виробництві.

Рис. 3.10. Зміна продуктивності праці одного зайнятого за ВЕД⁹, 2016–2018 роки, %, (2015=100%)

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку.

⁹ За ВЕД продуктивність праці розраховується на основі валової доданої вартості та чисельності зайнятого населення у віці 15–70 років.

За розрахунками Мінекономрозвитку, у цілому з урахуванням факторів попиту (високого внутрішнього й обмеженого зовнішнього), високої інтенсивності модернізаційних процесів та певного відставання інноваційної активності темпи зростання виробництв переробної промисловості з використанням високих технологій становили: у 2016 році – 10,6%, у 2017 році – 7,7% та у 2018 році – 0,7%; середньовисоких технологій – відповідно, на 0,7%, 11,4% та 6,4%. Проте навіть такі темпи перевищували темпи зростання промисловості в цілому.

Як наслідок, у 2017 році¹⁰ відбулося:

¹⁰ Дані за 2018 рік будуть оприлюднені Держстатом 30.12.2019.

- збільшення у структурі ВДВ в цілому частки виробництв переробної промисловості з використанням технологій середньовисокого рівня до 2,6% порівняно з 2,5% у 2015 році. Водночас рівня 2013 року (2,8%) ще не досягнуто, що є наслідком суттєвого скорочення цих виробництв у кризові 2014–2015 роки у зв'язку із втратою значної частини ринку РФ;
- зростання до рівня, вищого ніж рівень 2013 року, частки виробництв переробної промисловості з використанням технологій високого рівня – відповідно, до 0,6% проти 0,4% (у 2015 році – також 0,6%).

Таблиця 3.13. Зміна обсягів виробництва за видами діяльності переробної промисловості з використанням високих технологій та середньовисоких технологій, 2013–2018 роки, у % до попереднього року

Показник	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Зміна обсягів виробництва:						
– технології високого рівня	0,7	–7,7	–15,5	10,6	7,7	0,7
– технології середньовисокого рівня	–15,8	–18,5	–13,8	0,7	11,4	6,4

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку на основі класифікації High-tech classification of manufacturing industries (Based on NASE Rev.2.2-digit level).

Таблиця 3.14. Частки видів діяльності переробної промисловості з використанням високих технологій та середньовисоких технологій у виробництві у структурі ВДВ в цілому по економіці за рівнем використання технологій, %

Показник	2013	2014	2015	2016	2017
Частки видів діяльності у структурі ВДВ:					
– технології високого рівня	0,4	0,5	0,6	0,6	0,6
– технології середньовисокого рівня	2,8	2,9	2,5	2,5	2,6

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку.

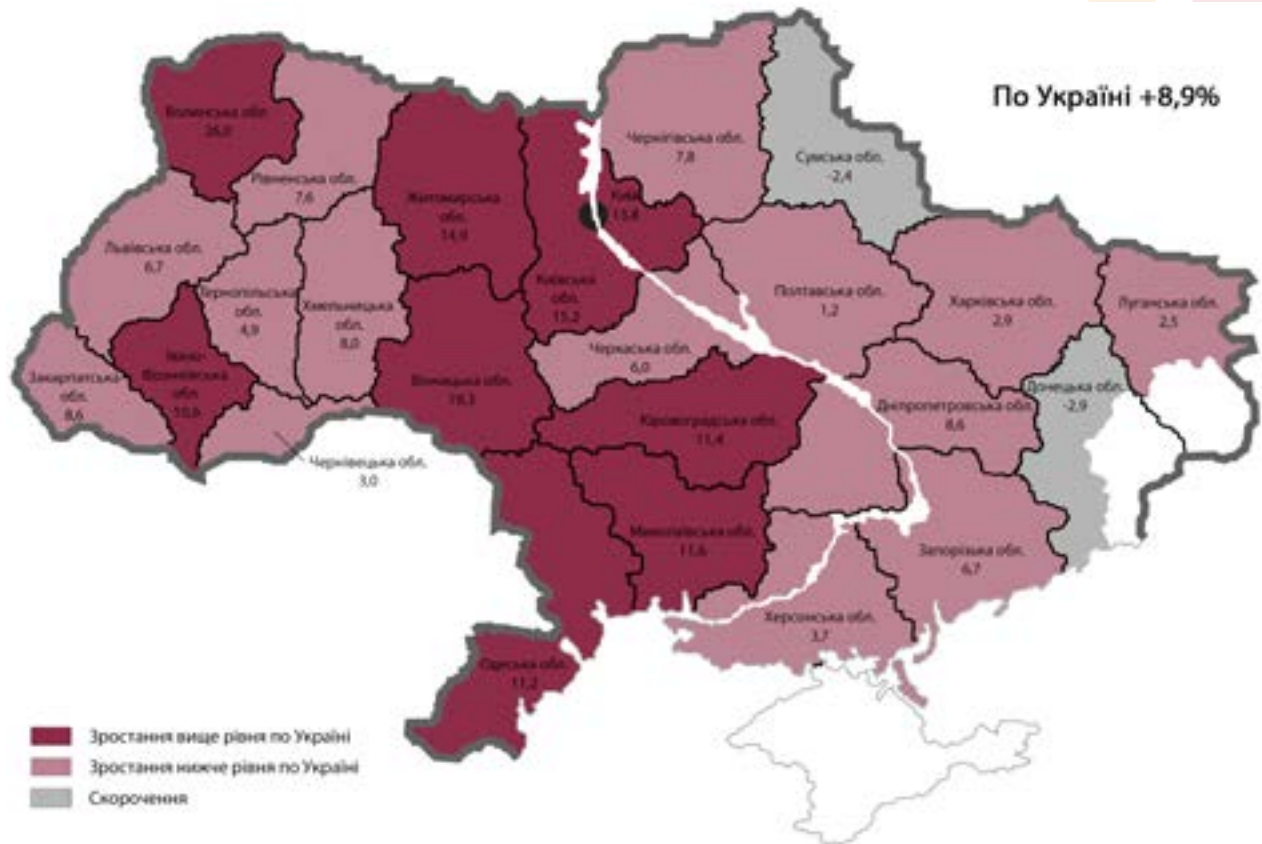
МІЖНАРОДНІ ПОРІВНЯННЯ

За даними Євростату, у 2011 році у структурі ВДВ економіки в цілому частка ВЕД переробної промисловості з використанням технологій високого рівня у країнах Європейського Союзу (27 країн) становила 1,3%, середньовисокого рівня – 5,1%.

При цьому частка ВЕД сфери послуг з використанням високих та середньовисоких технологій у виробництві у структурі ВДВ у цілому по економіці в період 2016–2018 роки постійно зростала – з 8,9% у 2015 році до 9,8% у 2018 році (8,9% у 2013 році). Це в черговий раз свідчить про наявний високий потенціал цих ВЕД у формуванні ВВП України у найближчій перспективі.

Регіональний розріз

Рис. 3.11. Зміна продуктивності праці за регіонами, 2016–2018 роки, % (2015=100%)

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку.

ЗАВДАННЯ 8.3: «ПІДВИЩИТИ РІВЕНЬ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ»

Ключовим завданням держави повинно бути створення гідних робочих місць.

Підвищення рівня зайнятості населення створює перспективи особистого розвитку та самореалізації, поглиблює соціальну інтеграцію молоді та забезпечує безпеку на робочому місці.

Продуктивна зайнятість і гідна праця є найважливішими елементами досягнення справедливої глобалізації та скорочення бідності, необхідною передумовою широких позитивних зрушень в області харчування,

освіти, гендерної рівності, підвищуючи гарантії соціального захисту сімей та надання чоловікам і жінкам рівних можливостей на робочому місці. Крім того, безробіття може загрожувати суспільній стабільності.

В умовах триваючого третій рік поспіль економічного зростання рівень зайнятості населення віком 20–64 роки збільшився з 64,4% у 2015 році до 65,6% у 2018 році, що в цілому дозволяє очікувати досягнення цільового значення національного індикатора 8.3.1 ЦСР 8, встановленого на рівні 66% на кінець 2020 року.

Таблиця 3.15. Рівень зайнятості населення віком 20–64 роки, %

Індикатор 8.3.1	2015	2016	2017	2018
Рівень зайнятості населення віком 20–64 роки, %	64,4	64,2	64,2	65,6

Джерело. Держстат.

При цьому рівень зайнятості зростав у п'яти з семи вікових груп працездатного віку. Так, падіння зайнятості спостерігалось у групі 60–64 роки, що пов'язано із запровадженням у період розгортання геополітичної кризи (у 2015 році) обмежень з виплати пенсій працюючим пенсіонерам, яке зменшувало фінансові стимули для працевлаштування осіб цієї вікової групи (частково ці

обмеження діяли до жовтня 2017 року, коли було започатковано нову пенсійну реформу). Також падав рівень зайнятості у віковій групі 35–39 років, не змінився – у групі 25–29 років. Найвищий рівень зайнятості за підсумком 2018 року спостерігався серед осіб віком 40–49 років і становив 79,4% у 2018 році, а найнижчий – серед осіб віком 60–64 роки, 17,5% відповідно.

У межах проведення пенсійної реформи Верховною Радою України 03.10.2017 р. прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій», відповідно до якого:

- скасовано особливий порядок виплати пенсій працюючим пенсіонерам;
- з 1 жовтня 2017 року проведено осучаснення та перерахунок пенсій для 90% пенсіонерів або 10,2 млн осіб із застосуванням показника заробітної плати, обчисленого як середній показник за 2014-й, 2015-й та 2016 роки (3 764,40 грн), із застосуванням оцінки одного року страхового стажу в розмірі 1%.

Це дозволило відновити страхові принципи у визначенні розміру пенсії залежно від отримуваної заробітної плати та тривалості страхового стажу.

У результаті реалізації положень зазначеного Закону з 1 жовтня 2017 року середній розмір пенсії зріс на 561,17 грн, що спричинило зростання співвідношення середньої пенсії і середньої заробітної плати, з якої сплачено страхові внески.

Також у 2017 році в рамках пенсійної реформи було закріплено, що щорічно, починаючи з 2019 року, пенсії перераховуються на коефіцієнт, що відповідає 50% зростання споживчих цін та 50% зростання середньої заробітної плати в Україні.

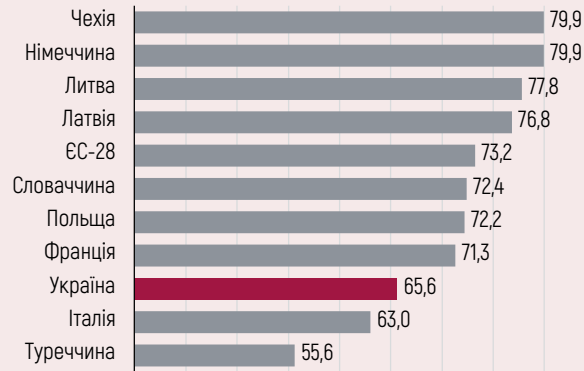
З урахуванням ухвалених у 2017 році рішень, Урядом у 2019 році прийнято постанову від 20.02.2019 р. № 124 «Питання проведення індексації пенсій у 2019 році», якою, зокрема, встановлено, що у 2019 році перерахунок пенсій згідно з Порядком проводиться із застосуванням коефіцієнта збільшення показника середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески, та який враховується для обчислення пенсії, в розмірі 1,17;

Станом на 1 квітня 2019 року на обліку в органах Пенсійного фонду України перебувають 11,4 млн пенсіонерів. Середній розмір пенсії станом на 1 квітня 2019 року становить 2 899,04 гривні.

Таблиця 3.16. Рівень зайнятості населення за статтю, місцем проживання та віковими групами, 2015–2018 роки, % до загальної кількості населення відповідної вікової групи

Показник	Усього	У тому числі за віковими групами, років						
		20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	60–64
2015 рік								
Усе населення, у т. ч.	64,4	45,8	71,8	74,3	79,1	78,6	61,7	18,5
– жінки	59,1	40,1	63,1	67,1	75,1	77,8	56,4	15,2
– чоловіки	70,2	51,2	80,1	81,3	83,1	79,4	68,2	23,2
– міські поселення	65,2	42,5	74,4	76,4	80,5	80,0	62,1	17,3
– сільська місцевість	62,7	51,8	66,3	68,6	75,7	75,7	60,9	21,2
2018 рік								
Усе населення, у т. ч.	65,6	45,9	71,8	75,9	76,7	79,4	65,5	17,5
– жінки	61,0	40,1	64,2	68,9	72,2	78,5	62,4	14,8
– чоловіки	70,5	51,2	79,1	82,7	81,2	80,3	69,3	21,4
– міські поселення	66,7	41,7	73,6	77,6	78,3	81,1	67,0	17,3
– сільська місцевість	63,2	53,3	68,5	71,7	72,7	75,8	62,5	18,0

Джерело: Держстат.

МІЖНАРОДНІ ПОРІВНЯННЯ
Рис. 3.12. Рівень зайнятості населення віком 20–64 за країнами, 2018 рік, %

Джерело: Євростат.

Загалом збільшення рівня зайнятості відбувалося в умовах запровадження нової соціальної політики, центральне місце в якій зайняли реформа системи оплати праці та

зниження єдиного соціального внеску, а також заходи, спрямовані на створення нових робочих місць. Зокрема, зростання реальної заробітної плати становило:

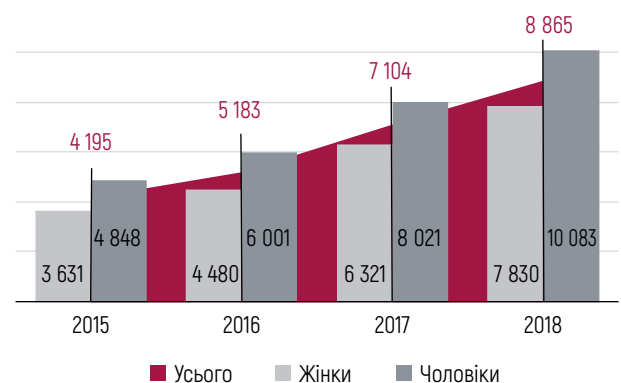
- у 2016 році 9% в умовах зниження ставки єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування з 34,7% до 22%;
- у 2017 році – 19,1%, за підвищення рівня мінімальної заробітної плати з 1439 грн до 3200 грн та детінізації оплати праці внаслідок запровадження нової методології визначення мінімальної заробітної плати;
- у 2018 році – 12,5% в умовах зростання номінальної середньої заробітної плати в економіці у відповідь на триваючий міграційний відтік кадрів вищими темпами, ніж збільшення мінімальної заробітної плати.

Таблиця 3.17. Динаміка рівня зайнятості та безробіття населення, середньозваженої мінімальної заробітної плати та середньорічної заробітної плати

Показники	2015	2016	2017	2018
Рівень зайнятості населення у віці 20–64, % до загальної кількості населення цієї вікової групи	64,4	64,2	64,2	65,6
Рівень безробіття населення у віці 20–64 (за методологією МОП), % до економічно активного населення цієї вікової групи	9,0	9,3	9,5	8,7
Середньозважена мінімальна заробітна плата, грн	1271	1439	3200	3723
Середньозважена мінімальна заробітна плата, % до попереднього року	4,4	13,2	122,4	16,3
Середньорічна реальна заробітна плата (нетто), % до попереднього року	-20,2	9,0	19,1	12,5

Джерело: Держстат.

В цілому за три роки реальна заробітна плата збільшилася на 46% та на 9% перевищила рівень 2013 року. Серед позитивних тенденцій слід також відмітити скорочення розриву між середньою заробітною платою чоловіків і жінок з 25,1% у 2015 році до 22,3% у 2018 році, хоча загалом гендерна нерівність у доходах все ще зберігається.

Рис. 3.13. Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників за статтю, грн

Джерело: Держстат.

Ще одним із позитивних результатів проведених Урядом соціальних реформ, спрямованих на підвищення доходів населення, стало формування тенденції до детінізації оплати праці та зменшення рівня неформальної зайнятості. Завдяки стимулюючому ефекту підвищення рівня мінімальної заробітної плати в економіці, посадового окладу працівників I тарифного розряду в умовах проведеного у 2016 році суттєвого зниження рівня оподаткування рівень тіньової економіки за методом «витрати населення – роздрібний товарооборот» за 2016–2018 роки скоротився на 11 в. п. до 46% від обсягу офіційного ВВП (57% у 2015 році, 51% у 2016 році, 48% у 2017 році). У цілому інтегральний показник рівня тіньової економіки зменшився за вказаний період на 10 в. п. до 30% від ВВП – найнижчого значення за останні 11 років у відповідь на відновлення макроекономічної стабільності та економічного зростання в умовах реалізації системи реформ в Україні.

Рівень неформальної зайнятості скоротився з 26,2% від загальної кількості зайнятого населення у 2015 році до 21,6% у 2018 році, кількість неформально зайнятого населення у 2018 році становила 3,5 млн осіб. Зазвичай неформальна зайнятість притаманна населенню окремих соціально-економічних груп.

Так, неформальні трудові відносини переважали у секторі самостійної зайнятості (не за наймом), де частка населення, яке працювало на неформальних робочих місцях, становила 71,9%, тоді як серед працюючих за наймом таких осіб було 12,2%.

Серед жінок частка працюючих не за наймом перевищувала відповідний показник серед чоловіків (74,6% проти 70,1%), а в сільській місцевості вона була удвічі більшою, ніж у міських поселеннях (91% та 42,2% відповідно).

У структурі зайнятого населення за професійними групами у 2018 році найбільшу частку склали особи, які працювали у найпростіших професіях (18,7%), професіонали (18,5%) та працівники сфери торгівлі та по-

слуг (16,8%). При цьому найменшу питому вагу серед зайнятого населення склали технічні службовці (2,9%) та кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства (0,7%).

Таблиця 3.18. Професійна структура зайнятих у віці 20–64 роки, 2015 та 2018 роки,
% до підсумку

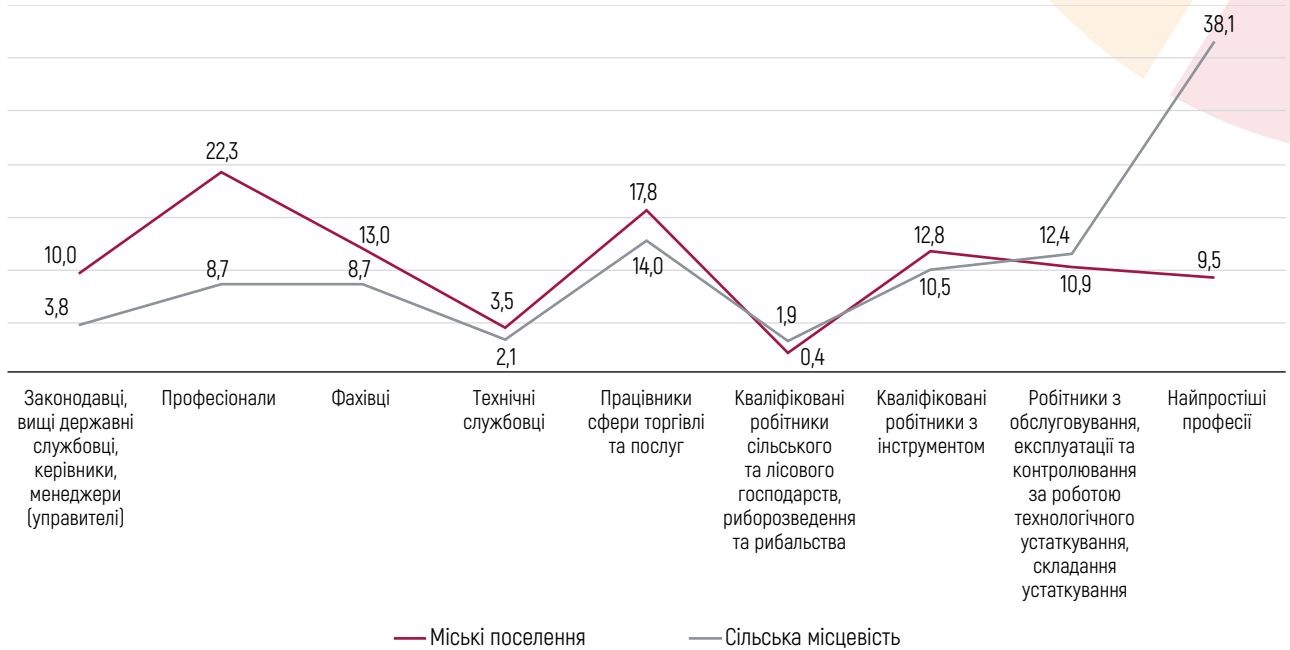
Рік	Законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі)	Професіонали	Фахівці	Технічні службовці	Працівники сфери торгівлі та послуг	Кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства	Кваліфіковані робітники з інструментом	Робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування	Найпростіші професії
2015	8,0	17,8	12,1	3,2	16,4	1,0	12,4	11,4	17,7
2018	8,1	18,5	11,3	2,9	16,8	0,7	11,7	11,3	18,7

Джерело: Держстат.

Слід зазначити, що саме частка осіб, які обирали найпростіші професії, з 2015 року постійно збільшується і це стосується як людей, що мешкають у сільській місцевості, так і тих, хто мешкає у міських поселеннях. При цьому особи, які мешкають у сільській місцевості, надають перевагу саме найпростішим професіям, а також роботі у сфері торгівлі та послуг, що не потребує високої кваліфікації і навички щодо яких можна отримати у достатньо короткий термін. Особи, які мешкають у міських поселеннях, більшою мірою зайняті у сферах діяльності, що потребують високого рівня знань у галузі фізичних, математич-

них, технічних, біологічних, агрономічних, медичних чи гуманітарних наук, оскільки виробничі об'єкти зазначених сфер діяльності більшою мірою зосереджені саме у містах. За професійними групами частка професіоналів дещо зростає, а фахівців, навпаки, скорочується.

Рис. 3.14. Професійна структура зайнятих у віці 20–64 роки за місцем проживання, 2015 та 2018 роки (усереднена), %

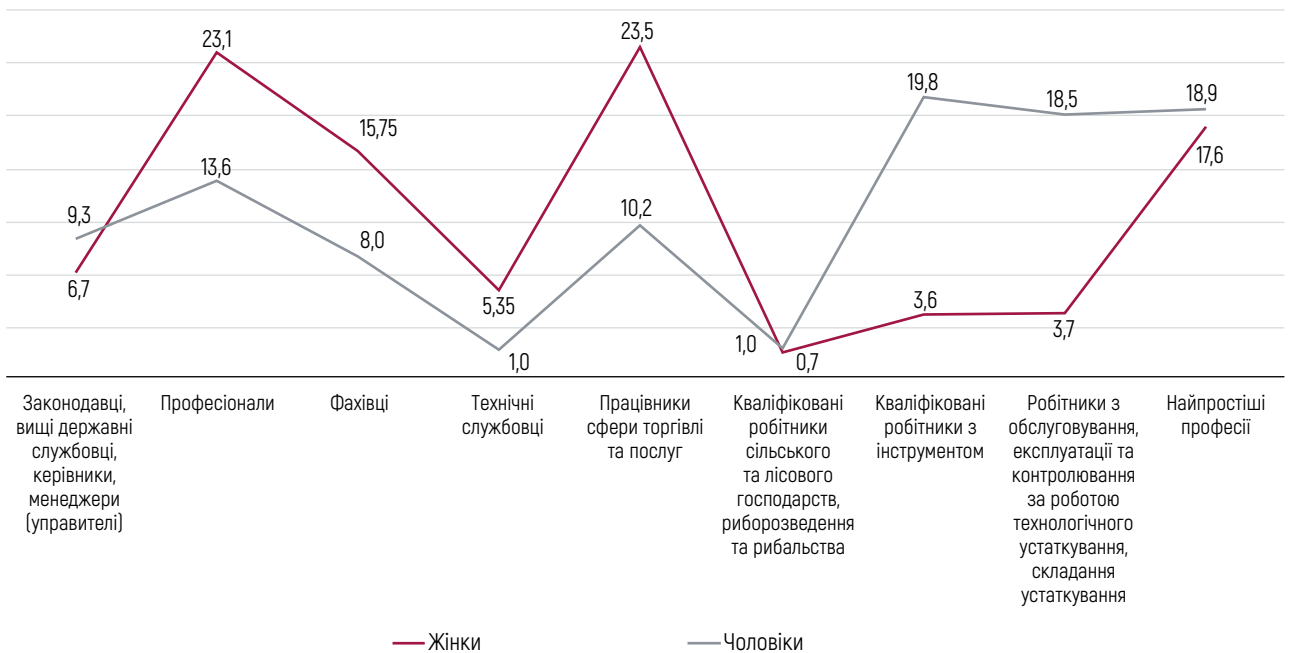

Джерело: Держстат.

Поряд з цим розподіл зайнятих осіб за статтю свідчить, що значне домінування жінок, порівняно з чоловіками, спостерігалось серед технічних службовців (5,1% проти 0,9%), працівників сфери торгівлі та послуг (23,8% проти 10,2%), фахівців (15,1% проти 7,7%), професі-

оналів (23,5% проти 13,8%); водночас чоловіки значно переважали серед кваліфікованих робітників з інструментом (19,2% проти 3,7%) та робітників з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування (18,6% проти 3,5%).

Рис. 3.15. Професійна структура зайнятих у віці 20–64 роки за статтю, 2015 та 2018 роки (усереднена), %

Джерело: Держстат.

У 2018 році для людей у віці від 20 до 64 років вища освіта була набагато вагомим чин-

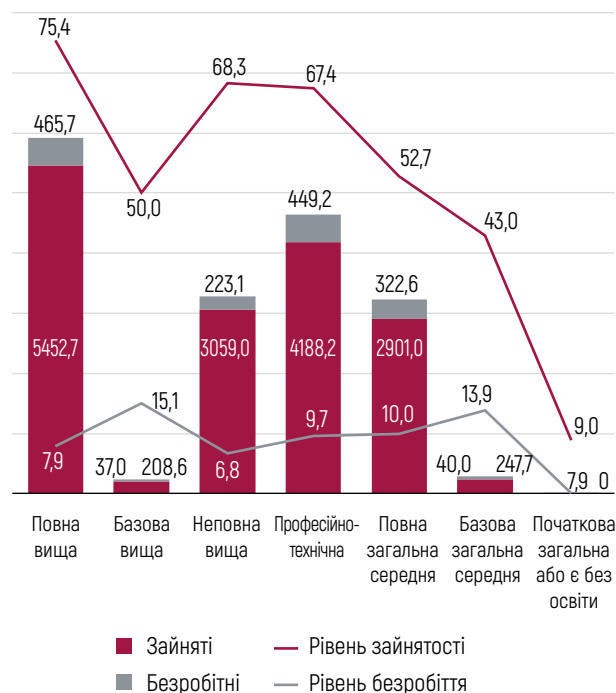
ником впливу при прийомі на роботу (рівень зайнятості 75,4%) порівняно з неповною

вищою або професійно-технічною (рівень зайнятості 68,3% та 67,4% відповідно). Рівень безробіття серед осіб віком 20–64 роки з вищою освітою у 2018 році становив 7,9%, для осіб з неповною вищою або професійно-технічною освітою 6,8% та 9,7% відповідно (від загального рівня безробіття для вікової групи від 20 до 64 років).

Іншим показником, що характеризує зростання зайнятості та покращення ситуації на ринку праці в Україні за рахунок створення гідних робочих місць, поліпшення умов для самозайнятості, підвищення матеріальних стимулів для праці, є кількість економічно неактивного населення віком 20–64 роки, яка за останні три роки зменшилася на 5,8% і у 2018 році становила 6,9 млн осіб, або близько третини всього населення цього віку (28,2% проти 29,2% у 2015 році). Кожен другий економічно неактивний був пенсіонером, кожен третій виконував домашні (сімейні) обов'язки, кожен десятий був студентом, учнем. При цьому суттєво, на 37,2%, зменшилася порівняно з показником за 2015 рік чисельність категорії «зневірені», до якої належать незайняті особи працездатного віку, які припинили активні пошуки роботи, тому що втратили надію її знайти; чисельність тих, які не знали, де і як шукати роботу, – у 4 рази; тих, які вважають, що немає підхо-

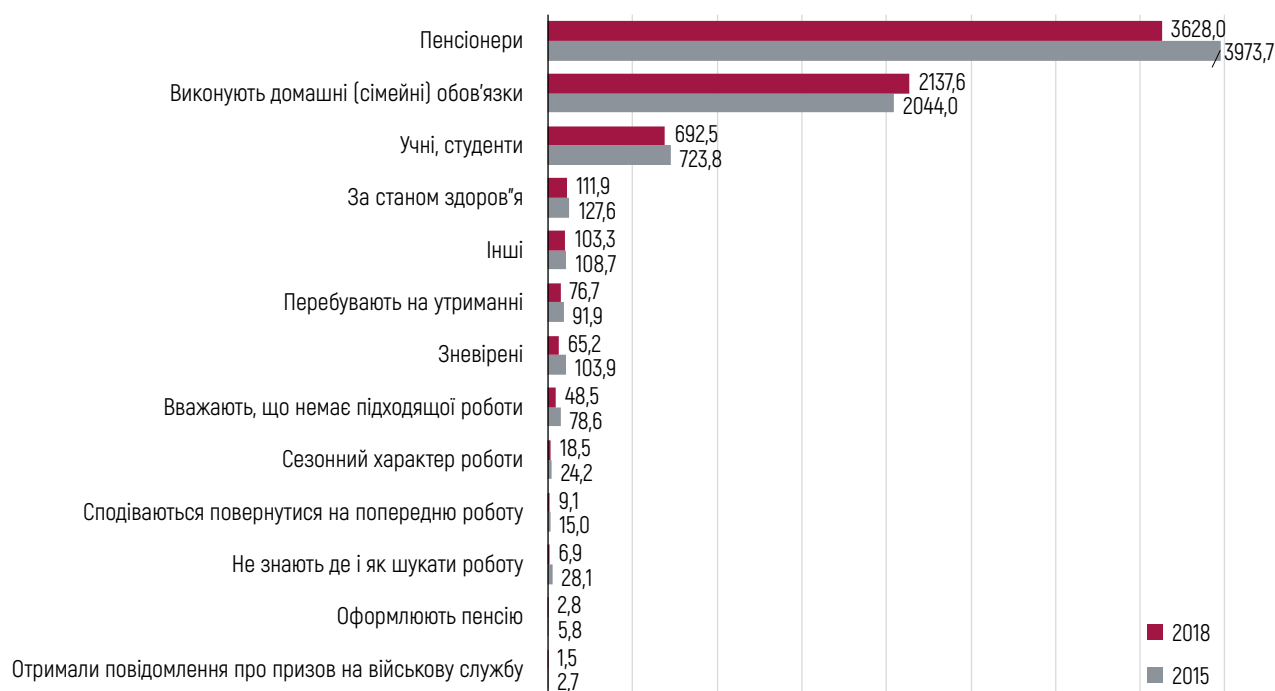
дньої роботи, – на 38,3%. Ці категорії за 2018 рік становлять 120,6 тис. осіб, або 1,9% економічно неактивного населення працездатного віку, проти 210,6 тис осіб і 3% відповідно порівняно з 2015 роком.

Рис. 3.16. Економічна активність населення за рівнем освіти, 2018 рік,
тис осіб (ліва шкала), % (права шкала)

Джерело: Держстат.

Рис. 3.17. Населення у віці 20–64 роки за причинами економічної неактивності, 2015 та 2018 роки, тис осіб

Джерело: Держстат.

Отже, соціальна політика, яка реалізовувалася протягом 2016–2018 років, у цілому стимулювала зростання зайнятості та, відповідно, економічне зростання, процеси детінізації, сприяла покращенню матеріального становища населення, а, відповідно, і зниженню рівня бідності (за абсолютним критерієм: середньодушові еквівалентні сукупні витрати є нижчими за фактичний прожитковий мінімум), який за 9 місяців 2018 року становив 45% проти 58,3% у 2015 році.

Але все ще доволі низький рівень життя населення не дозволив зупинити сформовані процеси як зовнішньої, так і внутрішньої трудової міграції, обсяги якої протягом 2016–2018 років лишалися високими. За даними обстеження Держстату, у 2015–2017 роках

кількість трудових мігрантів поза межами України становила 1303,3 тис осіб, що на 10,3% більше ніж у 2010–2012 роках (з урахуванням демографічних змін). Станом на 22.04.2019 року, за даними Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб, взято на облік 1,4 млн переселенців з тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей та АР Крим.

Отже, державі й надалі необхідно приділяти значну увагу питанням розвитку ринку праці, створенню гідних робочих місць, умов для розвитку підприємництва, реформ оплати праці та пенсійної реформи, які надаватимуть можливості громадянам України повною мірою реалізовувати свої здібності та втілювати свої мрії в Україні.

Регіональний розріз

Рис. 3.18. Рівень зайнятості за регіонами України, 2018 рік, %

Джерело: Держстат.

ЗАВДАННЯ 8.4:

«СКОРОТИТИ ЧАСТКУ МОЛОДІ, ЯКА НЕ ПРАЦЮЄ, НЕ НАВЧАЄТЬСЯ І НЕ НАБУВАЄ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК»

Розвиток та самореалізація молоді є однією із суспільних цінностей. В усі часи молоді покоління є носіями прогресу, нових знань та навичок. У сучасному світі інформаційних технологій, коли обсяги знань швидко зростають і досягнення останніх десятиліть набагато перевищують здобутки, накопичені за попередні сотні років, креативність і активність молоді, як носія таких знань є важливим і необхідним елементом сталого розвитку. Водночас для України, що має значний потенціал людських ресурсів населення віком 15–24 роки з високим рівнем освіти, характерним є недостатнє задіяння молоді у суспільних процесах. Причиною цього є відсутність у молоді мотивів лишатися в Україні та активно включатися у ці процеси через низький рівень доходів, практичну неможливість отримання доступного житла, недостатню розвиненість

соціальної інфраструктури, майже повну відсутність так званих соціальних ліфтів в українському суспільстві, складнощі в запуску власного бізнесу. Одним із основних пріоритетів державної політики України має стати зміна існуючого становища шляхом створення умов для активізації участі молоді у суспільно-економічному житті держави, розвитку її наукового та трудового потенціалу і самореалізації, забезпечення гідної зайнятості.

У 2018 році порівняно з 2015 роком частка молоді, яка не працювала, не навчалася і не набувала професійних навичок, скоротилася на 2,7 в. п. до 14,5%, що є значно нижчим за цільове значення національного індикатора 8.4.1 ЦСР 8, встановленого на рівні 17 % на кінець 2020 року та 15,5 % на кінець 2030 року.

Таблиця 3.19. Частка молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок, 2015–2018 роки

Індикатор 8.4.1	2015	2016	2017	2018
Частка молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок, у загальній чисельності осіб віком 15–24 роки, %	17,2	17,8	15,9	14,5

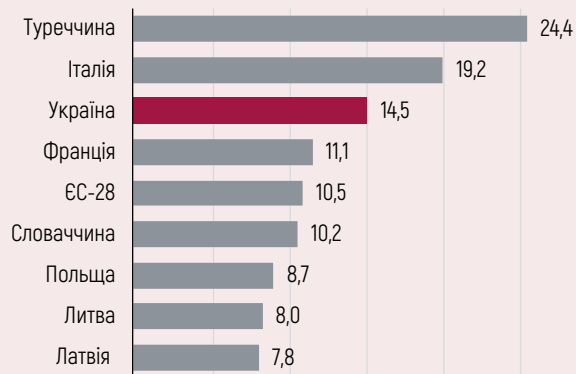
Джерело: Держстат.

Незважаючи на позитивну динаміку щодо скорочення частки молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок, необхідно пам'ятати, що саме ці верстви населення перебувають у зоні постійного ризику політичного та соціального відчуження.

Проблеми на ринку праці, а також низький рівень життя населення відображались і на молоді як на одній з уразливих верств населення з погляду їх участі на ринку праці. Так, найвищий рівень безробіття серед усіх вікових груп спостерігався саме серед молоді у віці 15–24 років. І хоча порівняно з 2015 роком він зменшився з 22,4% до 17,9%, складність та тривалість переходу молоді від навчання до стабільної та задовільної роботи залишається суттєвою проблемою. При цьо-

му саме безробітна молодь становить майже 40,0% молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок, тобто була тією частиною молоді, яка не мала роботи (прибуткового заняття), але активно її шукала або намагалась організувати власну справу.

Найбільша частка молоді у віці 15–24 роки, що не працює, не навчається і не набуває професійних навичок, – це економічно неактивні молоді люди, більшість яких виконують сімейні обов'язки – 41% від загальної кількості цієї групи молоді (у 2015 році – 38,5%). Особи, які одержують пенсію у зв'язку із втратою годувальника, люди, які знаходяться на утриманні та не працюють за станом здоров'я разом становлять майже 13%.

МІЖНАРОДНІ ПОРІВНЯННЯ
Рис 3.19. Частка молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок, 2018 рік, %

Джерело: Євростат.

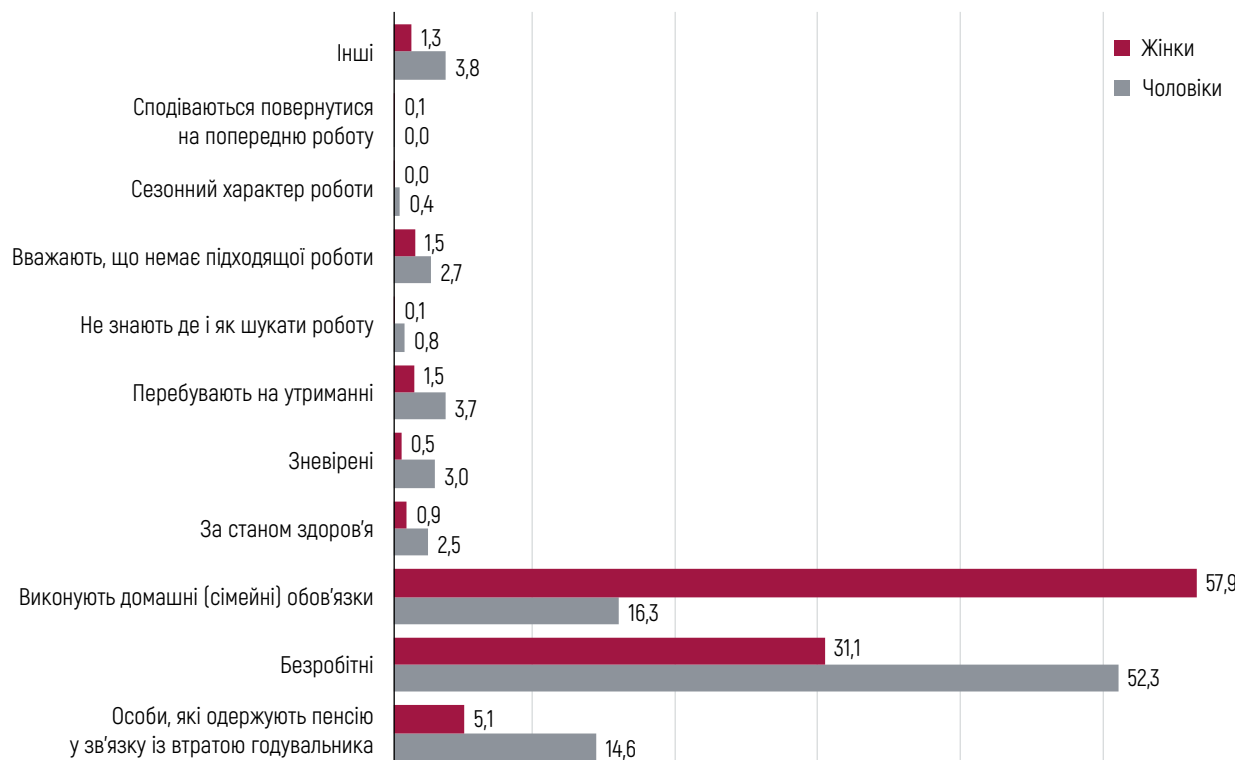
Отже, більше половини молоді у віці 15–24 роки не працювала, не навчалась і не набувала професійних навичок, знаходячись на утриманні держави (соціальні виплати) та близьких родичів. Разом з цим держава могла б використати цей незадіяний молодіжний потенціал, створивши умови для реалізації їх знань, умінь та навичок, використовуючи широкі можливості інформаційних технологій та організуючи різні форми надомної праці. Завдяки цьому люди не були б соціально виключеними з суспільного життя, мали б можливості для самореалізації, створення доданої вартості та покращення власних умов життя.

Решта молоді не працювала, не навчалась і не набувала професійних навичок унаслідок інших причин, які пов'язані з низькою обізнаністю у потребах ринку праці, а саме: не знали, де і як шукати роботу; вважали, що немає підходящої роботи; сподівалися повернутися на попередню роботу; працювали на сезонних роботах та ін. Частка саме цієї молоді становила 7,1% у 2018 році. Проблеми з працевлаштуванням цієї групи молоді пов'язані як із загальноекономічним розвитком, що лишається в Україні недостатньо динамічним і відповідно обмежує розширення пропозиції робочих місць на ринку праці, так і з недостатньо розвинутою інфраструктурою ринку праці, відсутністю у молоді мотивів та навичок до самостійного отримання знань та низьким рівнем професійної орієнтації молоді в потребах економіки у робочий силі.

У 2018 році, як і в попередніх роках, серед молоді віком 15–24 роки, яка не працювала, не навчалась і не набувала професійних навичок було зареєстровано більше жінок, ніж чоловіків. Так частка жінок, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок, у загальній чисельності осіб віком 15–24 роки становила 17,8%, а чоловіків – 11,3%. При цьому основною причиною того, що жінки не працюють, не навчаються і не набувають професійних навичок, було виконання сімейних обов'язків (близько 58%). Це свідчить про значний дисбаланс у гендерній композиції цієї категорії молоді, оскільки частка чоловіків, які виконують сімейні обов'язки, становила лише 16,3%. При цьому чоловіки у віці 15–24 роки, які не працювали, не навчались і не набували професійних навичок, активніше шукали роботи (зазначені як безробітні) ніж жінки 52,3% та 31,1% відповідно.

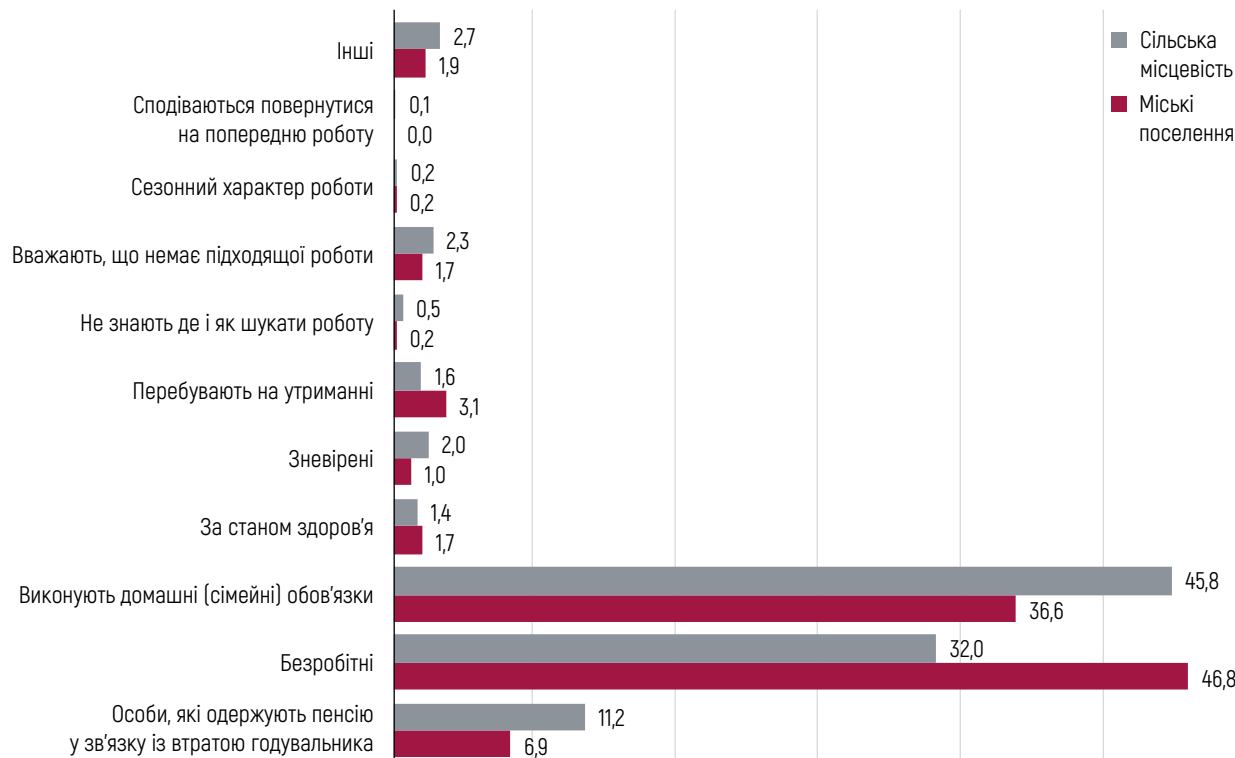
Дещо більша частка молоді віком 15–24 роки, яка не працювала, не навчалась і не набувала професійних навичок, проживає у міських поселеннях (52,4% проти 47,6% – у сільській місцевості) і це переважно безробітні (46,8% – міські поселення, 32,0% – сільська місцевість) та економічно неактивна молодь, яка виконує домашні обов'язки (відповідно, 36,6% та 45,8%). При цьому частка молоді, яка не працювала, не навчалась і не набувала професійних навичок унаслідок причин пов'язаних з низькою обізнаністю у потребах ринку праці, у сільській місцевості значно вища, ніж у містах – 8,0% проти 4,7%.

Рис. 3.20. Причини, за якими молодь у віці 15–24 роки не працює, не навчається і не набуває професійних навичок, за статтю, 2018 рік, % до підсумку

Джерело: розрахунки Мінекономрозвитку.

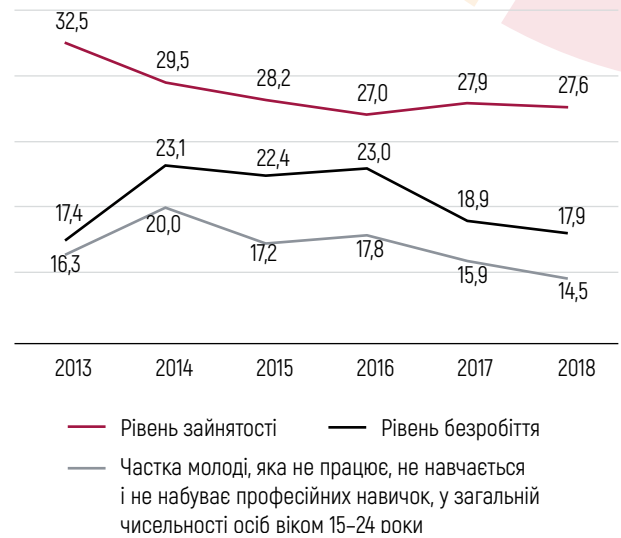
Рис. 3.21. Причини, за якими молодь у віці 15–24 роки не працює, не навчається і не набуває професійних навичок, за місцевістю проживання, 2018 рік, % до підсумку

Джерело: розрахунки Мінекономрозвитку.

Загалом одночасне зменшення рівня зайнятості, рівня безробіття та частки молоді, яка не працювала, не навчалась і не набувала професійних навичок, що спостерігається в Україні в останні роки, є нетиповим явищем і може свідчити про розвиток кількох негативних тенденцій. Перша – зростання кількості молодих людей, які виїжджають на роботу за кордон, у зв'язку із чим Україна втрачає свій трудовий потенціал; друга – зростання такої категорії серед молоді, як особи, які одержують пенсію у зв'язку із втратою годувальника, що є наслідком триваючого військового конфлікту на території України і потребує ретельної уваги з боку влади у частині створення адекватних соціальних механізмів як захисту цієї категорії, так і їх залучення до ринку праці; третя – актуалізація проблем, пов'язаних із «демографічним провалом» 1990-х – початку 2000-х років, що наразі природно зменшує трудовий потенціал України.

Рис. 3.22. Рівень зайнятості, безробіття та частка молоді, яка не працює, не навчається та не набуває професійних навичок, 2013–2018 роки, %

Джерело: Держстат.

Регіональний розріз

Рис. 3.23. Частка молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок у загальній кількості такої молоді за регіонами України (усереднена за три роки), 2015–2017 роки, %

Джерело: розрахунки Мінекономрозвитку.

ЗАВДАННЯ 8.5:

«СПРИЯТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ НАДІЙНИХ ТА БЕЗПЕЧНИХ УМОВ ПРАЦІ ДЛЯ ВСІХ ПРАЦЮЮЧИХ, ЗОКРЕМА ШЛЯХОМ ЗАСТОСОВУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ПРОМИСЛОВОЇ БЕЗПЕКИ»

Сприятливі та безпечні умови праці є запорукою стійкості та стабільності економіки, здатності до саморозвитку і соціального прогресу.

Забезпечення надійних та безпечних умов праці для всіх працюючих, зокрема шляхом застосування інноваційних технологій у сфері охорони праці та промислової безпеки, сприятиме залученню молоді до виробничих процесів, підвищуватиме мотивацію праці та, відповідно, ефективність виробництва, а отже, є плідної діяльності сучасних підприємств, установ та закладів загалом.

Від створення безпечного і здорового робочого середовища багато в чому залежить і зниження передчасної смертності в країні, вирішення проблем у сфері скорочення нерівності у суспільстві.

Проблема виробничого травматизму для України є нагальною та складною для розв'язання, тому збільшення уваги до

безпеки праці, збереження життя і здоров'я працюючих є одним із головних завдань держави.

У 2018 році, вперше за останні 3 роки, рівень нещасних випадків на виробництві, які призвели до втрати працездатності на 1 робочий день чи більше, зменшився щодо рівня 2015 року (на 3,0%) і становив 4,1 нещасного випадку на 1000 працюючих. Проте така динаміка є недостатньою для досягнення національного індикатора 8.5.1 ЦСР 8, показника який у 2020 році має становити 75% від рівня 2015 року.

Ситуація із досягненням національного індикатора 8.5.2 ЦСР 8 наразі є ще гіршою. Так, кількість нещасних випадків на виробництві зі смертельними наслідками у 2018 році зросла порівняно з 2015 роком на 9% та становила 0,4 нещасні випадки на 1000 працюючих (лише у 2017 році вона була на 2% меншою від рівня 2015 року). Цільовий індикатор – скорочення у 2020 році до 70 % від рівня 2015 року.

Таблиця 3.20. Кількість загиблих та потерпілих від нещасних випадків на виробництві, які призвели до втрати працездатності на 1 робочий день чи більше, % до рівня 2015 року

Індикатор 8.5.1	2015	2016	2017	2018
Кількість потерпілих від нещасних випадків на виробництві, які призвели до втрати працездатності на 1 робочий день чи більше	100	104	101	97
Індикатор 8.5.2				
Кількість загиблих від нещасних випадків на виробництві	100	107	98	109

Джерело: Держпраці.

Основними причинами настання нещасних випадків, у тому числі зі смертельним наслідком, є організаційні, серед яких найбільш поширені – невиконання вимог інструкцій з охорони праці, невиконання посадових обов'язків, порушення правил безпеки руху, технологічного процесу тощо. Для усунення організаційних причин необхідні додаткові зусилля у напрямі посилення технологічної та трудової дисципліни, відповідальності роботодавців, удосконалення

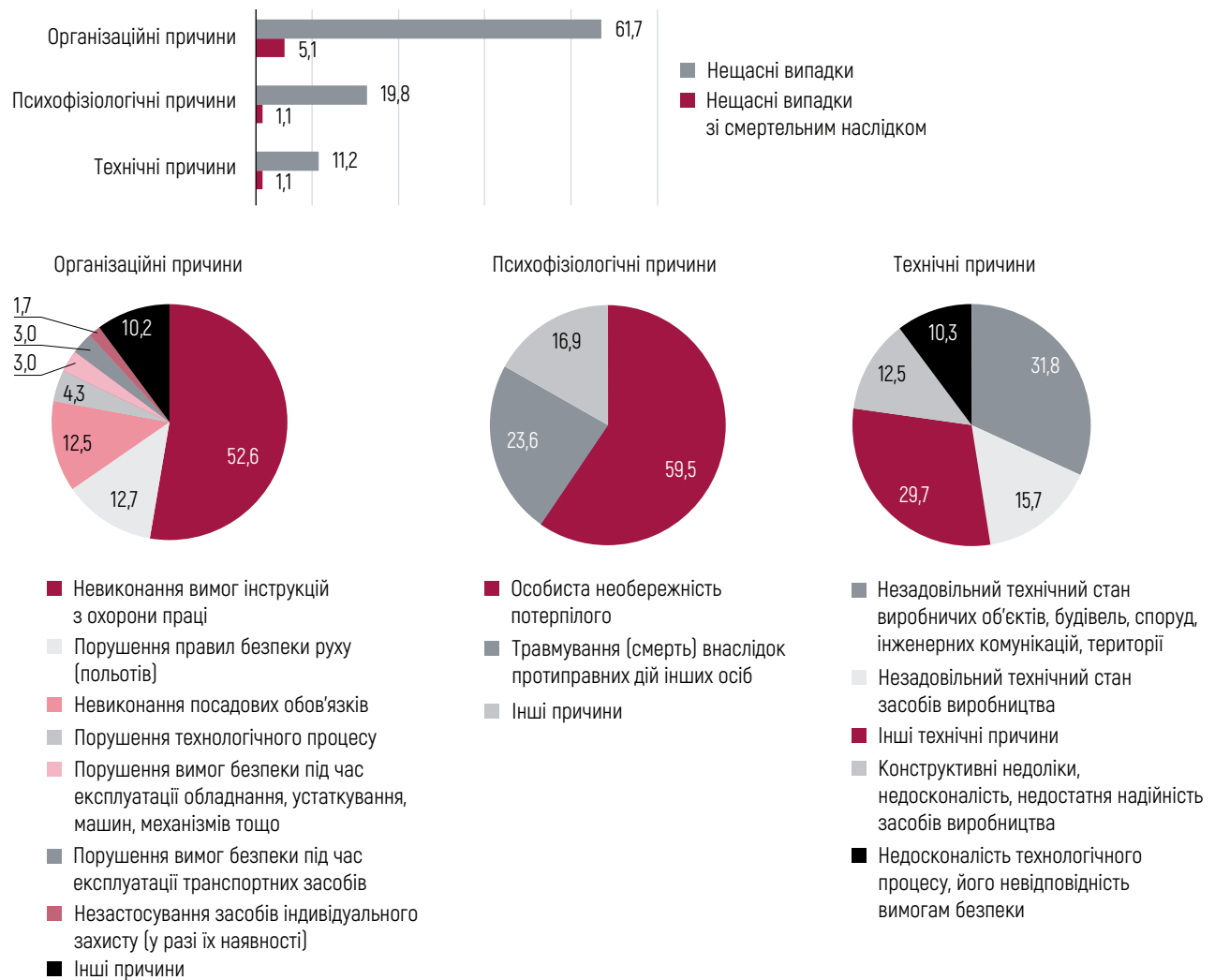
організації виконання робіт (насамперед її безпекової складової), підвищення рівня професійної підготовки працівників.

Наразі діє загальнодержавна система безпеки та гігієни праці (БГП), яку було сформовано за перші роки незалежності України. Розвиток ринкових відносин, впровадження в різні галузі економіки нових технологій одночасно з використанням фізично і морально застарілих технологіч-

них процесів та виробничого обладнання, що є джерелом підвищеної небезпеки, зумовлює необхідність реформування системи управління охороною праці. Для наближення системи БГП до європейських стандартів за підтримки МОП реалізуються проекти технічної допомоги, спрямовані

на зміцнення інституційної спроможності ключових партнерів у сфері праці (Міністерство соціальної політики України, Державна служба з питань праці, Міністерство енергетики та вугільної промисловості, соціальні партнери та інші заінтересовані сторони тощо).

Рис. 3.24. Розподіл кількості потерпілих від нещасних випадків за найбільш травмонебезпечними причинами їх настання, 2018 рік, %

Джерело: ФСС.

Травми під час виконання службових обов'язків отримують працівники всіх вікових категорій, і кількість таких нещасних випадків, незважаючи на зменшення у 2018 році, залишається високою. Найвищий рівень травматизму спостерігається серед працівників віком від 50 до 59 років – 26,3% від загальної кількості всіх травмованих по Україні за 2018 рік. На підприємствах України травмовано майже 73% чоловіків та 27% жінок від загальної кількості травмованих по Україні.

Найбільш травмонебезпечними галузями в Україні є будівництво, добувна промисловість і розроблення кар'єрів, металургійне виробництво, сільське господарство, торгівля та транспорт. У 2018 році кількість нещасних випадків зі смертельними наслідками в цих видах діяльності складала 70 % від усіх нещасних випадків зі смертельними наслідками.

Рис. 3.25. Розподіл кількості потерпілих від нещасних випадків за найбільш травмонебезпечними ВЕД, 2018 рік, осіб

Джерело: За даними актів Н-1, ФСС.

Формування умов праці відбувається під впливом негативних чинників, таких як старіння та знос машин, механізмів, будівель, споруд, несвоєчасний їх ремонт та обслугову-

вання тощо. У промисловості, сільському господарстві, будівництві, на транспорті зростає кількість робочих місць, що не відповідають санітарно-гігієнічним нормам і правилам.

Таблиця 3.21. Частка працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці, у загальнообліковій кількості штатних працівників¹¹, %

Індикатор 8.5.3	2015	2017
Частка працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці, у загальнообліковій кількості штатних працівників, %	28,9	28,4

Джерело: Держстат.

¹¹ Дані збираються один раз на два роки.

Так, у 2017 році аналізована частка становила 28,4% у загальнообліковій кількості штатних працівників, що лише на 0,5 в. п. менше, ніж у 2015 році. До шкідливих виробничих факторів, рівні яких перевищують гігієнічні нормативи і за яких працює найбільша частка зайнятих, зокрема належать: виробничий шум, вібрація, ультразвук, інфразвук; мікроклімат; хімічні фактори; важка та напружена праця.

У розрізі видів економічної діяльності найбільш шкідливою за умовами праці є добувна промисловість і розроблення кар'єрів – у 2017 році частка працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці, у зазначеному виді економічної діяльності становила 67,9%. При цьому порівняно з 2015 роком ситуація дещо покращилась, ця частка скоротилась на 0,8 в. п. Тенденція до

скорочення частки працівників, зайнятих у 2017 році на роботах зі шкідливими умовами праці, порівняно з 2015 роком, спостерігалась також у переробній промисловості, постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, будівництві та за ВЕД «Телекомунікації (електрозв'язок)».

Водночас за ВЕД «Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність» і «Сільське господарство та надання пов'язаних із ним послуг» частка працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці, зростає.

Рис. 3.26. Частка працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці, за окремими ВЕД, 2015 та 2017 роки, %

Джерело. Держстат.

За даними ФСС¹² у 2018 році порівняно з 2017 роком кількість професійних захворювань зменшилася на 3,7%. Основними обставинами, внаслідок яких виникли професійні захворювання за 2018 рік, були: недосконалість механізмів та робочого інструменту – 23,9%, недосконалість технологічного процесу – 19,5% та неефективність роботи засобів індивідуального захисту – 13,5% від їх загальної кількості.

У структурі професійних захворювань перше місце належить хворобам органів дихання – 39,9% від загальної кількості діагнозів по Україні. На другому місці – захворювання опорно-рухового апарату (радикулопатії, остеохондрози, артрити, артрози) – 27,9%. Третє місце – за хворобами слуху – 11,4%, четверте – за вібраційною хворобою – 7,1%.

Найбільше професійних захворювань сталося у галузі добувної промисловості і розробленні кар'єрів – 84,1% від загальної кількості по Україні, що на 2% менше порівняно з 2017 роком. Наразі формуються певні позитивні ознаки покращення ситуації щодо створення безпечних та надійних умов на ринку праці України. Зокрема, поступово зменшується кількість нещасних випадків та зумовлених ними травм, скорочуються частка працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці, та кількість професійних захворювань. Водночас кількість смертельних випадків усе ще зростає.

Для забезпечення позитивних зрушень на шляху виконання завдання необхідно посилити співпрацю із міжнародними партнерами для покращення стану безпеки та гігієни праці як на національному, так і на галузевих рівнях, насамперед у найбільш травмонебезпечних галузях. Наразі за підтримки МОП відбуваються процеси гармонізації національного законодавства із БГП з міжнародними стандартами (директивами ЄС та конвенціями МОП). Також запроваджуються ризикоорієнтовані підходи до управління системою БГП та створюються нові засади культури безпеки праці на основі найкращого міжнародного досвіду. Так, у найбільш травматичній галузі – вугледобувній – реалізується програма із запровадження на вугледобувних підприємствах ризикоорієнтованих підходів до управління безпекою та гігієною праці.

Наразі проведено аналіз національного законодавства на відповідність міжнародним та європейським нормам у сфері БГП та розпочато роботу над реформуванням системи управління БГП згідно з Концепцією реформування системи управління охороною праці в Україні та затвердженого плану заходів щодо її реалізації (Розпорядження КМУ від 12 грудня 2018 р. № 989-р)¹³.

Створення дієвої системи запобігання виробничим ризикам і заохочення до створення безпечних і здорових умов праці, що ґрунтується на принципах усунення небезпек, оцінювання, контролю та управління ризиками, має забезпечити зниження рівня та зменшенню частоти виробничого травматизму, аварій та професійних захворювань;

¹² Профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань за 2018 рік. ФСС. URL: <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/publish/article/963263>

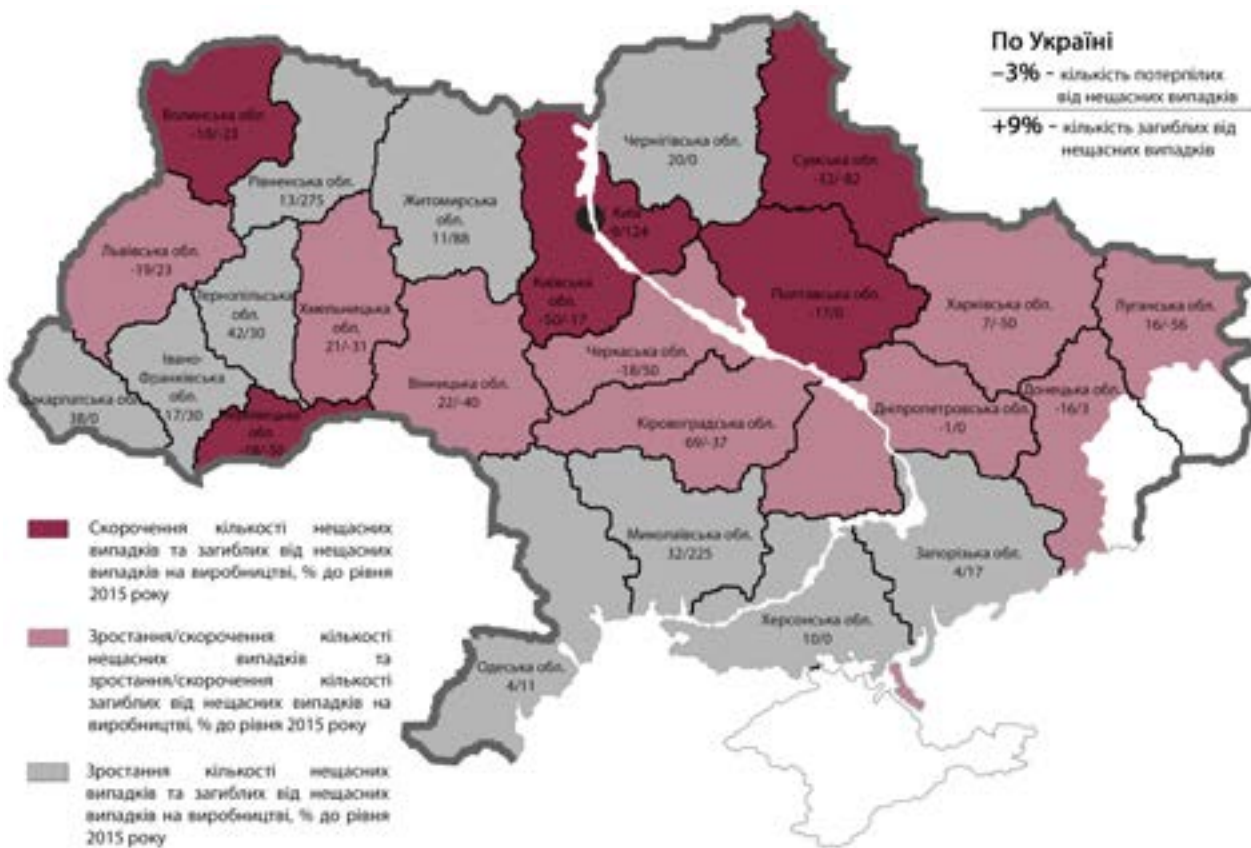
¹³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/989-2018-%D1%80>

підвищення відповідальності роботодавців за створення належних умов праці та безпечного виробничого середовища; запровадження механізму покращення умов безпеки та гігієни праці для працівників і відповідних економічних стимулів тощо.

Наразі в Україні розпочато роботу над розробленням базового закону «Про безпеку праці та здоров'я працівників», який втілюватиме сучасні вимоги до БГП (оскільки діючий Закон України «Про охорону праці» є застарілим).

Регіональний розріз

Рис. 3.27. Кількість потерпілих від нещасних випадків на виробництві, які призвели до втрати працездатності на 1 робочий день чи більше та загиблих від нещасних випадків на виробництві, 2018 рік, % до рівня 2015 року

Джерело: ФСС.

Рекомендації МОП в Україні щодо вирішення ключових питань у сучасному контексті виконання завдання 8.5 ЦСР 8:

- Забезпечити поширення дії загальних НПА з питань БГП: (i) на всіх роботодавців (включно з самозайнятими особами з одним або кількома працівниками) в усіх галузях приватного, державного, кооперативного і соціального секторів; (ii) на всіх працівників;
- Запровадити в Україні проактивний підхід до БГП, зосереджений переважно на заохоченні поліпшення стану БГП на підприємствах, на точній та постійній оцінці ризиків і на реалізації за її результатами узгоджених програм і заходів із запобігання професійним ризикам;
- Забезпечити правове врегулювання системи відшкодування шкоди, завданої внаслідок нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, зокрема реабілітації та професійної реінтеграції, шляхом перегляду чинного загальнообов'язкового державного соціального страхування на основі системи обов'язкового страхування через суб'єктів, юридично уповноважених здійснювати це страхування, яким роботодавці будуть зобов'язані передати свою відповідальність за шкоду, завдану внаслідок нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань;

- Запровадити ефективну національну систему належної реєстрації, інформування і розслідування нещасних випадків на виробництві, по дорозі на роботу або з роботи, професійних захворювань, небезпечних подій та інцидентів, а також збирання, аналіз і публікацію статистичних даних про такі нещасні випадки, захворювання та події відповідно до Збірки практичних правил МОП щодо повідомлення про нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання і їх реєстрацію, Протоколу МОП № 155 та Резолюції МОП щодо статистики професійного травматизму внаслідок нещасних випадків на виробництві;
- Забезпечити узгодження українських критеріїв і методик збирання, класифікації та реєстрації даних про нещасні випадки на виробництві з Європейською статистикою нещасних випадків на виробництві (ЄСНВВ) Євростату (Eurostat, 2001).

ЗАВДАННЯ 8.6:

«СТВОРИТИ ІНСТИТУЦІЙНІ ТА ФІНАНСОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ПОТЕНЦІАЛУ ЕКОНОМІЧНО АКТИВНОЇ ЧАСТИНИ НАСЕЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ»

Головним фактором економічного багатства держави є людський капітал. Так, внесок людського капіталу в економічні здобутки країни оцінюється Світовим банком на рівні 64%, у той час як внесок фізичного капіталу 16%, а природного – 20%.

Людський капітал – знання, навички, здоров'я, які людина акумулює протягом життя, – був ключовим чинником сталого економічного розвитку та зниження рівня бідності в багатьох країнах у 20-му столітті. Сьогодні приносять успіх та особисте задоволення не гроші чи технології, а нові ідеї. Вони, а також новий формат розвитку – креативна економіка дають нове життя виробництву, послугам, торгівлі та сфері розваг, змінюють середовище, в якому люди хочуть жити, працювати та вчитися, де вони думають, винаходять і творять.

Прискорений темп науково-технічного розвитку, перманентність і швидкість змін у всіх сферах діяльності вимагають швидкої адаптації до таких змін. Малі та середні підприємства є більш гнучкими до змін і швидше до них пристосовуються.

Про це свідчить як світовий досвід, так і досвід України, зокрема під час останньої геополітичної кризи та періоду відновлення економіки після неї. Так, не пережили втрату частини традиційних ринків РФ та суттєвого скорочення внутрішнього попиту 35,8% великих підприємств та лише 12,6%

малих і середніх підприємств. Під час відновлювального зростання у 2016–2017 роках тривало доволі суттєве скорочення кількості великих підприємств – на 5,7%, а також зайнятих на цих підприємствах на 8,6% унаслідок важкості адаптації до нових, більш жорстких фінансових умов та вимог нових ринків, тоді як у секторі малого та середнього підприємництва (МСП) ці втрати становили лише 1,5% та 1,7% відповідно. Як наслідок, якщо до кризи (у 2013 році) великі підприємства займали 39,6% в обсязі реалізації продукції в економіці, малі та середні підприємства – 53,8% і 6,6% – фізичні особи-підприємці, то у 2015 році це співвідношення становило 37,0/ 55,9 / 7,2, а у 2017 році – 35,2 / 57,5 / 7,3. У 2017 році частка працівників, зайнятих на малих та середніх підприємствах, а також у фізичних осіб-підприємців у загальній кількості зайнятих працівників в економіці сягала 80,8% (79,1% – у 2015 році та 75,5% – у 2013 році)¹⁴.

Тому розвиток МСП є важливим з погляду забезпечення сталого економічного розвитку внаслідок їх кращих адаптаційних властивостей; також він більшою мірою характеризує розвиток креативної інноваційної економіки, яка наразі стає основою світової економіки.

Розуміючи це, Уряд України визначив одним із пріоритетів – дерегуляцію та розвиток підприємництва й конкуренції. Для прийняття

¹⁴ Дані за 2018 рік будуть оприлюднені Держстатом 25.11.2019 року.

рішень, спрямованих на покращення умов для МСП, щокварталу проводилися дерегуляційні засідання Уряду (починаючи з IV кварталу 2016 року). На цих засіданнях у цілому за три роки прийнято 72 нормативно-правові акти, зокрема у 2018 році – 26.

Як наслідок, за 2016–2018 роки Україна на 10 сходинок покращила свої позиції у рейтингу легкості ведення бізнесу Doing Business і у 2018 році зайняла 71 місце серед 190 країн. За 2018 рік Україна продемонструвала зростання за шістьма індикаторами:

Міжнародна торгівля	+ 41	78 ↑ 119	Переважно за рахунок виключення автомобільних запчастин з переліку товарів військового використання, що полегшило процедуру їх імпорту. Це зрушення має велике значення для бізнесу, який інвестує в автомобілебудування
Забезпечення виконання контрактів	+ 25	57 ↑ 82	За рахунок покращення якості судового процесу. Так, новою редакцією Господарського процесуального кодексу України в рамках судової реформи запроваджено спрощений порядок розгляду незначних спорів між юридичними особами, а також попереднє засідання під час розгляду справ
Захист інвесторів	+ 9	72 ↑ 81	Парламент ухвалив зміни до законодавства, яким запровадив обов'язковість розкриття інформації про угоди із заінтересованістю у щорічній звітності акціонерних товариств. Чим більш прозорим буде процес укладення таких угод, тим менше мажоритарні акціонери будуть діяти у своїх інтересах (а не в інтересах компанії). Це правило наблизить українську корпоративну сферу до решти цивілізованого світу
Отримання дозволів на будівництво	+ 5	30 ↑ 35	Було проведено кілька реформ (виключення необхідності отримувати вихідні дані для проектування у ДСНС і вимога щодо наявності вищої освіти для проєктантів та інженерів технагляду)
Врегулювання питання щодо неплатоспроможності	+ 4	145 ↑ 149	Прийняття 18.10.2018 Кодексу України з процедур банкрутства буде мати позитивний вплив на подальше зростання індикатора.
Реєстрація власності	+ 1	63 ↑ 64	Мін'юст провів реформу, виключивши необхідність проведення експертної грошової оцінки земельної ділянки для нотаріального посвідчення угоди купівлі-продажу між юридичними особами.

Проте наявний на сьогодні прогрес у просуванні в рейтингу легкості ведення бізнесу Doing Business є меншим, ніж було заплановано на цей період, що ставить

під загрозу досягнення цільового національного індикатора 8.6.3, яким визначене 30 місце у 2020 році.

Таблиця 3.22. Місце України у рейтингу легкості ведення бізнесу Doing Business

Індикатор 8.6.3	2015	2016	2017	2018
Місце України у рейтингу легкості ведення бізнесу Doing Business	81	80	76	71

Джерело: Мінекономрозвитку.

З одного боку, на загальну позицію України у цьому рейтингу об'єктивно вплинули істотні позитивні зміни в інших країнах, адже багато з них у своїх внутрішніх регулюваннях орієнтуються на рейтинг Doing Business. Так, за статистикою Світового банку, за 16 років існування цього рейтингу було впроваджено 3500 реформ. З 02.06.2017 року по 01.05.2018 року 128 країн упровадили рекордні 314 реформ, що по-

кращують регулювання у всіх сферах, які вимірюються для рейтингу Doing Business. Але з іншого, на позиції України також негативно відобразилася відсутність прогресу у ряді реформ: оподаткування – падіння на 11 місць (з 43 на 54); приєднання до електромережі – падіння на 7 місць (з 128 на 135); реєстрація підприємств – падіння на 4 місця (з 52 на 56); отримання кредитів – на 3 місця (з 29 на 32).

МІЖНАРОДНІ ПОРІВНЯННЯ
Рис 3.28. Позиція країн у рейтингу Doing Business 2019

Джерело: Doing Business 2019.

Найбільший позитив від упроваджених реформ вочевидь в Україні відчувають підприємства таких високотехнологічних видів економічної діяльності, як «Інформація та телекомунікації», «Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги». За всіма трьома вимірами – кількість суб'єктів МСП, кількість зайнятих працівників у суб'єктів МСП, частка доданої вартості за витратами виробництва суб'єктів МСП – за підсумком 2016–2017 років тут наявні позитивні результати. При цьому ВЕД «Інформація та телекомунікації» загалом став лідером поміж усіх інших ВЕД за приростом кількості суб'єктів МСП – 26,5%, а за приростом зайнятих працівників – на 16%, до 265,3 тис. осіб та за часткою доданої вартості – на 14,9 в. п. – вийшов на друге місце.

Таблиця 3.23. Місце України у рейтингу легкості ведення бізнесу¹⁵

Ключові показники	2015*	2016	2017	2018 ¹⁶	Зміни 2018/2017
Рейтинг легкості ведення бізнесу	81	80	76	71	↑ +5
у т. ч. за показниками					
– реєстрація підприємств	24	20	52	56	↓ -4
– забезпечення виконання контрактів	93	81	82	57	↑ +25
– кредитування	19	20	29	32	↓ -3
– захист інвесторів	101	70	81	72	↑ +9
– врегулювання питання щодо неплатоспроможності	148	150	149	145	↑ +4
– підключення до електромереж	140	130	128	135	↓ -7
– отримання дозволів на будівництво	137	140	35	30	↑ +5
– реєстрація власності	62	63	64	63	↑ +1
– міжнародна торгівля	110	115	119	78	↑ +41
– оподаткування	83	84	43	54	↓ -11

* В рамках оновлення трирічної методології та ретроспективного застосування методологічних змін у звіті «Doing Business 2017» було оприлюднено скориговані показники звіту. Джерело: Мінекономрозвитку.

Розвиток інформації та телекомунікацій є сьогодні світовим трендом. І Україна в цьому напрямі також демонструє позитивні результати. Розвитку ВЕД «Інформація та телекомунікації» в Україні сприяють не лише наявний високий рівень освіти та фахової підготовки випускників українських закладів вищої освіти,

ти, впроваджувані Урядом зміни щодо спрощення умов ведення бізнесу в Україні, але і нові, активізовані в останні роки тенденції до кластеризації економіки та відкриття індустріальних парків, що створюють інституційні основи для розроблення й упровадження високо- та середньовисокотехнологічних виробництв, науки, новітніх інноваційних та цифрових технологій, зелених технологій та розвитку креативних індустрій.

¹⁵ Дані щодо рейтингу «Doing Business – 2019» підготовлено станом на 1 травня 2018, тому на нього вплинули регуляторні рішення, які було прийнято в період з 01.06.2017 року по 30.04.2018 року.

Таблиця 3.24. Показники діяльності суб'єктів малого та середнього підприємництва за ВЕД¹⁶

ВЕД	Кількість суб'єктів МСП за ВЕД		Кількість зайнятих працівників у суб'єктах МСП за ВЕД		Частка доданої вартості за витратами виробництва суб'єктів МСП	
	одиниць	зміна 2017/2015, %	тис. осіб	зміна 2017/2015, %	%	зміна 2017/2015, в. п.
Усього	1 804 660	- 8,6	6 580,1	1,7	62,6	4,5
Сільське, лісове та рибне господарство	76 575	- 3,4	608,2	к	49,7*	17,7*
Промисловість	123 661	- 8,3	1 590,7	3,3	43,7	3,6
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	1 394	- 11,5	к	к	к	к
Переробна промисловість	114 629	- 9,1	1 259,3	4,1	к	к
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	1 952	17,1	124,7	- 3,8	к	к
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	5 686	1,2	113,8	- 0,7	к	к
Будівництво	50 257	- 8,8	к	к	к	к
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	837 668	- 15,3	1 938,0	- 0,9	70,0	5,4
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	95 796	- 19,5	454,0	- 2,6	51,1	1,1
Тимчасове розміщування й організація харчування	57 576	- 1,5	172,9*	17,3*	51,6*	7,1*
Інформація та телекомунікації	146 903	26,5	265,3	16,0	74,2	14,9
Фінансова та страхова діяльність	10 205	- 16,8	24,7*	- 2,0*	27,9*	4,8*
Операції з нерухомим майном	90 551	- 3,7	к	к	к	к
Професійна, наукова та технічна діяльність	121 544	- 7,2	219,4*	- 1,4*	26,3*	0,3*
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	46 552	- 1,7	137,3*	8,5*	46,5*	5,1*
Освіта	11 656	7,2	к	к	к	к
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	22 085	1,9	117,4	6,5	100,0	0,0
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	13 044	- 12,4	к	к	к	к

к) дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації (первинне та вторинне блокування вразливих значень);

*) дані містять інформацію лише за суб'єктами малого підприємництва, оскільки інформація за суб'єктами середнього підприємництва є конфіденційною.

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку.

Так, у 2015 році в Україні існувало 16 індустріальних парків¹⁷, а за 2016–2018 роки було зареєстровано 25 нових індустріаль-

них парків у 14 регіонах України^{18,19}. З новостворених 25 ІП у шести здійснюється діяльність у сфері інформації і телекомуні-

¹⁶ Дані за 2018 рік будуть оприлюднені Держстатом 02.12.2019

¹⁷ З них 4 створено до прийняття 21 червня 2012 року Закону України «Про індустріальні парки» («Запоріжжран» (Запорізька обл.), «Патріот» (Сумська обл.), «Чекілі» (Чернігівська обл.), «Білоцерківський вантажний авіаційний комплекс» (Київська обл.)), тому вони не включені до Реєстру, але функціонують і сьогодні.

¹⁸ Індустріальний парк «Центральний» (м. Кременчук, Полтавська обл.) / (01.04.2014 – 09.08.2018) рішенням Кременчуцької міської ради від 09.08.2018 ліквідовано та наказом Мінекономрозвитку від 23.08.2018 № 1189 внесено відповідні зміни у Реєстр індустріальних (промислових) парків.

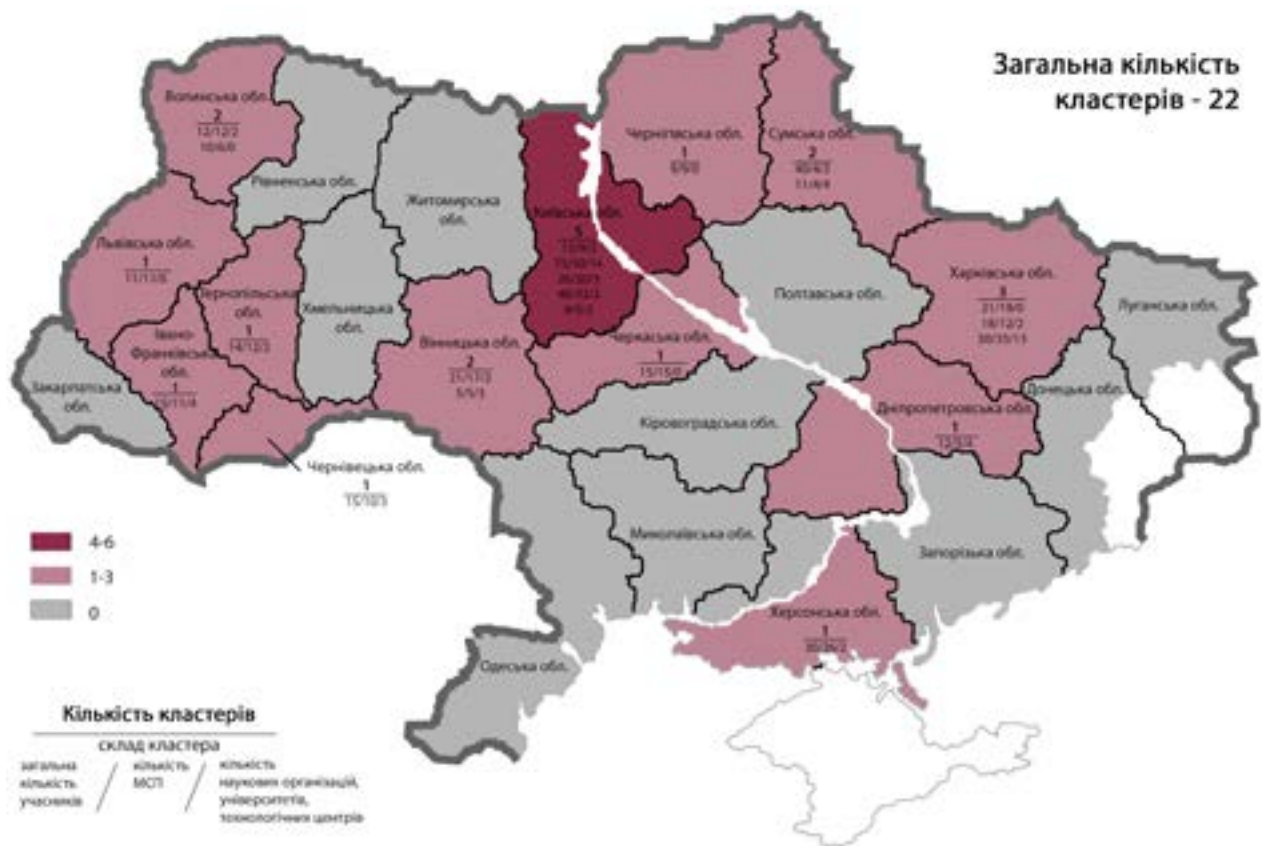
¹⁹ Станом на 31.05.2019 року до Реєстру індустріальних (промислових) парків включено ще три парки. Сьогодні створюються або є наміри щодо створення ще близько 20 індустріальних парків практично в усіх регіонах України.

кацій, у чотирьох – науково-дослідна діяльність, у 13-ти – діяльність з виробництва машин та устаткування, у 12-ти – з виробництва електричного устаткування, у двох – з виробництва комп’ютерів, електронної та оптичної продукції та ін., тобто в останні роки в Україні починають активно розвиватися високо- та середньовисокотехнологічні види виробництв.

На Європейській платформі співпраці кластерів наразі зареєстровано 22 українські кластери, до складу яких входять дев’ять ІТ-кластерів (41%), а з загальної кількості учасників 69,7% – це МСП.

Кластеризація економіки та розвиток індустріальних парків на сьогодні в Україні стають провідниками сучасних світових перетворень та зміни порядку денного України.

Рис. 3.29. Кластери України, зареєстровані на Європейській платформі співпраці кластерів

Джерело: goo.gl/NxHTuH

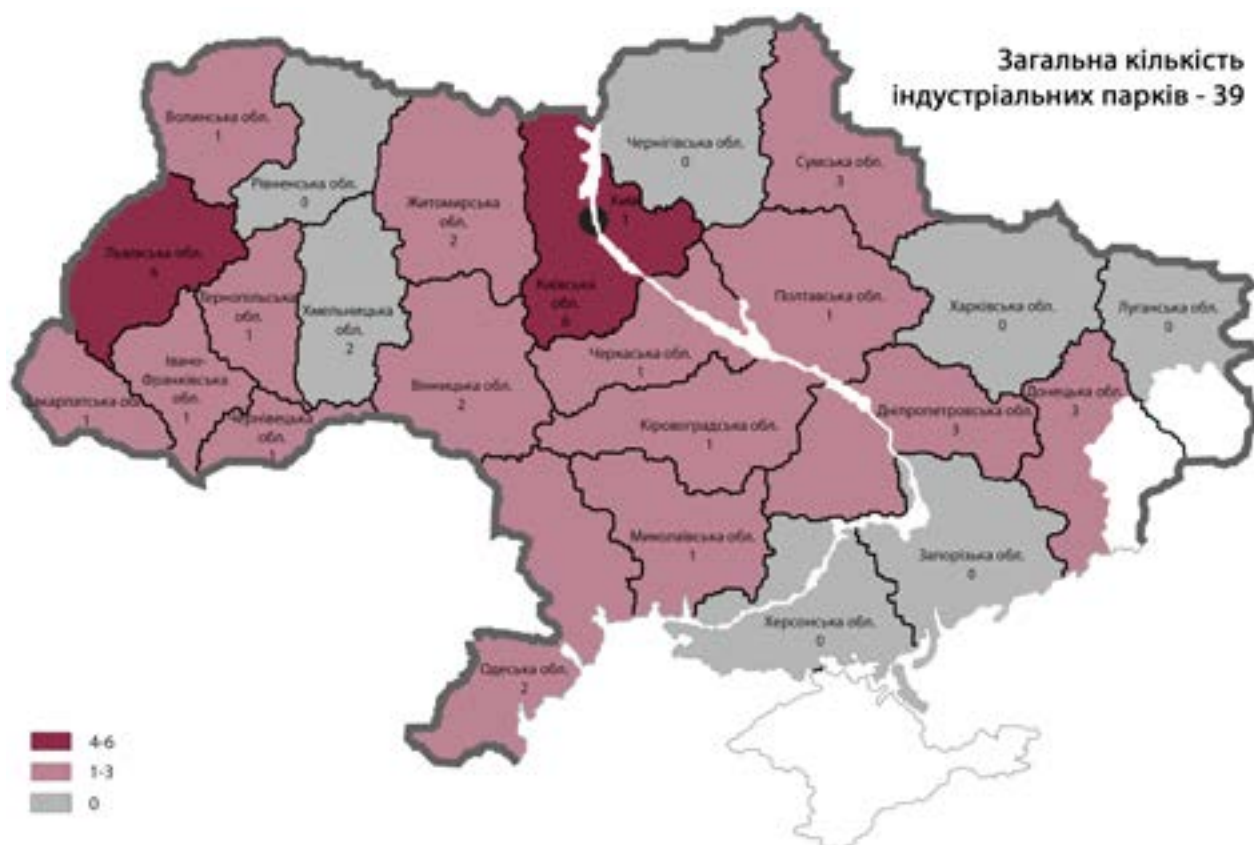
Таблиця 3.25. Кластери України за напрямками діяльності, зареєстровані на Європейській платформі співпраці кластерів

Назва кластера	Місце розташування кластера	Напрямок діяльності кластера	Назва кластера	Місце розташування кластера	Напрямок діяльності кластера
Агрофудкластер Харків	Харків	АПК	Чернігівський ІТ-кластер	Чернігів	CRM, ERP
Асоціація «Здоров'я та добробут»	Київ	АПК, здоров'я, фармацевтика	Черкаський ІТ-кластер	Черкаси	ІТ, бізнес-сервіси
Асоціація підприємств промислової автоматизації України	Київ	Промислова автоматизація, цифрові індустрії	Буковинський кластер інноваційних технологій	Чернівці	ІТ, цифрові індустрії
Eastern Food Technologies Plus	Херсонська обл., Каховка	АПК, с/г машино-будування	ІТ-кластер	Суми	ІТ

Назва кластера	Місце розташування кластера	Напрямок діяльності кластера
Ukrainian Food Valley	Київ	АПК, продукти харчування
Ukrainian Organic Cluster	Хмельник, Вінницька обл.	АПК, продукти харчування
Асоціація «Український логістичний альянс»	Київ	Логістика
Комітет провайдерів зелених сервісів при Волинській торговельно-промисловій палаті	Луцьк	Екопроекти, енерго-менеджмент
Дніпровський космічний кластер	Дніпро	Аерокосмічна продукція, зв'язок
Енергетичний кластер «Інноваційна енергія»	Луцьк	Генерація та передача електроенергії, екологічні проекти
Прикарпатський екоенергетичний кластер	Івано-Франківськ	Енергетичні та екологічні проекти

Назва кластера	Місце розташування кластера	Напрямок діяльності кластера
ІТ-кластер Вінниця	Вінниця	ІТ
Харківський ІТ-кластер	Харків	ІТ
Конотопський ІТ-кластер	Конотоп, Сумська обл.	ІТ
Київський ІТ-кластер	Київ	ІТ
Тернопільський ІТ-кластер	Тернопіль	ІТ
Кластер видавничої діяльності та поліграфії	Львів	Видавнича діяльність, поліграфія
Харківський кластер моди	Харків	Мода

Рис. 3.30. Індустріальні (промислові) парки, включені до Реєстру індустріальних (промислових) парків станом на 15.05.2019 року

Джерело: Мінекономрозвитку

Потенційно високими є можливості розвитку сектору охорони здоров'я, який є одним із представників сектору МСП і наразі так само демонструє позитивні результати (як ВЕД «Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги», так виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів).

Але інтенсивність започаткованих змін, щодо розвитку МПС в Україні, так само як і окремих ВЕД – з використанням високих та середньовисоких технологій та креативної економіки – має стати більшою. **Наразі досягнення цільових національних індикаторів 8.6.1, 8.6.2 та 8.6.3 лишається під загрозою.**

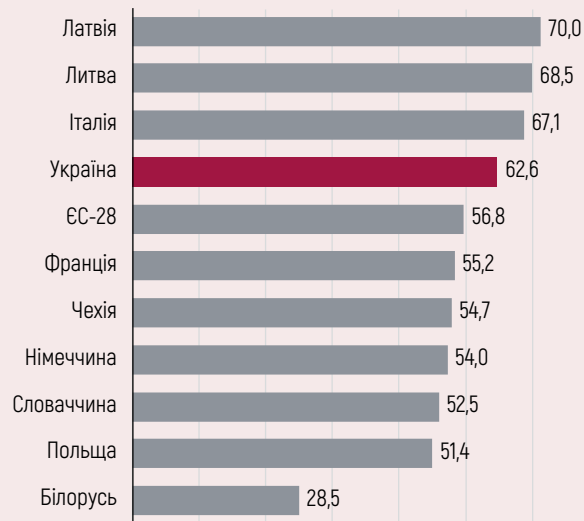
Таблиця 3.26. Показники діяльності суб'єктів малого та середнього підприємництва

Індикатор 8.6.1	2015	2016	2017
Кількість зайнятих працівників у суб'єктів середнього та малого підприємництва, млн осіб	6,5	6,5	6,6
Індикатор 8.6.2	2015	2016	2017
Частка доданої вартості за витратами виробництва суб'єктів середнього та малого підприємництва, у % до загальної суми доданої вартості за витратами виробництва	58,1	62,3	62,6

Джерело: Держстат.

МІЖНАРОДНІ ПОРІВНЯННЯ

Рис. 3.31. Частка доданої вартості за витратами виробництва суб'єктів середнього та малого підприємництва, 2017 рік, % до загальної суми доданої вартості за витратами виробництва

Джерело: Національний статистичний комітет Республіки Білорусь, Держстат України, <https://bit.ly/2ZtVwov>

Затримка з упровадженням вкрай необхідних реформ у сферах «оподаткування», «приєднання до електромереж», «реєстрація підприємств», «отримання кредитів» стримує прогрес. Зокрема, не розв'язано завдання щодо розширення кредитування малого і середнього підприємництва комерційними банками, яке визначене кількома державними стратегічними документами. Вкрай недостатнім є фінансування проектів облаштування індустріальних парків, включених до Реєстру індустріальних парків, і проектів, пов'язаних із забезпеченням доступу суб'єктів індустріальних парків до інженерно-транспортної інфраструктури.

Згідно з законом України «Про індустріальні парки», джерелами фінансування облаштування індустріальних парків можуть бути кошти державного та місцевих бюджетів, кошти приватних інвесторів, у тому числі залучені за моделлю державно-приватного партнерства, залучені кошти, включаючи кредити банків та інших фінансово-кредитних установ, кошти з інших джерел, не заборонених законодавством.

Державна підтримка облаштування індустріальних парків за рахунок коштів державного бюджету здійснюється відповідно до частини другої статті 24¹ Бюджетного кодексу України, тобто за кошти Державного фонду регіонального розвитку (далі – ДФРР).

Програми та проекти, що реалізуються за рахунок коштів ДФРР, підлягають співфінансуванню з місцевих бюджетів на рівні 10%.

Державна підтримка за рахунок коштів місцевих бюджетів здійснюється відповідно до рішень місцевих рад про місцевий бюджет. З місцевих бюджетів фінансуються переважно роботи з підготовки проектної, кошторисної документації, землевідведення та інших заходів, необхідних для створення та забезпечення функціонування індустріальних парків.

За даними проведеного Мінекономрозвитку моніторингу, на облаштування території індустріальних парків з початку їх створення залучено понад 312 млн грн, зокрема:

- кошти ДФРР – 9,5 млн грн.;
- кошти місцевих бюджетів (за інформацією, наданою у звітах) – 34,2 млн грн;
- кошти з інших джерел (за інформацією, наданою у звітах) – 273,3 млн грн

Реалізація проектів щодо облаштування індустріальних парків можлива й за рахунок коштів державного бюджету, отриманих від Європейського Союзу (порядок визначений постановою Кабінету Міністрів України від 16.11.2016 р. № 827), у рамках виконання Угоди про фінансування Програми підтримки секторальної політики – Підтримка регіональної політики України, за програмою «Інноваційна економіка та інвестиції» шляхом конкурсного відбору.

Так, у конкурсі, що проводився у 2017 році, за програмою регіонального розвитку «Інноваційна економіка та інвестиції», брали участь 87 проектів регіонального розвитку, з них переможцями визначено 17 проектів, зокрема проект «Створення інноваційного бізнес-інкубатора на базі індустріального парку міста Дніпра», ініціатором якого є Дніпропетровська облдержадміністрація

Створення інституційних основ є вкрай важливим елементом реформ, але здійснення їх без належної фінансової підтримки не дозволить досягти визначеної мети – забезпечити гідну працю та економічне зростання у довгостроковій перспективі.

Розуміючи це, Мінекономрозвитку за фінансової підтримки ЄС в рамках проекту міжнародної технічної допомоги «Підтримка ЄС

України у відновленні її економіки (EU SURE)» (FORBIZ) та Ініціативи EU4Business наказом від 16.10.2018 року № 1500 створило Офіс розвитку малого і середнього підприємництва при Мінекономрозвитку. Завданням Офісу як раз і стане розробка програм підтримки малого та середнього підприємництва, зокрема полегшення доступу до фінансування та розвитку інфраструктури підтримки МСП в регіонах.

Результатом роботи Офісу у 2018–2019 роках має стати реалізація низки пілотних проектів:

- запуск мережі Центрів підтримки підприємництва (далі – ЦПП) на регіональному та місцевому рівнях на базі наявних інституцій органів місцевого самоврядування, зокрема центрів надання адміністративних послуг. ЦПП надаватимуть безкоштовні інформаційні та консультаційні послуги передусім для мікро- та малого бізнесу, а також осіб, які планують започаткувати власну справу;
- запровадження механізму часткового гарантування кредитів. У рамках цього механізму підприємці, які не мають достатнього забезпечення застави, але можуть підтвердити достатність обігових коштів для погашення кредиту, зможуть розраховувати на часткове гарантування їхніх позичок від Німецько-українського фонду, що є партнером пілотного проекту із запровадження механізму;
- створення Державного інформаційного порталу для малого і середнього бізнесу, що забезпечить доступ до інтегрованої інформації про наявні програми фінансової та навчальної підтримки, інституції, які надають послуги та допомогу бізнесу, а також до іншої інформації, яка має важливе значення для вдалого розвитку бізнесу;
- створення інформаційного довідника для підприємців-початківців, з детальними інструкціями про започаткування та ведення власної справи, отримання фінансування, створення бізнес-моделі, виконання регуляторних вимоги держави і т. ін.;
- розроблення Програми навчальної та фінансової підтримки стартапів у межах підготовки Національної програми розвитку підприємництва. Регіональні пілотні програми підтримки стартапів поєднуюватимуть навчання осіб, які планують започаткувати власну справу, та надання їм фінансової підтримки й менторської допомоги. Програма охоплюватиме також соціально вразливі групи населення.

В Офісі працюють дев'ять експертів з різноманітним досвідом та навичками, необхідними для ефективного виконання завдань двох відповідних секторів – «Координації політики та інфраструктури підтримки МСП» та «Популяризація підприємництва та програм підтримки МСП».

Отже, за умов активізації державної політики, спрямованої на створення інституційних і фінансових можливостей для самореалізації

потенціалу економічно активної частини населення та розвитку креативної економіки суб'єкти малого та середнього підприємництва

цтва України в майбутньому визначатимуть тенденції розвитку нової економіки. Сьогодні в Україні цей профіль поступово формується за рахунок збільшення ролі високотехнологічних інноваційних та креативних

виробництв-представників МСП здебільшого у сфері послуг, отже, важливо наростити темпи цих змін, долучив до них сферу виробництва високотехнологічних інноваційних товарів.

Нова промислова політика в інтересах досягнення завдань ЦСР 8:

- Структурні зміни, тобто перехід від працездатної до технологічною економіки, є основним фактором економічної модернізації та довгострокового зростання. Без технологічного оновлення, інновацій та інвестицій неможливий процес нової індустріалізації в Україні, а відтак - і досягнення визначених ЦСР 8 темпів зростання ВВП до 2030 року.
- Диверсифікація економіки України на користь промисловості більш глибокого ступеню переробки та освоєння технологій нової промислової революції повинні забезпечити більш широку базу зростання за рахунок ефективного використання інтелектуального і людського потенціалу та залучення до цих процесів широких прошарків малого і середнього бізнесу.
- У найближчі роки промислова політика в Україні має зосередитись на створенні умов для розвитку конкурентоспроможного національного бізнесу (подолання інфраструктурних обмежень, доступ до інвестицій та фінансів) та вирішенні стратегічних питань, пов'язаних зокрема зі зміцненням європейського вектору розвитку, розвитком внутрішнього та експортних ринків для українських товарів та послуг, **цифровізацією виробничих процесів**.
- Проект Стратегії розвитку промислового комплексу України до 2025 року, розроблений Мінекономрозвитку за підтримки ЮНІДО та GIZ, містить перелік інструментів горизонтальної політики, спрямованих на сталий інклюзивний промисловий розвиток в Україні, включаючи підтримку **процесів технологічної модернізації**, підвищення продуктивності виробництва, ресурсоефективності, створення продуктивної зайнятості.
- Під час розроблення Плану заходів щодо реалізації згаданої стратегії доречно зосередитись на актуальних завданнях індустріальної трансформації в Україні, зокрема цифрової трансформації промисловості в контексті Industry 4.0; стимулювання експорту; здійснення розумної спеціалізації у розвитку промисловості, розвиток кластерів в регіонах.
- Конче потрібно досягти синергії у реалізації взаємопов'язаних завдань Стратегії інноваційного розвитку – 2030, Стратегії розвитку промислового комплексу – 2025, Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва – 2020 та Стратегії регіонального розвитку – 2020 шляхом розроблення цільового інтегрованого документу (дорожньої карти) на період до 2030 року та відповідною оптимізацією ресурсів пропонованих бюджетних програм.

Таблиця 3.27. Цільові та фактичні значення індикаторів ЦСР 8, 2015–2030 роки

	2015	2016	2017	2018	2020	2025	2030
Індикатор 8.1.1	90,2	102,4	102,5	103,3	104,0	106,0	107,0
Індикатор 8.1.2	13,5	15,5	15,8	17,2	23,0	28,0	22,0
Індикатор 8.1.3	19,2	17,3	16,8	17,0	25,0	28,0	30,0
Індикатор 8.1.4	64	56	50	43	50	45	40
Індикатор 8.2.1 ²⁰	0,23/0,1194	0,1199	0,1195		0,26/0,13	0,35/0,18	0,45/0,23
Індикатор 8.2.2	99,1 ²¹ /99,2	103,5	103,2	102,0	104,0	103,6	105,8
Індикатор 8.3.1	64,4	64,2	64,2	65,6	66,0	68,0	70,0
Індикатор 8.4.1	17,7 ²⁰ /17,2	17,8	15,9	14,5	17,0	16,5	15,5
Індикатор 8.5.1	100	104	101	97	75	60	55
Індикатор 8.5.2	100	107	98	109	70	50	45
Індикатор 8.5.3	26 ²⁰ /28,9	–	28,4		22	17	12
Індикатор 8.6.1	6,5	6,5	6,6		8,3	9,5	10,5
Індикатор 8.6.2	59 ²⁰ /58,1	62,3	62,6		70	75	80
Індикатор 8.6.3	81	80	76	71	30	25	20

Загалом із 14-ти індикаторів, що вимірюють прогрес досягнення амбітної національної Цілі 8, за 12-ма має місце позитивна динаміка, в тому числі за трьома досягнення визначених цільових значень у 2020 році є цілком реалістичним.

²⁰ Значення індикатора за звітний період та цільові порогові змінені у зв'язку із зміною методики розрахунку.

²¹ Відбулось уточнення звітних даних індикатора у зв'язку із уточненням статистичної інформації, що не вплинуло на перегляд цільових порогів.

Розділ 4.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА З ДОСЯГНЕННЯ ЦСР 8

СТУПІНЬ ІНКОРПОРАЦІЇ ЗАВДАНЬ ЦСР 8

Вихід на траєкторію сталого економічного зростання та забезпечення підвищення рівня життя населення було і залишається одним із пріоритетів державної політики України. Приєднання до глобального процесу забезпечення сталого розвитку стало додатковим стимулом активізації реформ та впровадження в країні європейських стандартів життя.

Перші кроки після підписання Україною резолюції ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний сталого розвитку 2030» полягали в тому, щоб повністю інтегрувати ЦСР у рамки національної політики.

Так, протягом 2016 – початку 2017 років тривав відкритий процес адаптації та локалізації

Рис. 4.1. Урахування цілей та завдань у Середньостроковому плані та щорічних планах

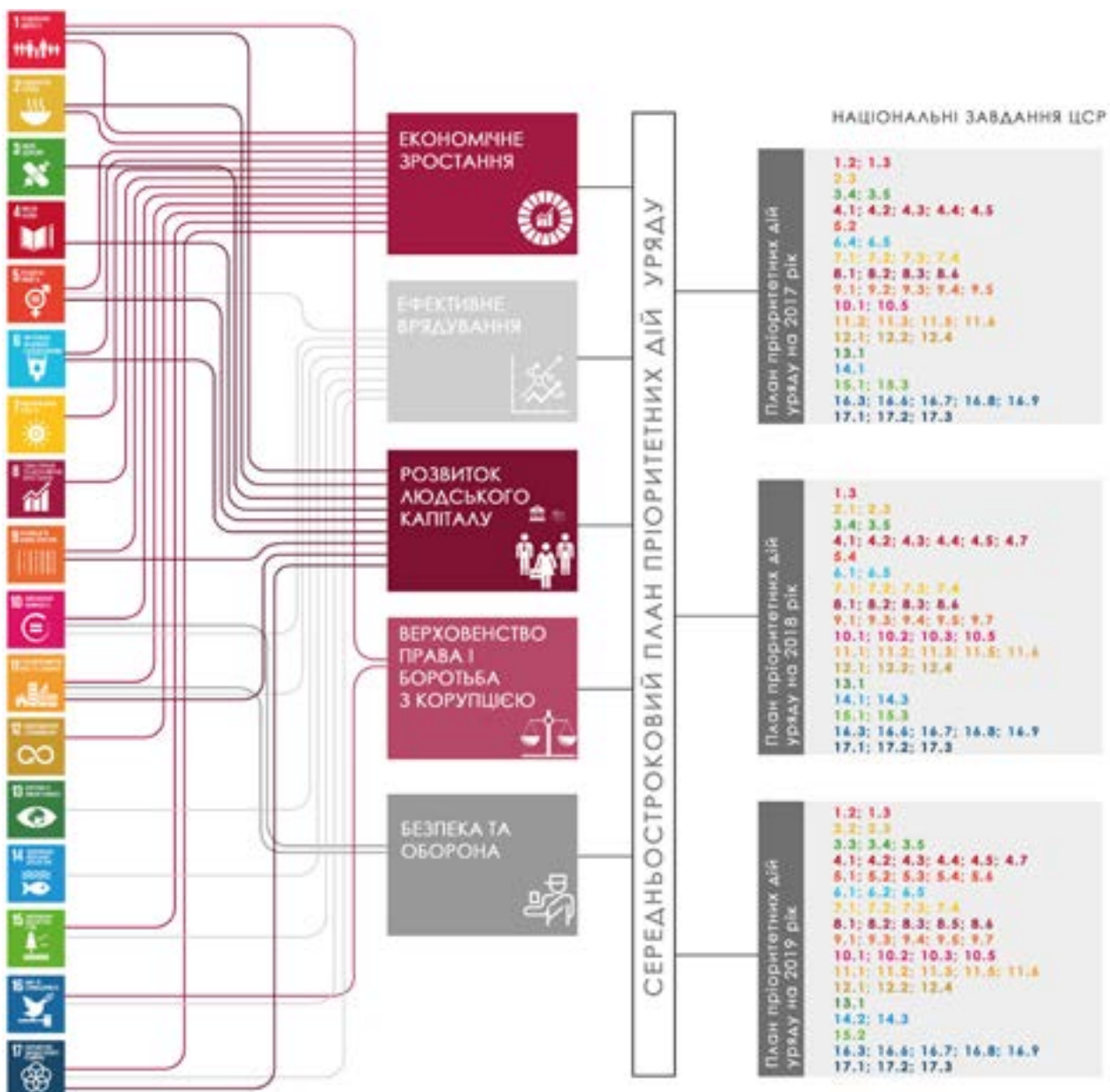
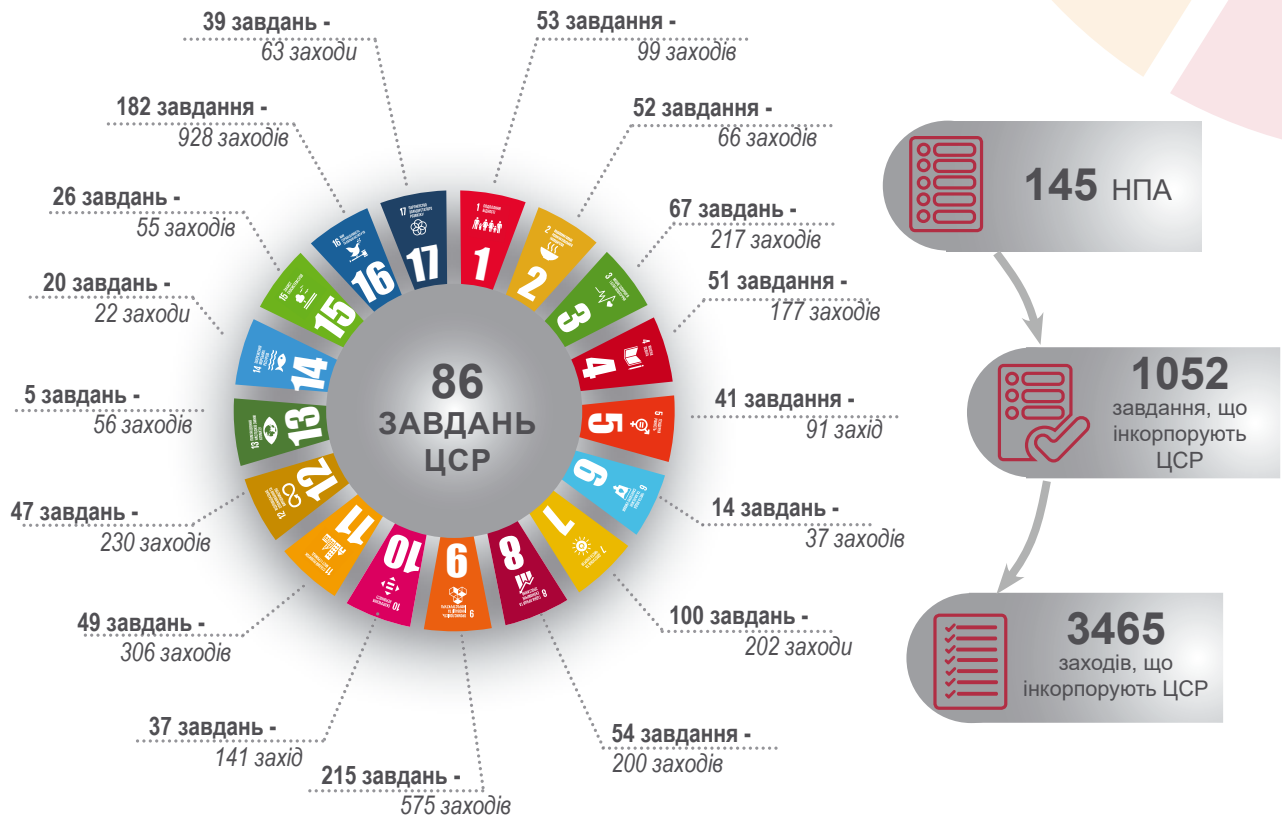

Рис. 4.2. Загальний стан інкорпорації ЦСР у чинні нормативно-правові акти (національні стратегічні та програмні документи)

* Унаслідок щільного зв'язку завдань ЦСР має місце дублювання близько 10% завдань у стратегічних та програмних документах, в яких інкорпоровані завдання ЦСР.

ЦСР з метою визначення національних пріоритетів і завдань розвитку до 2030 року. Результати завершеного процесу локалізації заклали основу Національної доповіді «Цілі Сталого Розвитку: Україна»²², яка була публічно презентована у вересні 2017 року.

Наступний крок полягав в інкорпорації визначених цілей та завдань у стратегічні документи країни.

Початок було покладено в процесі розроблення та прийняття у квітні 2017 року Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року. Відповідно до цього плану, нині політика Уряду «...сфокусована на поліпшенні всіх аспектів життя громадян шляхом досягнення економічного зростання, ефективного врядування, розвитку людського капіталу, верховенства права і боротьби з корупцією тощо». Кінцевою метою виконання Середньострокового плану Уряду визначено «...забезпечення зростання рівня життя громадян і підвищення його

якості в результаті сталого економічного розвитку»²³.

Для подальшого забезпечення імплементації та моніторингу досягнення ЦСР і на виконання доручення Кабінету Міністрів України була створена Міжвідомча робоча група з питань координації процесів імплементації та забезпечення моніторингу ЦСР, в роботі якої беруть участь представники міністерств, центральних органів виконавчої влади, ПРООН, ЮНІСЕФ та ЮНІДО в Україні.

На виконання рішення Міжвідомчої робочої групи з питань координації процесів імплементації та забезпечення моніторингу ЦСР щодо проведення аналізу стану інкорпорації ЦСР у чинні стратегічні та програмні документи Мінекономрозвитку разом з іншими центральними органами виконавчої влади у 2018–2019 роках було проведено роботу з оцінки ступеня інкорпорації ЦСР (завдань ЦСР), результати якої представлено на третьому засіданні

²² З текстом доповіді можна ознайомитися на офіційному сайті Мінекономрозвитку за посиланням: <https://bit.ly/2JAGZ72>.

²³ Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плани пріоритетних дій Уряду // <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/programa-diyalnosti-uryadu/serednostrokovij-plan-prioritetnih-dij-uryadu-do-2020-roku-ta-plan-prioritetnih-dij-uryadu-na-2017-rik>.

Відбулося чотири засідання Міжвідомчої робочої групи з питань координації процесів імплементації та забезпечення моніторингу ЦСР (у вересні, грудні 2018 року та березні, червні 2019 року), що свідчить про набуття роботою з імплементації та забезпечення моніторингу й оцінки стану досягнення Україною ЦСР системного характеру.

За результатами засідань було прийнято ряд рішень, а саме:

1. схвалено розподіл та відповідне закріплення центральних органів виконавчої влади за завданнями ЦСР;

ЦОВВ – КООРДИНАТОР ПО ЦІЛІ	ЦОВВ – СПІВВИКОНАВЦІ
МІНІСТЕРСТВО СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ (3)	Міністерство економічного розвитку і торгівлі (1)
МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА (4)	Міністерство охорони здоров'я (1) Міністерство освіти і науки (1) Державне службові України з питань безпечної харчової продукції та коности споживача (2)
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я (9)	Національна поліція (1) Міністерство інформаційної політики (1) Міністерство внутрішніх справ (1)
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ (7)	Міністерство соціальної політики (1)
МІНІСТЕРСТВО СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ (5)	Національна поліція (1) Міністерство охорони здоров'я (1) Міністерство освіти і науки (1) Міністерство економічного розвитку і торгівлі (1) Національне агентство України з питань державної служби (1)
МІНІСТЕРСТВО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ, БУДІВНИЦТВА ТА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА (3)	Міністерство охорони здоров'я (1) Міністерство освіти і науки з питань природних ресурсів (3) Державне агентство з енергозбереження (3)
МІНІСТЕРСТВО ЕНЕРГЕТИКИ ТА ВИПАЛНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (2)	Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства (1) Державне агентство з енергозбереження (3)
МІНІСТЕРСТВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ І ТОРГІВЛІ (5)	Міністерство соціальної політики (4) Міністерство освіти і науки (2) Державне службові України з питань праці (1)
МІНІСТЕРСТВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ І ТОРГІВЛІ (3)	Міністерство енергетики та теплової промисловості (1) Міністерство інфраструктури (4) Міністерство освіти і науки (3) Міністерство охорони здоров'я (1)
МІНІСТЕРСТВО СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ (5)	Міністерство економічного розвитку і торгівлі (1) Міністерство культури (1) Міністерство інформаційної політики (1) Міністерство охорони здоров'я (1) Міністерство інфраструктури (1)
МІНІСТЕРСТВО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ, БУДІВНИЦТВА ТА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА (3)	Міністерство соціальної політики (1) Міністерство освіти і науки (1) Міністерство культури (2) Міністерство освіти і науки з питань природних ресурсів (2)
МІНІСТЕРСТВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ І ТОРГІВЛІ (2)	Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства (2) Міністерство енергетики та теплової промисловості (1) Міністерство інфраструктури (1)
МІНІСТЕРСТВО ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ (1)	Міністерство інфраструктури (1)
МІНІСТЕРСТВО ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ (2)	Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства (2) Міністерство охорони здоров'я (1) Державне агентство з питань природних ресурсів (1)
МІНІСТЕРСТВО ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ (4)	Міністерство охорони здоров'я (2) Державне агентство з питань природних ресурсів (1)
МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ (4)	Міністерство інформаційної політики (1) Міністерство освіти і науки (1) Національне агентство з питань державної служби (2) Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства (1) Міністерство інфраструктури (1)
МІНІСТЕРСТВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ І ТОРГІВЛІ (2)	Міністерство економічного розвитку і торгівлі (1) Міністерство освіти і науки (1) Державне агентство з питань праці (1) Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства (1) Міністерство енергетики та теплової промисловості (1) Міністерство інфраструктури (1) Міністерство фінансів (1)

(X) Кількість завдань у Цілі / закріплено завдань за ЦОВВ

2. рекомендовано міністерствам, іншим ЦОВВ забезпечити безумовне виконання доручення Кабінету Міністрів України щодо врахування положень Національної доповіді «Цілі Сталого Розвитку: Україна» під час підготовки проєктів стратегічних і програмних документів;
3. схвалено концепцію підготовки щорічних та п'ятирічних моніторингових звітів з оцінки прогресу досягнення ЦСР в Україні та розроблено проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Питання координації збирання даних для моніторингу Цілей сталого розвитку»;

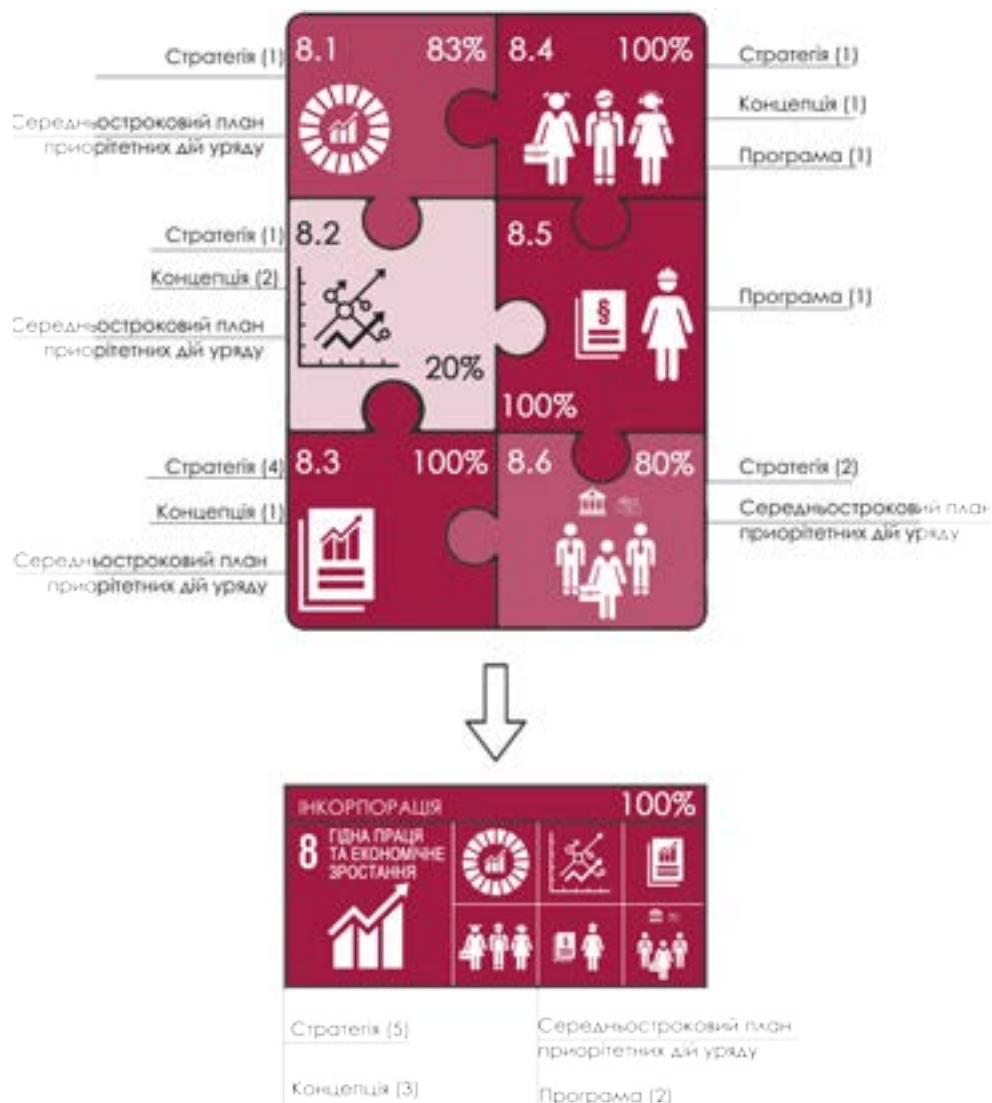
4. затверджено перелік тем Національних тематичних доповідей, які пропонується висвітлювати у майбутніх звітах щодо досягнення ЦСР в Україні у рамках проведення щорічних та п'ятирічних моніторингів;
5. підтримано пропозицію щодо створення із представників профільних міністерств і затвердження складу наказом Міністерства економічного розвитку консультативних робочих груп за кожною з 17 ЦСР для оперативного обговорення та підготовки проектів рішень, спрямованих на досягнення ЦСР, а також забезпечення якісної координації процесу впровадження ЦСР в Україні;
6. схвалено Методичні рекомендації з проведення моніторингу національної ЦСР 8 «Гідна праця та економічне зростання» в Україні та рекомендовано міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади використовувати їх як зразок для підготовки звітів за іншими ЦСР;
7. схвалено проект концепції створення Інформаційної платформи «Партнерство заради досягнення ЦСР».

Міжвідомчої робочої групи з питань координації процесів імплементації та забезпечення моніторингу ЦСР.

Загалом, 17 цілей та 86 національних завдань ЦСР інкорпоровані у 145 нормативно-правових актів Уряду, на реалізацію цілей і завдань спрямовано 1052 завдань та 3465 заходів, закріплених в цих актах. ЦСР 8 «Гідна праця та

економічне зростання», яка охоплює дві основні стратегічні напрями, має достатньо високий рівень інкорпорації у чинні нормативно-правові акти. Так, шість завдань ЦСР 8 по суті інкорпоровано загалом у дев'яти чинних стратегічних та програмних документах через реалізацію 54 завдань (з них 44 з терміном виконання до 2018 року включно), визначених у цих документах, та 200 заходів (відповідно, 135 заходи).

Рис. 4.3. Ступінь інкорпорації завдань ЦСР 8 та ЦСР 8 у цілому у нормативно-правових актах, %

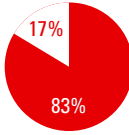

(X) Кількість НПА

Повною мірою враховані (інкорпоровані) у стратегічних та програмних документах такі завдання ЦСР 8 як 8.3., 8.4. та 8.5. Частково

інкорпорованими наразі лишаються завдання 8.1, 8.2 та 8.6.

Таблиця 4.1. Ступінь урахування завдань ЦСР 8 у нормативно-правових актах ^{24 25}

Завдання ЦСР 8	Завдання ЦСР 8 передбачає ²⁴	Ураховано у НПА ²⁵	Наслідки (покращення/погіршення/ без змін показника до рівня 2015 року)
Завдання 8.3 Підвищити рівень зайнятості населення	Підвищити зайнятість робочої сили шляхом створення нових та покращення умов на існуючих робочих місцях, надання гідної роботи відповідно до здібностей та інтересів людей		Індикатор 8.3.1 ↑
Завдання 8.4 Скоротити частку молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок	Забезпечити доступ молоді віком 15–24 роки до освіти та професійної підготовки/перепідготовки, які допоможуть молоді придбати навички відповідно до вимог ринку праці		Індикатор 8.4.1 ↑
Завдання 8.5 Сприяти забезпеченню надійних та безпечних умов праці всіх працюючих, зокрема шляхом застосування інноваційних технологій у сфері охорони праці та промислової безпеки	Забезпечити всіх працівників, задіяних у процесі виробництва, такими умовами праці, які гарантують безпеку, за яких вплив на працівника шкідливих виробничих чинників усунуто або цей вплив не перевищує гранично допустимих значень, в тому числі через запровадження радикально нових чи вдосконалених технологій, які істотно поліпшують умови виробництва (технічні, санітарно-гігієнічні і лікувально-профілактичні заходи та засоби, спрямовані на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності та на промислових виробництвах)		Індикатор 8.5.1 ↑ Індикатор 8.5.2 ↑ Індикатор 8.5.3 ↑
Завдання 8.1 Забезпечити стійке зростання ВВП на основі модернізації виробництва, розвитку інновацій, підвищення експортного потенціалу, виводу на зовнішні ринки продукції з високою часткою доданої вартості	Досягти постійного зростання ВВП довгостроковому періоді за рахунок: <ul style="list-style-type: none"> – змін та удосконалень, що відповідають сучасним вимогам, наприклад заміни фізично та морально застарілого обладнання новим, що є результатом впровадження сучасних технологій тощо; – системної діяльності, яка спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг; – підвищення потенційної спроможності і реальної можливості країни експортувати наявні та нарощувати експорт нових товарів, робіт і послуг; – здійснення органами влади системної діяльності, спрямованої на розвиток експорту товарів, робіт та послуг за ВЕД, до яких, відповідно до класифікації Євростату (NACE REV.2), належать виробництва з використанням високих технологій²⁶, виробництва з використанням технологій середньовисокого рівня²⁷ 		Завдання залишається неінкорпорованим у частині виводу на зовнішні ринки продукції з високою часткою доданої вартості Індикатор 8.1.3 ↓ Індикатор 8.1.1 ↑ Індикатор 8.1.2 ↑ Індикатор 8.1.4 ↑

²⁴ Роз'яснення тексту завдань ЦСР 8 наведено відповідно до Методичних рекомендацій з проведення моніторингу національної ЦСР 8 «Гідна праця та економічне зростання» в Україні, схвалених Міжвідомчою робочою групою з питань координації процесів імплементації та забезпечення моніторингу ЦСР.

²⁵ Відповідно до Методичних рекомендацій з проведення моніторингу національної ЦСР 8 «Гідна праця та економічне зростання» в Україні, рівень охоплення завдання оцінюється залежно від ступеня врахування у стратегічних документах передбачених у завданні кроків. Тобто 100-відсотковим охопленням вважається включення всіх завдань Цілі у стратегічні документи.

Завдання ЦСР 8	Завдання ЦСР 8 передбачає ²⁴	Ураховано у НПА ²⁵	Наслідки (покращення/погіршення/ без змін показника до рівня 2015 року)
<p>Завдання 8.6. Створити інституційні та фінансові можливості для самореалізації потенціалу економічно активної частини населення та розвитку креативної економіки</p>	<p>Врегулювати на законодавчому рівні:</p> <ul style="list-style-type: none"> – питання створення спеціальних сервісів та (або) інституцій, завданням яких буде акумулювання, фінансування та просування нових креативних ідей; – передбачити на державному рівні фінансові ресурси (пряме фінансування з бюджету у разі утворення установ відповідно до пункту вище чи участь у співфінансуванні програм зі створення спеціальних сервісів, кластерів або непряме у вигляді пільгового оподаткування чи інших фінансових преференцій) для вирішення завдання з акумулювання, фінансування та просування нових ідей для реалізації потенціалу особистості та розвитку креативної економіки, а саме, сукупності індивідів і бізнесів, які створюють культурні, мистецькі й інноваційні продукти та послуги. 		<p>Завдання залишилось неінкорпорованим в частині розвитку креативної економіки²⁸</p>
<p>Завдання 8.2 Підвищувати ефективність виробництва на засадах сталого розвитку та розвитку високотехнологічних конкурентних виробництв</p>	<p>Зменшувати матеріалоемність та енергоємність виробництва при значному зростанні продуктивності праці в умовах постійного зростання соціально-економічних показників, покращення показників, що характеризують стан природного середовища та розвитку виробництв, які є резидентами України і, відповідно до класифікації Євростату (NACE REV.2), належать до виробництв з використанням високих технологій (виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів; виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції; виробництво повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування; виробництво медичних і стоматологічних інструментів і матеріалів)</p>		<p>Завдання залишається фрагментарно інкорпорованим. Передбачається розроблення стратегії розвитку промислового комплексу та плану її реалізації, які мають системно охопити всі елементи завдання 8.2, але її відсутність наразі не дозволяє врахувати всі складові як такі, що є інкорпорованими. Разом з тим деякі інші державні програмні документи охоплюють окремі елементи завдання.</p>

²⁶ Виробництво з використанням високих технологій: виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів; виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції; виробництво повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування; виробництво медичних і стоматологічних інструментів і матеріалів.

²⁷ Виробництво з використанням технологій середньовисокого рівня: виробництво хімічних речовин і хімічної продукції; виробництво зброї та боєприпасів; виробництво електричного устаткування; виробництво машин та устаткування; виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів; виробництво інших транспортних засобів (будування суден і човнів, будування суден і плавучих конструкцій); ремонт і монтаж машин та устаткування).

²⁸ Уряд розпорядженням від 24 квітня 2019 р. № 265-р затвердив перелік видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій. Це, зокрема: народні художні промисли; візуальне мистецтво: живопис, графіка, скульптура, фотографія тощо; сценічне мистецтво: жива музика, театр, танець, опера, цирк, ляльковий театр тощо; література, видавнича діяльність та друковані засоби масової інформації; аудіальне мистецтво; аудіовізуальне мистецтво: кіно, телебачення, відео, анімація, мультиплікація тощо; дизайн; мода; нові медіа та інформаційно-комунікаційні технології: програмне забезпечення, відеоігри, цифрові технології в мистецтві (3D-друк; віртуальна, доповнена, змішана реальність тощо); архітектура й урбаністика; реклама, маркетинг, зв'язки з громадськістю та інші креативні послуги; бібліотеки, архіви та музеї. Застосування переліку видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій, дозволить визначити їх внесок у валовий внутрішній продукт держави, частку осіб, зайнятих у цих сферах, кількість підприємств та їхній оборот тощо.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

ЩО БУЛО ЗРОБЛЕНО? НЕВИРІШЕНІ ПРОБЛЕМИ

Отже, починаючи з 2017 року, особлива увага приділяється включенню завдань ЦСР 8 до національної системи стратегічного планування. На реалізацію кожного завдання ЦСР 8 спрямовані певні стратегічні та програмні документи (нормативно-правові акти), завдання яких (напрями дій, пріоритети, заходи, кроки, шляхи, проекти) сприяють поступальному, всеосяжному та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці.

Найбільш ефективними з погляду охоплення завдань ЦСР, стану виконання запланованих заходів та, як наслідок, впливу на економічний розвиток країни є Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року та щорічні Плани пріоритетних дій Уряду на відповідні роки (2017 та 2018 роки), Експортна стратегія України на 2017–2021 роки, а також Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року та План заходів з реалізації Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року.

Реалізація окремих положень Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та щорічних Планів пріоритетних дій Уряду на відповідні роки (2017 та 2018 роки) сприятиме виконанню завдань 8.1, 8.2., 8.3 та 8.6, зокрема за рахунок:

1. приєднання України до Регіональної конвенції про пан-євро-середземноморські преференційні правила походження (Україна набула статусу учасниці Регіональної конвенції з 1 лютого 2018 року), що сприятиме розвитку зовнішньоторговельних відносин з цими країнами;
2. впровадження нових підходів у системі профілювання безробітних, що стимулюватиме підвищення рівня зайнятості;

3. прийняття проектів актів, реалізація яких спрямована на забезпечення істотного поліпшення умов ведення бізнесу в Україні за напрямками, що враховуються Групою Світового банку під час складання рейтингу «Ведення бізнесу» (Doing Business);
4. формування інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва.

Експортна стратегія України (дорожня карта стратегічного розвитку торгівлі) на 2017–2021 роки та План заходів з її реалізації охоплює завдання 8.1, 8.3, 8.4 та 8.6 ЦСР 8. Виконання заходів Експортної стратегії України сприяє досягненню Україною ЦСР 8 внаслідок створення сприятливих умов, що стимулюють торгівлю та інновації для диверсифікації експорту та збільшення робочих місць, розвитку послуг з підтримки бізнесу і торгівлі, здатних підвищити конкурентоспроможність підприємств (у тому числі МСП), а також для зміцнення навичок і компетенцій підприємств (у тому числі МСП), необхідних для участі в міжнародній торгівлі.

Реалізація завдань та заходів Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року та Плану заходів з її реалізації напряму впливають на виконання двох завдань – 8.3 та 8.6, але опосередковано реалізація ряду заходів цих документів справлятиме вплив на досягнення всіх інших завдань ЦСР 8, зокрема:

- створення сприятливого середовища для розвитку МСП, покращення доступу до фінансування, спрощення податкового адміністрування дозволить сформувати інституційні та фінансові можливості для самореалізації потенціалу активної частини населення та розвитку креативної економіки (завдання 8.6);
- популяризація підприємницької культури та розвиток навчання підприємницьким навичкам сприятиме підвищенню рівня

зайнятості населення в цілому (8.3), а також може сприяти скороченню частки молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок (завдання 8.4), хоча напряму цей захід не спрямований на молодь;

- підсилення конкурентоспроможності та інноваційного потенціалу МСП чинитиме позитивний вплив на забезпечення стійкого зростання ВВП на основі розвитку інновацій, підвищення експортного потенціалу, виводу на зовнішні ринки продукції з високою часткою доданої вартості (завдання 8.1);
- популяризація соціальної відповідальності суб'єктів підприємництва, в тому числі шляхом поширення відповідних бізнес-

практик та реалізованих проектів соціальної корпоративної відповідальності на національному, регіональному та місцевому рівнях сприятиме підвищенню ефективності виробництва на засадах сталого розвитку та активізації високотехнологічних конкурентних виробництв (завдання 8.2), а також покращенню умов праці (8.5).

Проте інкорпорація завдань ЦСР 8 у стратегічні та програмні документи країни не є достатньою для їх реалізації і досягнення Цілі. Як зазначено вище прогрес у деяких завданнях відбувався швидше, ніж в інших, а становище окремих навіть погіршилось і це пов'язано як з кількістю заходів і станом їх виконання, так і з масштабом завдання, на яке ці заходи були спрямовані.

Таблиця 1. Кількість та стан виконання завдань і заходів державних стратегічних та програмних документів із терміном виконання до 2018 року, спрямованих на досягнення ЦСР 8

НПА, що інкорпорує завдання ЦСР	Кількість завдань	Кількість заходів	Стан виконання заходів		
<i>Завдання 8.1 Забезпечити стійке зростання ВВП на основі модернізації виробництва, розвитку інновацій, підвищення експортного потенціалу, виводу на зовнішні ринки продукції з високою часткою доданої вартості</i>					
Експортна стратегія України (дорожня карта стратегічного розвитку торгівлі) на 2017–2021 роки	5	36	21	14	1
Плани пріоритетних дій Уряду на 2017 та 2018 роки*	2	11	5	4	2
<i>Завдання 8.2 Підвищувати ефективність виробництва на засадах сталого розвитку та розвитку високотехнологічних конкурентних виробництв</i>					
Плани пріоритетних дій Уряду на 2017 та 2018 роки*	2	6	3	3	
Стратегія відродження вітчизняного авіабудування на період до 2022 року	2	2		2	
<i>Завдання 8.3 Підвищити рівень зайнятості населення</i>					
Експортна стратегія України (дорожня карта стратегічного розвитку торгівлі) на 2017–2021 роки	2	2	2		
Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року	1	1		1	
Стратегія державної міграційної політики України на період до 2025 року	1	3		3	
Стратегія державної політики з питань здорового та активного довголіття населення на період до 2022 року	1	1		1	
Плани пріоритетних дій Уряду на 2017 та 2018 роки*	1	6	4	2	
Концепція державної системи професійної орієнтації населення	5	8		6	2
<i>Завдання 8.4 Скоротити частку молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок</i>					
Експортна стратегія України (дорожня карта стратегічного розвитку торгівлі) на 2017–2021 роки	1	2	1	1	

НПА, що інкорпують завдання ЦСР	Кількість завдань	Кількість заходів	Стан виконання заходів	
Концепція державної системи професійної орієнтації населення	3	4	4	
<i>Завдання 8.5 Сприяти забезпеченню надійних та безпечних умов праці всіх працюючих, зокрема шляхом застосування інноваційних технологій у сфері охорони праці та промислової безпеки</i>				
Загальнодержавна соціальна програма поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014–2018 роки	10	33	14	19
<i>Завдання 8.6 Створити інституційні та фінансові можливості для самореалізації потенціалу економічно активної частини населення та розвитку креативної економіки</i>				
Експортна стратегія України (дорожня карта стратегічного розвитку торгівлі) на 2017–2021 роки	1	2	1	1
Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року	5	11	1	2
Плани пріоритетних дій Уряду на 2017 та 2018 роки*	2	5	2	3

* Пріоритетні дії Середньострокового плану (в таблиці зазначені як завдання) відповідають пріоритетним діям (завданням) Планів пріоритетних дій Уряду на 2017 та 2018 роки. Тому для уникнення дублювання кількості завдань (пріоритетних дій) документ Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року, на реалізацію якого і спрямовані щорічні Плани пріоритетних дій Уряду, в таблиці не зазначається

● Завдання виконано ● Завдання виконується (постійно) ○ Завдання не виконано ○ Інформація відсутня

Як свідчить проведений моніторинг реалізації заходів державної політики, спрямованих на досягнення завдань ЦСР 8, загалом ступінь їх виконання не за всіма завданнями є задовільним. Зі 135 заходів, спрямованих на досягнення завдань ЦСР 8 із терміном виконання – до 2018 року, виконано 58 (43%), не виконано – 51 (38%), за 26 (19%) заходами виконавцями не надано інформації у рамках проведення моніторингу.

Найвищий ступінь виконання мають саме ті завдання, які наразі демонструють високу ймовірність бути виконаними на горизонті 2020: 8.3 – 81% виконаних заходів та 8.4 – 88% виконаних заходів.

Найбільше відстають у реалізації аспекти, пов'язані з фінансовою складовою реформ. Разом з тим інституційні основи (перетворення) самі по собі не здатні забезпечити необхідний прогрес.

Так, проблема покращення доступу до фінансування МСП не розв'язана (Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року). Створений Офіс розвитку малого і середнього підприємництва при Мінекономрозвитку лише розпочав реалізацію низки пілотних проектів.

Недостатнє фінансування розвитку індустріальних парків не дозволяє вирішити питання розвитку їх інфраструктури, а відповідно, і розширити можливості долучення до парків інших суб'єктів ринку. Так, відповідно до наданих Мінекономрозвитку ініціаторами створення та керуючими компаніями звітів про функціонування індустріальних парків, усіма комунікаціями (за винятком опалення) забезпечені дев'ять індустріальних парків, що становить 23% від загальної кількості існуючих станом на кінець 2018 року.

Отже, ступінь інкорпорації завдань ЦСР 8 до державних стратегічних та програмних документів, інтенсивність виконання заходів державної політики, спрямованих на реалізацію завдань державних стратегічних і програмних документів та, відповідно, на реалізацію завдань ЦСР 8, відповідним чином вплинули на просуванні у виконанні завдань ЦСР 8. Частковий прогрес у досягненні національних індикаторів має місце за завданнями 8.1, 8.2, 8.5 та 8.6. При цьому завдання 8.1 та 8.5 наразі виглядають такими, що є недосяжними у перспективі 2020 року, а 8.2 та 8.6 – що мають низьку ймовірність досягнення.

Зокрема, за завданням 8.1 не інкорпорованим, а відповідно, і не реалізованим

Рис. 1. Розподіл індикаторів за інтенсивністю досягнення цільового значення та завдань за імовірністю досягнення¹

¹ Додатки: Методологічне роз'яснення.

лишилася частина завдання, пов'язана з виводом на зовнішні ринки продукції з високою часткою доданої вартості. Хоча існує кілька інституціалізованих в Україні інструментів (Офіс з просування експорту при Мінекономрозвитку, виставково-ярмаркова діяльність, організацію якої здійснює Мінекономрозвитку, Експортно-кредитне агентство та ін.), що можуть сприяти реалізації цього елементу завдання. Проте жодний з цих інструментів наразі чітко не сфокусований на питаннях просування на зовнішні ринки продукції саме з високою часткою доданої вартості, відповідно і немає прогресу у досягненні індикатора 8.1.3 «частка експорту товарів із використанням у виробництві технологій високого та середньовисокого рівня в загальному обсязі експорту товарів».

Завдання 8.2 є лише на 20% інкорпорованим до стратегічних та програмних документів України. Частковим є і прогрес у досягненні індикаторів. Так, продуктивність праці зростала, водночас продуктивність фондів практично не змінилась. Відсутність загального прогресу по суті є відображенням недостатньої інтенсивності зростання виробництва в цілому. Одна з причин – відсутність комплексного бачення розвитку виробництва і, зокрема, – високотехнологічних конкурентних виробництв.

Завдання 8.5 є на 100% інкорпорованим, але абсолютна більшість заходів Загальнодержавної соціальної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014–2018 роки, які були спрямовані на досягнення завдання 8.5, лишилися не виконаними у зв'язку з від-

сутністю запланованого на їх здійснення фінансування. Частково тому немає і відчутного прогресу у досягненні індикатора 8.5.2 «кількість загиблих від нещасних випадків на виробництві».

Завдання 8.6 станом на кінець 2018 року було інкорпорованим на 80%. Сфера креативних галузей економіки загалом не була охоплена заходами державної політики. А існуючі наразі форми підтримки розвитку МСП були недостатніми, оскільки не підкріплені фінансовими ресурсами.

За рештою завдань – 8.3 та 8.4 – прогрес наявний і є достатнім для того, щоб очікувати на досягнення рівня національних цільових індикаторів на горизонті 2020. І цьому сприяло, в тому числі, ефективне виконання заходів, запланованих у стратегічних та програмних документах. Разом з тим, наявний наразі прогрес по цим завданням є суперечливим і може також бути спричинений розвитком кількох негативних тенденцій: зростання кількості людей (в тому числі молоді), які виїжджають на роботу за кордон; зростання серед молоді, категорії – особи, які одержують пенсію у зв'язку із втратою годувальника, що є наслідком триваючого військового конфлікту на території України; настання проблем, пов'язаних із демографічним провалом 1990-х – початку 2000-х років. Тому їх виконання має лишатись в центрі уваги уряду.

Отже наразі важливо завершити етап інкорпорації всіх завдань по суті до державних стратегічних та програмних документів, а також посилити ступінь реалізації запланованих заходів.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОДАЛЬШОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В процесі національної контекстуалізації (адаптації) ЦСР для України експерти визначили Ціль 8 «Гідна праця та економічне зростання» у якості ключової – тобто такої, «з якої все починається і якою все закінчується». Макроекономічна стабільність є підґрунтям для сталого розвитку. Адже забезпечення збільшення до 2030 року реального ВВП щонайменше удвічі з одночасним підвищенням рівня зайнятості населення ві-

ком 20–64 років до 70% (порівняно з 65,6% у 2018 році) вимагає запровадження заходів політики, спрямованих на підвищення економічної конкурентоспроможності, екологічної сталості та соціальної інклюзивності. Серед решти цілей Ціль 8 – єдина, яка має тісний взаємозв'язок з усіма іншими Цілями. Тому досягнення цієї складної та комплексної Цілі вимагає поєднання зусиль широкого кола учасників у різних сферах політики.

В Україні для досягнення цієї цілі необхідно здійснити щонайменше такі кроки.

1. Завершити інкорпорацію у стратегічні документи національного та секторального рівня завдань 8.1 в частині виводу на зовнішні ринки продукції з високою часткою доданої вартості; 8.6 – в частині розвитку креативної економіки; 8.2 – в частині підвищення ефективності та системного розвитку виробництв з використанням високих технологій, а також унормувати заходи із забезпечення надійних та безпечних умов праці (завдання 8.5), у зв'язку із завершенням терміну дії попереднього нормативно-правового акту.
2. Пришвидшити реалізацію реформи з дерегуляції та розвитку конкуренції, гарантування й захисту прав власності, прав кредиторів, побудови стабільної і простої податкової системи, реформи системи оплати праці та податкової реформи, децентралізації, судової реформи та боротьби з корупцією.
3. Для забезпечення необхідного прогресу у реалізації всіх завдань ЦСР 8 необхідно, як показав моніторинг їх досягнення, сфокусувати державну політику на таких напрямках:
 - створенні та розвитку високотехнологічних конкурентоспроможних виробництв з урахуванням особливостей створення доданої вартості по всьому інноваційному ланцюгу (від фундаментальної науки до комерціалізації, впровадження на виробництві та виходу на ринки);
 - подальшій активізації інвестиційних процесів, реалізації інфраструктурних проектів (електромережі, автобани, транспортні розв'язки, швидкісні пасажирські залізниці, транспортні засоби для залізничних та водних перевезень: вагони, баржі тощо);
 - посиленні питань інституційної та фінансової підтримки розвитку інноваційних процесів та продуктів, захисту інтелектуальної власності;

- сприянні виходу на зовнішні ринки товарів та послуг з високою часткою валової доданої вартості, в тому числі через започаткування роботи експортно-кредитного агентства;
- забезпеченні фінансової стабільності та покращенні умов доступу до внутрішніх та зовнішніх фінансових ресурсів усіх суб'єктів ринку, зокрема МСП.

Економічне зростання не буде сталим без забезпечення повної і продуктивної зайнятості та гідної праці для всіх жінок і чоловіків, захисту трудових прав, надійних і безпечних умов праці для працюючих. Незважаючи на наявні успіхи України у розв'язанні цих завдань, у цьому аспекті важливо пам'ятати, що сфера прикладання праці постійно змінюється. Швидкість, масштаб і глибина перетворень, пов'язаних з технологічними змінами, мають вирішальне значення для формування вимог до освітніх і кваліфікаційних характеристик працюючих, їх спроможності знаходити роботу в нових умовах. Адаптація до потреб ринку праці повинна відбуватися так, щоб гарантувати якість робочих місць та дозволити кожному пристосуватися до мінливих реалій ринку праці, забезпечуючи належну підготовку. Систематичний соціальний діалог між Урядом, представниками роботодавців та працівників із залученням зацікавлених суб'єктів, у т. ч. освітніх установ, інституцій громадянського суспільства, є основою ефективної соціальної політики.

4. За результатами аналізу п'ятирічного періоду досягнення ЦСР, визначених для України, необхідно буде здійснити ревізію цільових індикаторів. Цілі мають бути амбітними. Якщо наразі моніторинг показує, що у короткостроковій перспективі є досяжні цілі – варто переглянути планку у бік її підвищення.
5. Для забезпечення досягнення всіх Цілей Сталого Розвитку необхідно змінити систему державного стратегічного планування та збільшити горизонт державного стратегічного планування.

3 червня 2019 року Мінекономрозвитку підписало Меморандум про співробітництво за проектом «Синергія знань, досвіду та креативності заради майбутнього», створеним у рамках реалізації ЦСР в Україні.

Проект «Синергія знань, досвіду та креативності заради майбутнього» – це узгоджений формат добровільного співробітництва Мінекономрозвитку та закладів вищої освіти для поєднання та примноження знань і зусиль, спрямованих на перетворення економіки України на сталу розвинену економічну систему в межах досягнення Цілей сталого розвитку, що сприятиме розвитку наукової роботи ЗВО у сфері економіки, фінансів та управління, підвищенню ефективності роботи Мінекономрозвитку, надасть змогу одержати практичний досвід для студентів і аспірантів.

Згідно з умовами Проекту, Мінекономрозвитку буде ініціювати та спрямовувати запрошення університетам, а також оголошуватиме набір студентів для участі у проекті. Список тем для дослідження щоразу публікуватиметься на сайті та у соціальних мережах Міністерства. Темі досліджень будуть розділені на три рівні складності: перший рівень – робота з джерелами, аналіз літератури та даних; другий – аналіз економічної політики; третій – прогнозування наслідків економічної політики. Роботи можуть виконуватись як окремими студентами, так і їх групами разом із викладачем, аспірантом у форматі курсових, дипломних робіт, інших наукових досліджень. З боку Мінекономрозвитку для зворотного зв'язку будуть визначені ментори, що взаємодіятимуть безпосередньо зі студентами для консультацій.

Після закінчення роботи студенти презентуватимуть результати спеціально створеній для захисту робіт експертній групі Мінекономрозвитку, до якої будуть запрошені представники ЗВО, що беруть участь у проекті, а також можуть запрошуватися представники інших державних та недержавних інституцій. Кращі результати досліджень публікуватимуться на сайті Міністерства. Переможці програми отримуватимуть спеціальні сертифікати. Найкращі студенти-учасники отримають можливість стажуватись у Мінекономрозвитку.

Очікується, що в рамках проекту студенти отримуватимуть практичний досвід, можливість проходження стажування в Мінекономрозвитку, актуальні дані, що можуть бути використані під час підготовки наукових робіт та публікацій. Виконавці робіт долучатимуться до обговорень і робочих нарад у Міністерстві як рівноцінні експерти в питаннях економічного напрямку. Університети зможуть отримати доступ до баз практичних знань та напрацювань, можливість організації практики для студентів, а також підвищити свій імідж. Своєю чергою, Мінекономрозвитку отримує ґрунтовні та систематизовані дослідження на актуальні теми, що можуть бути використані при формуванні економічної політики держави, нових підготовлених та мотивованих кадрів із середовища молодих спеціалістів.

АНАЛІЗ ІНКОРПОРАЦІЇ ЦСР ДО ДЕРЖАВНИХ СТРАТЕГІЧНИХ І ПРОГРАМНИХ ДОКУМЕНТІВ

Аналіз інкорпорації ЦСР до державних стратегічних і програмних документів та результатів моніторингу виконання їх завдань та заходів, спрямованих на досягнення завдань ЦСР 8, виявив суттєві недоліки української системи державного стратегічного планування та бюджетування.

На досягнення 17 цілей сталого розвитку спрямовані завдання та заходи 145 стратегічних та програмних документів. Така велика кількість стратегічних та програмних документів за 17 цільовими напрямками розвитку призводить до нечіткої координації зусиль щодо досягнення цілей та виконання завдань, формує дискретний, а не системний підхід до формування політики, розпорошує фінансові, матеріальні та людські ресурси, а не концентрує на ефективному використанні ресурсів для досягнення визначеного результату.

Результатом такої несистемної роботи є, в тому числі, недофінансування важливих за-

вдань та заходів, низький ступінь їх виконання, дублювання функцій, завдань і заходів поміж органами виконавчої влади, низька відповідальність за недосягнення результату.

Для подолання наслідків «хаотичного» підходу та «кризис-менеджменту» до стратегування на державному рівні доцільно здійснити системні зміни, а саме, повністю переглянути процеси визначення, планування, впровадження та моніторингу цілей розвитку країни та модернізувати систему стратегічного планування. Таку роботу було здійснено на регіональному рівні та для сектору безпеки й оборони.

Мінекономрозвитку разом з іншими заінтересованими ЦОБВ розроблено проект Закону України «Про державне стратегічне планування», який забезпечить розв'язання значених проблем. Він побудований на принципово нових засадах, які передбачають суттєві зміни в системі та структурі документів,

їх ієрархії, складі суб'єктів розроблення та затвердження, моніторингу й оцінки ефективності. Також проектом закону передбачено, що всі документи нової системи пов'язані

ні між собою та з бюджетним процесом, а це зменшить розпорошення бюджетних коштів та дозволить концентрувати їх на досягненні визначених цілей.

Рис. 2. Система державного стратегічного планування

Здійснений аналіз досягнення ЦСР 8 виявив також, що сім стратегічних документів із дев'яти, завдання та заходи яких спрямовані на досягнення цієї Цілі, мають горизонт планування до 2022 року. Така короткостроковість планування не дозволяє суспільству зрозуміти мети всіх перетворень, які ініціюють та здійснюють державні органи влади.

Кардинальні глобальні економічні, технологічні, геополітичні перетворення у світі, швидкість накопичення інформації наразі вимагають зміни філософії, що лежить в основі економічної поведінки суб'єктів. Вони мають не лише розуміти сьогодення і передбачати зміни, а й активно створювати їх, розуміючи їх наслідки. Необхідно сформулювати бачення майбутньої України. Без чіткого розуміння того, що ми хочемо побудувати у перспективі, важко буде цього досягти.

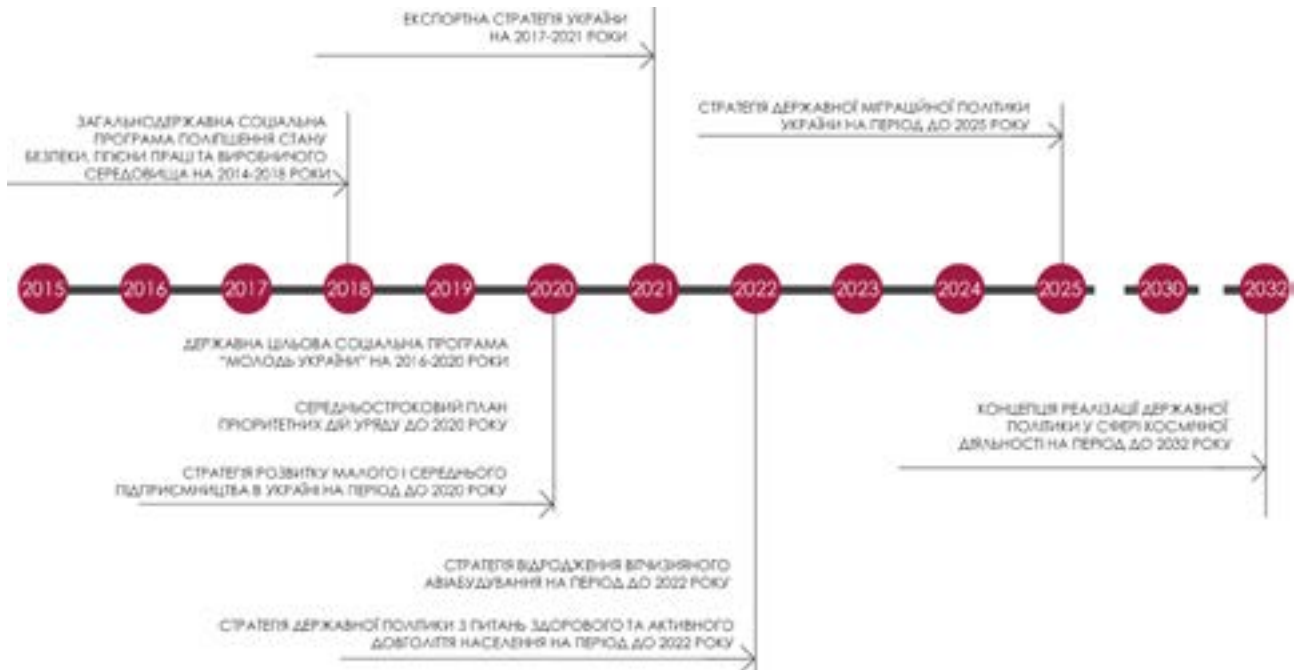
Практикою багатьох європейських країн, Японії, США, Канади та інших розвинених країн за останні десятиліття стала підготовка різного роду документів більш довгострокового сценарного передбачення. Це дозволяє країнам визначати та програмувати бажане майбутнє і реалізовувати проактивну політику, а не реактивну політику пристосування до змін.

Допомогти вирішити таке складне завдання покликані форсайт-дослідження розвитку таких сфер, як наука, технології, економіка, суспільство й екологія із горизонтом у 10, 20 та 30 років, які, своєю чергою, стають основою для формування бачення майбутнього розвитку. Україні так само варто зазирнути за горизонт, незважаючи на величезну кількість проблем сьогодення. Перший Віце-прем'єр-міністр України – Міністр економічного розвитку і торгівлі України визначив проведення форсайту з горизонтом до

2050 року у якості пріоритетного напрямку роботи Мінекономрозвитку. Але для здійснення такої роботи необхідно мати відповідні

інституційні механізми, враховуючи, що культура довгострокового планування в Україні наразі відсутня.

Рис. 3. Розподіл чинних стратегічних документів за строковістю планування

Одним із найважливіших завдань для України є визначення глобального майбутнього вектору розвитку і, відповідно, формування чіткої моделі розвитку.

Сприяння зеленому та інклюзивному зростанню

Перехід до зелених та інклюзивних моделей економічного розвитку може бути прискорений шляхом поширення екологічних знань та зелених технологій, які сприяють екологізації виробничих процесів та інфраструктури. Водночас застосування принципів циркулярної економіки може стимулювати перехід до чистих технологій і заохочувати замкнені цикли використання матеріалів і еко-дизайн продуктів. Це може сприяти синергії між секторами та досягненню обмеження використання ресурсів.

Доступ до капіталу для інвестицій у дослідження та інновації, у тому числі для малих та середніх підприємств, передача зелених технологій менш розвиненим країнам є надзвичайно важливими для виникнення й поширення більш стійких та інклюзивних моделей зростання. У зв'язку з цим необхідно посилити співпрацю між промисловістю, академічною спільнотою та державними органами для сприяння нарощуванню інноваційного потенціалу та конкурентоспроможності.

Перехід до структурно-інноваційної моделі розвитку з урахуванням тренда Індустрія 4.0 (перехід до четвертої промислової революції)

Нині у світі формується новий тип промислового виробництва, що ґрунтуватиметься на так званих великих даних і їх аналізі, повній автоматизації виробництва, технологіях доповненої реальності та інтернеті. Характерні риси Індустрії 4.0 – це повністю автоматизовані виробництва, на яких управління всіма процесами здійснюється в режимі реального часу і з урахуванням мінливих зовнішніх умов, та кіберфізичні системи, які контролюють фізичні процеси, приймають децентралізовані рішення, здатні об'єднуватися в одну мережу, взаємодіяти в режимі реального часу, самоналагоджуватися й самонавчатися.

Перехід до креативної економіки

В останні десятиліття креативна економіка розглядається як нова модель зростання, що, як зазначають експерти Світового економічного форуму в Давосі, передбачає відносно невеликі початкові інвестиції у «м'яку» інфраструктуру. Soft infrastructure – це інфраструктура знання або людський капітал включно з інституціями, ідеями, культурними нормами. В основі розвитку креативної економіки перебувають інвестиції в інноваційний розвиток, який забезпечується інтелектуальним капіталом, креативним потенціалом і талантом.

Важливим є залучення суспільства до розроблення довгострокової стратегії розвитку та до питань визначення моделі розвитку: Якою буде економіка України у 2050 році – зеленою? економікою з сучасною промисловістю, характерною для Індустрії 4,0? креативною чи сировинною, промислово-аграрною чи аграрно-сировинною? Що буде з навколишнім середовищем? Що потрібно зробити, щоб люди могли гідно жити та працювати у своїй країні? Від відповідей на ці запитання залежать орієнтири стратегічного планування майбутнього країни, набір інструментів та рішень поточної державної політики, а також рівень розуміння та сприйняття цих рішень суспільством. Запорукою сталого розвитку України є саме суспільна підтримка обраного стратегічного курсу.

Довгострокова стратегія розвитку країни має враховувати всі ЦСР, базуватися на принципах утвердження національної ідеї, патріотизму, чесності та відкритості політичних процесів, професіоналізму та ефективності у прийнятті рішень. Реалізація завдань національної довгострокової стратегії розвитку як послідовної системної програми передбачає цілеспрямоване вдосконалювання регулюючих механізмів, що виникли в ході трансформації нашої країни, з одночасним забезпеченням економічних, політичних і громадянських свобод. Досягнення цілей розвитку країни можливе тільки за умови об'єднувального зусилля центру та регіонів на основі подальшого становлення механізмів ринкової лібералізації, політичної демократії, національно-культурного плюралізму та інших механізмів саморегулювання, властивих розвиненому громадянському суспільству.

ДОДАТКИ

ДАНІ ДЛЯ МОНІТОРИНГУ

Завдання 8.1:

«Забезпечити стійке зростання ВВП на основі модернізації виробництва, розвитку інновацій, підвищення експортного потенціалу, виводу на зовнішні ринки продукції з високою часткою доданої вартості»

8.1.1. Індекс фізичного обсягу ВВП, %

Показник	2015	2016	2017	2018 ¹
Індекс фізичного обсягу ВВП, %	90,2	102,4	102,5	103,3

¹ Попередні дані на 21.03.2019. Остаточні дані будуть розміщені на офіційному веб-сайті Держстату 30.12.2019 року.

Джерело: Держстат.

8.1.1.a ВВП, номінальні обсяги

Показник	2015	2016	2017	2018
ВВП у фактичних цінах, млн грн	1 988 544	2 385 367	2 983 882	3 558 706 ¹
ВВП на одного зайнятого за ПКС 2011 року, міжнародних доларів			51 404,8	98 264,9

¹ Попередні дані на 21.03.2019. Остаточні дані будуть розміщені на офіційному веб-сайті Держстату 30.12.2019 року.

Джерело: Держстат, Світовий банк.

8.1.2. Частка валового нагромадження основного капіталу у ВВП, %

Показник	2015	2016	2017	2018 ¹
Частка валового нагромадження основного капіталу у ВВП, %	13,5	15,5	15,8	17,2

¹ Попередні дані на 21.03.2019. Остаточні дані будуть розміщені на офіційному веб-сайті Держстату 30.12.2019 року.

Джерело: Держстат.

8.1.2.a Індекси капітальних інвестицій за видами економічної діяльності, % до відповідного року

Показник	2015	2016	2017	2018
Усього	98,3	118,0	122,1	116,4
Сільське, лісове та рибне господарство	127,1	149,5	130,7	108,5
Сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг	126,1	151,4	131,2	108,4
Промисловість	80,1	118,7	123,4	122,2
Будівництво	96,4	91,3	110,5	86,1
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	75,7	125,0	113,0	149,1
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	93,0	135,2	142,2	121,9
Тимчасове розміщування й організація харчування	67,4	136,3	102,9	106,7
Інформація та телекомунікації	221,8	63,1	102,0	141,9
Видавнича діяльність, виробництво кіно-та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів, діяльність у сфері радіо та телевізійного мовлення	100,4	107,8	103,5	134,0
Телекомунікації (електрозв'язок)	261,6	53,8	102,5	142,5

Показник	2015	2016	2017	2018
Комп'ютерне програмування та надання інших інформаційних послуг	139,1	160,2	97,1	149,0
Фінансова та страхова діяльність	82,3	108,3	102,4	130,4
Операції з нерухомим майном	82,5	175,2	84,1	114,4
Професійна, наукова та технічна діяльність	117,9	127,4	132,4	107,5
Діяльність у сферах права та бухгалтерського обліку, архітектури та інжинірингу, технічні випробування та дослідження, діяльність головних управлінь (хед-офісів)	112,5	126,0	119,9	104,0
Наукові дослідження та розробки	124,7	104,5	222,1	107,8
Рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури ринку, інша професійна, наукова та технічна діяльність, ветеринарна діяльність	184,3	175,3	135,5	127,8
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	136,9	145,9	118,7	77,8
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	226,2	139,4	144,9	115,3
Освіта	152,7	143,8	168,4	108,4
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	145,8	198,5	189,5	105,8
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	144,2	77,8	165,9	185,8
Надання інших видів послуг	106,7	119,4	166,6	78,6

Джерело: Держстат.

8.1.2.в Індекси капітальних інвестицій за видами промислової діяльності, % до відповідного року

Показник	2015	2016	2017	2018
Промисловість	80,1	118,7	123,4	122,2
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	73,9	115,6	151,4	141,5
Переробна промисловість	86,3	114,4	129,1	121,1
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	75,9	124,4	107,4	123,6
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри виробів з шкіри та інших матеріалів	135,9	167,7	113,8	90,4
Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	150,0	93,6	180,3	104,5
Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	90,2	100,6	114,3	150,2
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	72,3	83,5	176,9	84,6
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	91,0	94,3	111,9	124,3
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	83,1	153,5	150,6	124,7
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин та устаткування	83,5	105,9	126,7	134,6
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	130,7	52,9	120,17	103,3
Виробництво електричного устаткування	99,3	136,6	148,1	109,2
Виробництво машин та устаткування не віднесених до інших угруповань	74,1	109,4	133,4	123,5
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів	107,2	90,1	137,3	119,8
Виробництво меблів, іншої продукції, ремонт і монтаж машин та устаткування	94,3	131,2	145,8	99,5
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	72,3	129,9	90,8	103,0
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	123,2	137,4	129,2	105,8

Джерело: Держстат.

8.1.2.c Капітальні інвестиції за джерелами фінансування

Показник	2015	2016	2017	2018
У фактичних цінах, млн грн				
Усього	273116	359216	448462	578726
<i>у тому числі за рахунок</i>				
- коштів державного бюджету	6920	9264	15295	22814
- коштів місцевих бюджетів	14260	26817	41566	50356
- власних коштів підприємств та організацій	184351	248769	310062	409585
- кредитів банків та інших позик	20740	27106	29589	44825
- коштів іноземних інвесторів	8185	9831	6206	1795
- коштів населення на будівництво житла	31985	29933	32803	34646
- інших джерел фінансування	6675	7496	12941	14705
% до загального обсягу				
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>у тому числі за рахунок</i>				
- коштів державного бюджету	2,5	2,6	3,4	3,9
- коштів місцевих бюджетів	5,2	7,5	9,3	8,7
- власних коштів підприємств та організацій	67,5	69,3	69,1	70,8
- кредитів банків та інших позик	7,6	7,5	6,6	7,8
- коштів іноземних інвесторів	3,0	2,7	1,4	0,3
- коштів населення на будівництво житла	11,7	8,3	7,3	6,0
- інших джерел фінансування	2,5	2,1	2,9	2,5

Джерело: Держстат.

8.1.2.d Впровадження інновацій на промислових підприємствах

Рік	Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	Впроваджено нових технологічних процесів, одиниць	У т. ч. маловідходні, ресурсозберігаючі	Впроваджено виробництво інноваційних видів продукції, найменувань	У т. ч. нові види техніки	Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %
2000	14,8	1403	430	15323	631	9,4
2001	14,3	1421	469	19484	610	6,8
2002	14,6	1142	430	22847	520	7,0
2003	11,5	1482	606	7416	710	5,6
2004	10,0	1727	645	3978	769	5,8
2005	8,2	1808	690	3152	657	6,5
2006	10,0	1145	424	2408	786	6,7
2007	11,5	1419	634	2526	881	6,7
2008	10,8	1647	680	2446	758	5,9
2009	10,7	1893	753	2685	641	4,8
2010	11,5	2043	479	2408	663	3,8
2011	12,8	2510	517	3238	897	3,8
2012	13,6	2188	554	3403	942	3,3
2013	13,6	1576	502	3138	809	3,3

Рік	Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	Впроваджено нових технологічних процесів, одиниць	У т. ч. маловідходні, ресурсозберігаючі	Впроваджено виробництво інноваційних видів продукції, найменувань	У т. ч. нові види техніки	Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %
2014 ²	12,1	1743	447	3661	1314	2,5
2015 ²	15,2	1217	458	3136	966	1,4
2016 ^{2,3}	16,6	3489	748	4139	1305	...
2017	14,3	1831	611	2387	751	0,7
2018	15,6	2002	926	3843	920	0,8

¹ до 2003 року – нових видів продукції;

² дані наведені без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях;

³ дані наведені за результатами державного статистичного спостереження за формою № ІНН «Обстеження інноваційної діяльності підприємств за період 2014–2016 років» (за міжнародною методологією).

Джерело: Держстат.

8.1.3. Частка експорту товарів з використанням у виробництві технологій високого

та середньовисокого рівня в загальному обсязі експорту товарів, % (групи «Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості», «Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них», «Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання», «Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби», 90-та підгрупа групи «Прилади та апарати оптичні, фотографічні» (згідно з УКТЗЕД))

Показник	2015	2016	2017	2018
Частка експорту товарів з використанням у виробництві технологій високого та середньовисокого рівня в загальному обсязі експорту товарів, %	19,2	17,3	16,8	17,0

Джерело: Держстат.

8.1.3.a Експорт товарів з використанням у виробництві технологій високого та середньовисокого рівня

Показник	2015	2016	2017	2018
Експорт високо та середньо-високотехнологічних товарів, млрд доларів США	7,3	6,3	7,3	8,0
зміна до попереднього року, %	-33,5	-13,9	15,4	10,5
питома вага в загальному обсязі експорту товарів, %	19,2	17,3	16,8	17,0
за групами				
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості, млрд доларів США	2,1	1,6	1,7	1,9
зміна до попереднього року, %	-30,2	-26,9	6,6	12,7
питома вага в загальному обсязі експорту товарів, %	5,6	4,3	3,8	4,0
Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них, млрд доларів США	0,4	0,4	0,6	0,7
зміна до попереднього року, %	-29,6	-0,8	37,1	23,7
питома вага в загальному обсязі експорту товарів, %	1,1	1,1	1,3	1,5
Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання, млрд доларів США	3,9	3,6	4,3	4,7
зміна до попереднього року, %	-30,3	-7,7	17,6	8,8
питома вага в загальному обсязі експорту товарів, %	10,3	10,0	9,9	9,8
Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби, млрд доларів США	0,7	0,6	0,6	0,7
зміна до попереднього року, %	-53,9	-18,2	12,6	6,9

Показник	2015	2016	2017	2018
питома вага в загальному обсязі експорту товарів, %	1,8	1,5	1,4	1,4
Прилади та апарати оптичні, фотографічні, млрд доларів США	0,2	0,1	0,1	0,1
зміна до попереднього року, %	-32,0	-8,2	3,7	-2,0
питома вага в загальному обсязі експорту товарів, %	0,4	0,4	0,3	0,3

Джерело: Держстат.

8.1.4. Місце України у рейтингу за Глобальним інноваційним індексом

Показник	2015	2016	2017	2018
Місце України у рейтингу за Глобальним інноваційним індексом	64	56	50	43

Джерело: Мінекономрозвитку.

Завдання 8.2:

«Підвищувати ефективність виробництва на засадах сталого розвитку та розвитку високотехнологічних конкурентних виробництв»

8.2.1. Коефіцієнт віддачі основних засобів¹

Показник	2015	2016	2017
Коефіцієнт віддачі основних засобів	0,1194	0,1199	0,1195

¹ Дані за 2018 рік будуть розміщені на офіційному веб-сайті Мінекономрозвитку до 31.01.2020 року.

Джерело: Мінекономрозвитку.

8.2.1.a Основні засоби¹

Показник	2015	2016	2017
Вартість основних засобів на початок року (з урахуванням індексації та переоцінки) у фактичних цінах, млн грн	16 562 945	7 948 046	7 436 856
Індекс основних засобів, % до попереднього року	101,9	102,0	102,8

¹ Дані за 2018 рік будуть розміщені на офіційному веб-сайті Мінекономрозвитку до 31.01.2020 року.

Джерело: Держстат.

8.2.1.в Індекс коефіцієнту віддачі основних засобів за ВЕД¹, % до попереднього року

Показник	2015	2016	2017
Сільське, лісове та рибне господарство	89,4	94,1	86,6
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	85,4	97,1	90,3
Переробна промисловість	83,6	101,9	101,4
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	87,7	99,8	91,5
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	72,0	82,9	89,7
Будівництво	80,0	109,0	118,7
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	78,1	96,3	93,6
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	97,1	101,8	102,4
Тимчасове розміщування й організація харчування	100,8	104,1	102,5
Інформація та телекомунікації	92,9	99,6	100,3
Фінансова та страхова діяльність	77,4	86,3	110,9
Операції з нерухомим майном	93,8	99,9	99,5

Показник	2015	2016	2017
Професійна, наукова та технічна діяльність	85,8	100,0	99,9
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	96,8	108,5	100,2
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	99,9	95,5	89,9
Освіта	95,7	93,4	92,4
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	97,1	93,2	92,6
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	86,2	96,9	99,2
Надання інших видів послуг	98,5	100,8	101,6

¹ Дані за 2018 рік будуть розміщені на офіційному веб-сайті Мінекономрозвитку до 31.01.2020 року.

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку.

8.2.1.c Індекс коефіцієнту віддачі основних засобів за видами промислової діяльності¹, % до попереднього року

Показник	2015	2016	2017
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	85,0	97,4	90,7
Переробна промисловість	86,2	102,6	101,4
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	82,6	98,2	97,4
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	87,0	92,9	96,1
Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	88,4	101,3	103,7
Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	80,3	107,6	81,8
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	84,1	99,7	113,2
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	87,6	95,8	98,5
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	91,4	104,1	102,3
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	82,3	104,8	99,0
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	69,8	118,5	104,1
Виробництво електричного устаткування	89,0	96,6	91,4
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	85,2	99,2	102,7
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів	84,8	98,1	110,3
Виробництво меблів, іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	81,0	93,0	102,3
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	87,7	101,2	91,8

¹ Дані за 2018 рік будуть розміщені на офіційному веб-сайті Мінекономрозвитку до 31.01.2020 року.

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку.

8.2.2. Індекс продуктивності праці, % до попереднього року

Показник	2015	2016	2017	2018
Індекс продуктивності праці, % до попереднього року	99,2	103,5	103,2	102,0

Джерело: Мінекономрозвитку.

8.2.2.a Індеси продуктивності праці за ВЕД, % до попереднього року

Показник	2015	2016	2017	2018
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	103,0	106,5	97,9	105,0
Промисловість	96,0	105,2	102,3	101,7
Будівництво	94,9	114,6	125,7	103,8

Показник	2015	2016	2017	2018
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	95,4	104,1	102,4	100,0
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	108,8	103,2	104,8	100,8
Тимчасове розміщування й організація харчування	113,9	105,8	104,4	101,9
Інформація та телекомунікації	104,0	105,6	108,8	103,7
Фінансова та страхова діяльність	92,9	97,8	123,8	113,4
Операції з нерухомим майном	110,3	107,3	103,2	101,7
Професійна, наукова та технічна діяльність	94,0	103,7	108,9	100,0
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	109,1	106,6	102,8	102,9
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	101,0	101,1	93,8	105,3
Освіта	102,8	99,2	102,4	99,4
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	109,8	97,9	101,5	100,1
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	92,6	101,4	101,6	102,1
Надання інших видів послуг	110,3	102,9	106,0	100,9

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку

8.2.2.в Індекс продуктивності праці за видами промислової діяльності¹, % до попереднього року

Показник	2015	2016	2017	2018
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	104,0	109,7	102,7	108,0
Переробна промисловість	98,6	108,0	107,2	102,5
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	99,6	107,4	103,6	100,2
Текстильне виробництво; виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	96,0	95,6	106,5	95,9
Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	96,0	105,0	102,7	97,2
Виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення	90,7	121,7	125,8	136,3
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	100,9	104,5	127,8	117,2
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	96,4	99,7	101,6	97,5
Виробництво гумових і пластмасових виробів; іншої неметалевої мінеральної продукції	104,7	112,4	106,5	95,9
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	93,5	119,5	105,6	109,7
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	79,1	120,2	125,4	97,5
Виробництво електричного устаткування	102,7	109,1	95,1	83,2
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	102,8	103,2	110,7	105,1
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів	99,2	105,1	113,2	109,9
Виробництво меблів, іншої продукції, ремонт і монтаж машин та устаткування	97,1	95,2	115,5	104,9
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	93,9	104,4	99,6	108,0

¹ За видами промислової діяльності продуктивність праці розраховується на основі індексів промислової продукції за основними видами діяльності та середньооблікової кількості штатних працівників кожного окремого виду промислової діяльності.

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку.

Завдання 8.3: «Підвищити рівень зайнятості населення»

8.3.1. Рівень зайнятості населення віком 20–64 роки, %

Показник	2015	2016	2017	2018
Рівень зайнятості населення віком 20–64 роки, %	64,4	64,2	64,2	65,6
За статтю				
жінки	59,1	59,3	59,4	61,0
чоловіки	70,2	69,5	69,4	70,5
За типом місцевості проживання				
міська	65,2	65,0	65,1	66,7
сільська	62,7	62,4	62,2	63,2

Джерело: Держстат.

8.3.1.a Рівень зайнятості населення за статтю, місцем проживання та віковими групами, % до загальної кількості населення відповідної вікової групи

Показник	Усього у віці 20–64	У тому числі за віковими групами, років							
		20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	60–64	
2015 рік									
Усе населення	64,4	45,8	71,8	74,3	79,1	78,6	77,5	61,7	18,5
Жінки	59,1	40,1	63,1	67,1	75,1	77,8	74,2	56,4	15,2
Чоловіки	70,2	51,2	80,1	81,3	83,1	79,4	80,9	68,2	23,2
Міські поселення	65,2	42,5	74,4	76,4	80,5	80,0	79,1	62,1	17,3
Сільська місцевість	62,7	51,8	66,3	68,6	75,7	75,7	74,0	60,9	21,2
2016 рік									
Усе населення	64,2	43,6	69,8	74,7	78,4	78,2	77,3	62,4	18,7
Жінки	59,3	39,9	60,8	67,2	74,3	77,7	74,0	57,8	15,8
Чоловіки	69,5	47,1	78,4	81,9	82,5	78,8	80,6	68,1	22,7
Міські поселення	65,0	39,4	71,5	77,0	80,0	79,6	78,9	63,2	17,5
Сільська місцевість	62,4	51,1	66,3	68,5	74,5	75,5	73,5	60,9	21,2
2017 рік									
Усе населення	64,2	45,3	69,7	74,6	77,6	77,3	76,6	62,9	18,5
Жінки	59,4	41,0	60,1	67,3	72,7	76,9	73,2	59,0	16,1
Чоловіки	69,4	49,4	78,9	81,7	82,5	77,8	80,1	67,6	21,9
Міські поселення	65,1	41,8	71,6	76,4	79,3	78,5	78,1	64,1	17,6
Сільська місцевість	62,2	51,6	66,2	69,8	73,3	74,9	73,2	60,4	20,5
2018 рік									
Усе населення	65,6	45,9	71,8	75,9	76,7	79,4	77,7	65,5	17,5
Жінки	61,0	40,1	64,2	68,9	72,2	78,5	74,3	62,4	14,8
Чоловіки	70,5	51,2	79,1	82,7	81,2	80,3	81,2	69,3	21,4
Міські поселення	66,7	41,7	73,6	77,6	78,3	81,1	79,4	67,0	17,3
Сільська місцевість	63,2	53,3	68,5	71,7	72,7	75,8	74,0	62,5	18,0

Джерело: Держстат.

8.3.1.в Рівень безробіття населення (за методологією МОП) за статтю, місцем проживання та віковими групами, % до загальної кількості населення відповідної вікової групи

Показник	Усього у віці 20–64	У тому числі за віковими групами, років						
		20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	60–64
2015 рік								
Усе населення	9,0	20,4	11,2	9,7	7,2	7,6	6,3	–
Жінки	8,0	20,8	10,8	8,4	6,7	7,1	4,6	–
Чоловіки	9,8	20,0	11,4	10,8	7,7	8,1	7,9	–
Міські поселення	8,9	21,3	10,8	9,4	7,5	7,6	6,3	–
Сільська місцевість	9,2	19,0	12,0	10,8	6,6	7,6	6,4	–
2016 рік								
Усе населення	9,3	21,9	11,7	8,9	8,0	7,7	7,3	0,0
Жінки	7,6	20,1	10,2	7,6	7,0	6,3	5,2	–
Чоловіки	10,7	23,3	12,8	10,0	8,9	9,1	9,3	0,0
Міські поселення	9,1	22,2	11,5	8,6	8,0	7,8	7,2	–
Сільська місцевість	9,7	21,5	12,1	10,0	7,9	7,4	7,5	0,1
2017 рік								
Усе населення	9,5	18,0	11,3	9,8	8,4	8,7	8,1	0,0
Жінки	7,7	16,1	8,6	8,3	7,5	7,1	6,5	–
Чоловіки	11,0	19,4	13,1	11,0	9,3	10,3	9,8	0,0
Міські поселення	9,4	17,4	11,0	9,9	8,1	9,1	7,9	0,0
Сільська місцевість	9,8	18,8	11,8	9,7	9,3	7,9	8,4	–
2018 рік								
Усе населення	8,7	16,4	9,8	8,9	9,5	7,7	7,4	–
Жінки	7,4	17,8	6,4	7,6	8,1	6,2	6,8	–
Чоловіки	10,0	15,3	12,2	9,9	10,7	9,2	8,1	0,1
Міські поселення	8,6	18,2	10,2	8,5	9,5	7,4	7,0	0,1
Сільська місцевість	9,0	13,7	8,9	9,9	9,4	8,4	8,2	–

Джерело. Держстат.

8.3.1.с Професійна структура зайнятих у віці 20–64 роки за професійними групами, статтю та місцем проживання у 2015–2018 роках, у % до підсумку.

Показник	Законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі)	Професіонали	Фахівці	Технічні службовці	Працівники сфери торгівлі та послуг	Кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства	Кваліфіковані робітники з інструментом	Робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування	Найпростіші професії
2015 рік									
Всього	8,0	17,8	12,1	3,2	16,4	1,0	12,4	11,4	17,7
Жінки	6,6	22,7	16,4	5,6	23,2	0,8	3,5	3,9	17,3
Чоловіки	9,2	13,3	8,2	1,0	10,2	1,1	20,4	18,3	18,3
Міські поселення	9,9	21,7	13,7	3,6	17,6	0,5	13,1	10,9	9,0

Показник	Законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі)	Професіонали	Фахівці	Технічні службовці	Працівники сфери торгівлі та послуг	Кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства	Кваліфіковані робітники з інструментом	Робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування	Найпростіші професії
Сільська місцевість	3,6	8,9	8,6	2,2	13,8	2,0	10,8	12,4	37,7
2016 рік									
Всього	7,8	18,0	11,8	3,0	16,9	0,9	12,0	11,3	18,3
Жінки	6,6	22,7	15,9	5,2	23,7	0,7	3,6	3,7	17,9
Чоловіки	8,9	13,6	8,0	1,0	10,6	1,1	19,8	18,3	18,7
Міські поселення	9,7	22,1	13,3	3,4	18,1	0,4	12,8	10,9	9,3
Сільська місцевість	3,5	9,0	8,4	2,0	14,3	1,8	10,4	12,1	38,5
2017 рік									
Всього	7,7	18,0	11,4	3,0	17,0	0,9	12,0	11,1	18,9
Жінки	6,5	22,9	15,4	5,3	23,6	0,7	3,6	3,6	18,4
Чоловіки	8,7	13,4	7,7	0,8	10,9	1,0	19,9	18,1	19,5
Міські поселення	9,6	22,2	12,7	3,4	18,2	0,4	13,0	10,7	9,8
Сільська місцевість	3,4	8,7	8,5	1,9	14,3	2,0	9,9	12,0	39,3
2018 рік									
Всього	8,1	18,5	11,3	2,9	16,8	0,7	11,7	11,3	18,7
Жінки	6,8	23,5	15,1	5,1	23,8	0,6	3,7	3,5	17,9
Чоловіки	9,3	13,8	7,7	0,9	10,2	0,9	19,2	18,6	19,4
Міські поселення	10	22,9	12,3	3,4	17,9	0,3	12,4	10,8	10,0
Сільська місцевість	3,9	8,5	8,8	1,9	14,2	1,7	10,2	12,3	38,5

Джерело. Держстат.

8.3.1.d Економічна активність населення за рівнем освіти, статтю та місцем проживання

Показник	Економічно активне населення у віці 20–64 років, тис осіб			Економічно неактивне населення, у віці 20–64 років, тис осіб	Рівень економічної активності, %	Рівень зайнятості, %	Рівень безробіття, %
	Усього	Зайняті	Безробітні				
2015 рік							
Усе населення	17736,9	16147,7	1589,2	7328,0	70,8	64,4	9,0
Мають повну вищу освіту	5666,6	5221,6	445	1295,0	81,4	75	7,9
Мають базову вищу освіту	225,5	191,0	34,5	154,9	59,3	50,2	15,3
Мають неповну вищу освіту	3471,1	3179,3	291,8	1297,3	72,8	66,7	8,4
Мають професійно-технічну освіту	4661,4	4198,0	463,4	1600,5	74,4	67	9,9
Мають повну загальну середню освіту	3374,0	3063,4	310,6	2551,3	56,9	51,7	9,2
Мають базову загальну середню освіту	327,8	285,1	42,7	354,6	48,0	41,8	13,0
Мають початкову загальну або не мають освіти	10,5	9,3	:	74,4	12,4	11	:

Показник	Економічно активне населення у віці 20–64 років, тис осіб			Економічно неактивне населення, у віці 20–64 років, тис осіб	Рівень економічної активності, %	Рівень зайнятості, %	Рівень безробіття, %
	Усього	Зайняті	Безробітні				
2016 рік							
Усе населення	17602,5	15972,6	1629,9	7289,8	70,7	64,2	9,3
Мають повну вищу освіту	5653,6	5198,7	454,9	1343,8	80,8	74,3	8,0
Мають базову вищу освіту	219,3	185,7	33,6	179,9	54,9	46,5	15,3
Мають неповну вищу освіту	3445,5	3170,1	275,4	1308,7	72,5	66,7	8,0
Мають професійно-технічну освіту	4687,8	4205,9	481,9	1592,5	74,6	67,0	10,3
Мають повну загальну середню освіту	3284,0	2928,6	355,4	2453,7	57,2	51,0	10,8
Мають базову загальну середню освіту	302,6	276,3	26,3	354,1	46,1	42,1	8,7
Мають початкову загальну або не мають освіти	9,7	7,3	2,4	57,1	14,5	10,9	24,7
2017 рік							
Усе населення	17512,2	15850,4	1661,8	7183,3	70,9	64,2	9,5
Мають повну вищу освіту	5717,4	5265,6	451,8	1380,8	80,5	74,2	7,9
Мають базову вищу освіту	198,2	171,0	27,2	170,6	53,7	46,4	13,7
Мають неповну вищу освіту	3409,7	3102,8	306,9	1274,8	72,8	66,2	9,0
Мають професійно-технічну освіту	4611,3	4111,4	499,9	1597,0	74,3	66,2	10,8
Мають повну загальну середню освіту	3261,4	2924,8	336,6	2389,4	57,7	51,8	10,3
Мають базову загальну середню освіту	301,7	265,6	36,1	313,6	49,0	43,2	12,0
Мають початкову загальну або не мають освіти	12,5	9,2	3,3	57,1	18,0	13,2	26,4
2018 рік							
Усе населення	17603,0	16065,1	1537,9	6902,5	71,8	65,6	8,7
Мають повну вищу освіту	5918,4	5452,7	465,7	1309,1	81,9	75,4	7,9
Мають базову вищу освіту	245,6	208,6	37,0	171,6	58,9	50,0	15,1
Мають неповну вищу освіту	3282,1	3059,0	223,1	1196,7	73,3	68,3	6,8
Мають професійно-технічну освіту	4637,4	4188,2	449,2	1575,9	74,6	67,4	9,7
Мають повну загальну середню освіту	3223,6	2901,0	322,6	2281,2	58,6	52,7	10,0
Мають базову загальну середню освіту	287,7	247,7	40,0	288,5	49,9	43	13,9
Мають початкову загальну або не мають освіти	8,2	7,9	:	79,5	9,4	9,0	:

Джерело. Держстат.

8.3.1.е Населення у віці 20–64 роки за причинами економічної неактивності, тис осіб

Показник	2015	2016	2017	2018
Всього	7328,0	7289,8	7183,3	6902,5
Пенсіонери	3973,7	3801,9	3714,5	3628,0
Учні, студенти	723,8	713	691,8	692,5
Виконують домашні (сімейні) обов'язки	2044,0	2242,9	2282,8	2137,6
За станом здоров'я	127,6	116,1	118,4	111,9
Зневірені	103,9	88,8	84,1	65,2
Перебувають на утриманні	91,9	86,8	91,5	76,7
Не знають де і як шукати роботу	28,1	23	13,7	6,9

Вважають, що немає підходящої роботи	78,6	72,5	53,3	48,5
Сезонний характер роботи	24,2	19,9	16,2	18,5
Сподіваються повернутися на попередню роботу	15,0	11,7	12,4	9,1
Оформлюють пенсію	5,8	3,9	4,0	2,8
Отримали повідомлення про призов на військову службу	2,7	2,2	1,0	1,5
Інші	108,7	107,1	99,6	103,3

Джерело. Держстат.

Завдання 8.4:

«Скоротити частку молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок»

8.4.1. Частка молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок, у загальній чисельності осіб віком 15–24 роки, %

Показник	2015	2016	2017	2018
Частка молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок, у загальній чисельності осіб віком 15–24 роки, %	17,2	17,8	15,9	14,5
За статтю				
жінки	19,8	20,8	19,0	17,8
чоловіки	14,6	14,9	12,9	11,3
За місцем проживання				
міські поселення	14,6	14,9	12,4	11,6
сільська місцевість	21,6	22,8	22,0	19,4

Джерело. Держстат.

Завдання 8.5:

«Сприяти забезпеченню надійних та безпечних умов праці для всіх працюючих, зокрема шляхом застосування інноваційних технологій у сфері охорони праці та промислової безпеки»

8.5.1. Кількість потерпілих від нещасних випадків на виробництві, які призвели до втрати працездатності на 1 робочий день чи більше, % до рівня 2015 року

Показник	2015	2016	2017	2018
Кількість потерпілих від нещасних випадків на виробництві, які призвели до втрати працездатності на 1 робочий день чи більше, % до рівня 2015 року	100	104	101	97

Джерело. Держпраці.

8.5.2. Кількість загиблих від нещасних випадків на виробництві, % до рівня 2015 року

Показник	2015	2016	2017	2018
Кількість загиблих від нещасних випадків на виробництві, % до рівня 2015 року	100	107	98	109

Джерело. Держпраці.

8.5.1.a Розподіл кількості потерпілих від нещасних випадків за даними актів Н-1 за найбільш травмонебезпечними причинами настання нещасних випадків

Причина настання нещасного випадку	Кількість складених актів							
	2015		2016		2017		2018	
	всього	в т. ч. смертельно	всього	в т. ч. смертельно	всього	в т. ч. смертельно	всього	в т. ч. смертельно
Всього по Україні	4592	360	4766	364	4965	332	4 805	350
Організаційні причини	2987	225	3103	244	3249	230	3 211	245
<i>в тому числі:</i>								
Невиконання вимог інструкцій з охорони праці	1687	71	1698	74	1742	72	1 691	69
Порушення правил безпеки руху (польотів)	272	44	292	51	346	54	410	59
Невиконання посадових обов'язків	403	30	414	33	433	25	401	33
Порушення технологічного процесу	149	17	145	14	136	15	137	15
Порушення вимог безпеки під час експлуатації обладнання, устаткування, машин, механізмів тощо	70	9	102	15	120	15	97	16
Порушення вимог безпеки під час експлуатації транспортних засобів	79	13	102	24	92	13	95	8
Незастосування засобів індивідуального захисту (у разі їх наявності)	46	6	27	4	52	3	54	10
Інші причини	63	12	86	7	71	9	326	35
Психофізіологічні причини	1687	71	1698	74	1742	72	1 002	52
<i>в тому числі:</i>								
Особиста необережність потерпілого	537	10	628	21	657	11	597	18
Травмування (смерть) внаслідок протиправних дій інших осіб	323	24	278	15	256	8	236	14
Інші причини	144	23	155	21	168	7	169	7
Технічні причини	523	53	575	55	607	64	592	53
<i>в тому числі:</i>								
Незадовільний технічний стан виробничих об'єктів, будівель, споруд, інженерних комунікацій, території	161	11	196	13	181	11	188	5
Незадовільний технічний стан засобів виробництва	76	7	76	5	124	22	93	5
Інші технічні причини	81	9	89	12	83	4	176	12
Конструктивні недоліки, недосконалість, недостатня надійність засобів виробництва	60	9	60	4	59	5	74	6
Недосконалість технологічного процесу, його невідповідність вимогам безпеки	54	10	48	4	48	3	61	9

Джерело. ФСС.

8.5.1.в Розподіл кількості потерпілих від нещасних випадків за даними актів Н-1 за найбільш травмонебезпечними галузями економіки* підприємств, де стався нещасний випадок

Причина настання нещасного випадку	Кількість складених актів							
	2015		2016		2017		2018	
	всього	в т. ч. смертельно	всього	в т. ч. смертельно	всього	в т. ч. смертельно	всього	в т. ч. смертельно
Всього по Україні	4592	360	4766	364	4965	332	4805	350
<i>в тому числі:</i>								
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	953	31	1015	32	936	31	878	40
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	428	56	415	60	487	65	461	60
Охорона здоров'я	241	8	273	4	308	6	340	12
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	387	59	391	63	361	52	338	51
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	262	14	246	17	295	8	250	19
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	219	23	275	21	248	23	250	24
Будівництво	231	40	199	36	238	44	238	46
Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	215	10	204	11	214	11	230	6
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	202	12	227	11	199	10	210	2
Освіта	158	8	171	3	213	2	188	7
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	154	16	161	16	168	9	186	12
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	113	6	113	10	124	13	136	10
Виробництво машин і устаткування	139	9	120	6	141	9	118	7
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	93	10	118	25	121	12	112	7
Виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність	100	8	85	3	103	5	110	5
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	115	8	108	9	94	6	98	8
Виробництво транспортних засобів	61	0	100	5	74	2	85	1
Інші види переробної промисловості, ремонт і монтаж машин і устаткування	87	7	71	2	75	3	82	7
Виробництво електричного устаткування	41	2	39	1	49	1	62	1

Джерело. ФСС.

8.5.3. Частка працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці, у загальнообліковій кількості штатних працівників¹, %

Показник	2015	2017
Частка працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці, у загальнообліковій кількості штатних працівників, усього, %	28,9	28,4

за видами економічної діяльності

Сільське господарство та надання пов'язаних із ним послуг	11,2	12,6
Промисловість	35,3	34,1
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	68,7	67,9
Добування кам'яного та бурого вугілля	82,0	81,2
Переробна промисловість	29,2	27,8
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	17,3	19,5
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	9,5	11,1
Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	22,5	23,7
Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	58,5	61,3
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	37,2	33,4
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	21,2	19,1
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	26,9	29,7
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	57,7	56,3
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	14,7	14,4
Виробництво електричного устаткування	23,7	21,0
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	25,3	21,9
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів	21,5	19,4
Виробництво меблів, іншої продукції, ремонт і монтаж машин і устаткування	30,3	29,1
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	35,2	34,9
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	35,3	35,4
Будівництво	20,8	20,5
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	23,1	23,5
Телекомунікації (електрозв'язок)	11,4	10,7

¹ Дані збираються один раз на два роки.

Джерело. Держстат.

Завдання 8.6:

«Створити інституційні та фінансові можливості для самореалізації потенціалу економічно активної частини населення та розвитку креативної економіки»

8.6.1. Кількість зайнятих працівників у суб'єктів середнього та малого підприємництва¹, млн осіб

Показник	2015	2016	2017
Кількість зайнятих працівників у суб'єктів середнього та малого підприємництва, млн осіб	6,5	6,5	6,6

¹ Дані за 2018 рік будуть розміщені на офіційному веб-сайті Держстату 04.11.2019 року.

Джерело. Держстат

8.6.1.a Кількість суб'єктів МСП за ВЕД¹

ВЕД	Кількість суб'єктів МСП за ВЕД, одиниць			Кількість суб'єктів МСП за ВЕД, % до попереднього року		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Усього	1973895	1865147	1804660	2,2	-5,5	-3,2
Сільське, лісове та рибне господарство	79255	74600	76575	4,8	-5,9	2,6
Промисловість	134916	126861	123661	2,8	-6,0	-2,5

ВЕД	Кількість суб'єктів МСП за ВЕД, одиниць			Кількість суб'єктів МСП за ВЕД, % до попереднього року		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	1575	1301	1394	7,5	-17,4	7,1
Переробна промисловість	126058	118390	114629	2,6	-6,1	-3,2
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	1667	1682	1952	11,2	0,9	16,1
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	5616	5488	5686	5,6	-2,3	3,6
Будівництво	55123	50206	50257	5,6	-8,9	0,1
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	988958	910297	837668	0,04	-8,0	-8,0
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	119005	109313	95796	6,5	-8,1	-12,4
Тимчасове розміщування й організація харчування	58435	57695	57576	1,5	-1,3	-0,2
Інформація та телекомунікації	116130	129698	146903	1,6	11,7	13,3
Фінансова та страхова діяльність	12259	11763	10205	3,1	-4,0	-13,2
Операції з нерухомим майном	94075	90919	90551	-3,8	-3,4	-0,4
Професійна, наукова та технічна діяльність	131032	125131	121544	13,8	-4,5	-2,9
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	47359	45986	46552	7,3	-2,9	1,2
Освіта	10873	11077	11656	7,5	1,9	5,2
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	21683	21583	22085	2,7	-0,5	2,3
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	14884	13871	13044	10,1	-6,8	-6,0
Надання інших видів послуг	89908	86147	100587	3,7	-4,2	16,8

¹ Дані за 2018 рік будуть розміщені на офіційному веб-сайті Держстату 02.12.2019 року.

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку.

8.6.1.в Кількість зайнятих працівників у суб'єктів МСП за ВЕД¹

ВЕД	Кількість зайнятих працівників у суб'єктів МСП за ВЕД, тис. осіб			Кількість зайнятих працівників у суб'єктів МСП за ВЕД, % до попереднього року		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Усього	6471,4	6521,7	6580,1	-6,0	0,8	0,9
Сільське, лісове та рибне господарство	594,3	620,7	608,2	-13,5	4,4	-2,0
Промисловість	1540,5	1573,0	1590,7	-0,5	2,1	1,1
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	86,4	к	к	к	к	к
Переробна промисловість	1209,9	1225,9	1259,3	-5,2	1,3	2,7
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	129,6	130,2	124,7	37,6	0,5	-4,2
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	114,6	к	113,8	5,9	к	к
Будівництво	279,2	281,2	к	к	0,7	к
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	1955,0	1924,3	1938,0	-8,2	-1,6	0,7
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	465,9	458,6	454,0	-6,9	-1,6	-1,0

ВЕД	Кількість зайнятих працівників у суб'єктів МСП за ВЕД, тис. осіб			Кількість зайнятих працівників у суб'єктів МСП за ВЕД, % до попереднього року		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Тимчасове розміщування й організація харчування	188,9	201,3	172,9*	20,6	6,6	8,9*
Інформація та телекомунікації	228,7	243,6	265,3	-6,6	6,5	8,9
Фінансова та страхова діяльність	25,2*	26,6*	24,7*	x	5,6*	-6,8*
Операції з нерухомим майном	194,0*	234,4	к	-5,2*	20,8	к
Професійна, наукова та технічна діяльність	312,1	305,8	219,4*	-3,2	-2,0	-1,5*
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	288,2	286,0	137,3*	-6,1	-0,8	4,5*
Освіта	30,7	30,8	к	-1,0	0,3	к
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	110,2	114,2	117,4	19,4	3,6	2,8
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	45,8	45,3	к	12,8	-1,1	к
Надання інших видів послуг	125,9	129,4	к	к	2,8	к

к) дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації (первинне та вторинне блокування вразливих значень);

*) дані містять інформацію лише за суб'єктами малого підприємництва, оскільки інформація за суб'єктами середнього підприємництва є конфіденційною.

¹ Дані за 2018 рік будуть розміщені на офіційному веб-сайті Держстату 04.11.2019 року.

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку.

8.6.2. Частка доданої вартості за витратами виробництва суб'єктів середнього та малого підприємництва¹, у % до загальної суми доданої вартості за витратами виробництва

Показник	2015	2016	2017
Частка доданої вартості за витратами виробництва суб'єктів середнього та малого підприємництва, у % до загальної суми доданої вартості за витратами виробництва	58,1	62,3	62,6

¹ Дані за 2018 рік будуть розміщені на офіційному веб-сайті Держстату 25.11.2019 року.

Джерело: Держстат.

8.6.2.a Частка доданої вартості за витратами виробництва суб'єктів МСП¹

ВЕД	Частка доданої вартості за витратами виробництва суб'єктів МСП до загальної суми доданої вартості за витратами виробництва суб'єктів господарювання			Частка доданої вартості за витратами виробництва суб'єктів МСП за ВЕД, % до попереднього року		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Усього	58,1	62,3	62,6	-0,9	4,2	0,3
Сільське, лісове та рибне господарство	82,6	89,6	95,6	-5,2	7,0	6,0
Промисловість	40,1	46,3	43,7	4,5	6,2	-2,6
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	к	к	к	к	к	к
Переробна промисловість	к	к	к	к	к	к
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	к	к	к	к	к	к
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	к	к	к	к	к	к
Будівництво	80,3	43,7*	к	к	3,3*	к

ВЕД	Частка доданої вартості за витратами виробництва суб'єктів МСП до загальної суми доданої вартості за витратами виробництва суб'єктів господарювання			Частка доданої вартості за витратами виробництва суб'єктів МСП за ВЕД, % до попереднього року		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	64,5	72,8	70,0	-9,7	8,3	-2,8
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	50,0	48,7	51,1	4,8	-1,3	2,4
Тимчасове розміщування й організація харчування	44,5*	45,1*	51,6*	-9,0*	0,6*	6,4*
Інформація та телекомунікації	59,3	72,3	74,2	-0,9	13,0	1,9
Фінансова та страхова діяльність	23,1*	30,1*	27,9*	4,7*	7,0*	-2,2*
Операції з нерухомим майном	51,4*	56,3*	к	-1,1*	4,9*	к
Професійна, наукова та технічна діяльність	49,2	19,4*	26,3*	15,2	-6,6*	6,9*
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	41,3*	41,2*	46,5*	5,6*	-0,1*	5,3*
Освіта	100,0	100,0	к	0	0	к
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	100,0	100,0	100,0	0	0	0,0
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	49,5	22,4*	к	-11,7	4,0*	к
Надання інших видів послуг	к	100,0	к	к	к	к

к) дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації (первинне та вторинне блокування вразливих значень);

*) дані містять інформацію лише по суб'єктах малого підприємництва, оскільки інформація по суб'єктах середнього підприємництва є конфіденційною.

¹ Дані за 2018 рік будуть розміщені на офіційному веб-сайті Держстату 25.11.2019 року.

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку.

8.6.3. Місце України у рейтингу легкості ведення бізнесу Doing Business

Показник	2015	2016	2017	2018 ¹
Місце України у рейтингу легкості ведення бізнесу Doing Business	81*	80	76	71

* – В рамках оновлення трирічної методології та ретроспективного застосування методологічних змін у звіті Doing Business 2017 було оприлюднено скориговані показники звіту Doing Business 2016

¹ Дані за 2018 рік будуть оприлюднені 27.12.2019 року.

Джерело: Мінекономрозвитку.

МЕТОДОЛОГІЧНЕ РОЗ'ЯСНЕННЯ

ОЦІНКА ПРОГРЕСУ У ДОСЯГНЕННІ ІНДИКАТОРІВ ЦСР 8

Розрахунки засновані на методології Єврокомісії²⁹ і ЮНІСЕФ³⁰. Методологія розрахунку прогресу враховує напрям руху індикатора: до поставленої мети чи навпаки, а також швидкість цього руху. Індекс розраховувався для короткострокового тренда (ґрунтується на зміні показника за останній п'ятирічний період і вимагає наявності даних як мінімум за 3 послідовні роки).

Розрахунок тенденцій для показників з кількісними цілями засновано на сукупному річному темпі приросту (CAGR). Для таких індикаторів фактичне значення темпу приросту порівнюється з теоретичним, який буде потрібно для досягнення мети в цільовому році. Цей метод включає в себе три послідовні кроки:

1) розрахунок фактичного темпу приросту

$$CAGR_a = \left(\frac{Y_t}{Y_0} \right)^{\frac{1}{t-t_0}} - 1, \text{ де}$$

t_0 – базовий рік;
 t – звітний рік;
 y_0 – значення показника в базовому році;
 y – значення показника за останній рік.

2) розрахунок необхідного (теоретичного) темпу приросту для досягнення мети:

$$CAGR_r = \left(\frac{X_1}{Y_0} \right)^{\frac{1}{t_1-t_0}} - 1, \text{ де}$$

t_0 – базовий рік;
 t_1 – цільовий рік;
 y_0 – значення показника в базовому році;
 x_1 – цільове значення показника в цільовому році.

3) розрахунок співвідношення теоретичного і необхідного темпів приросту:

$$\frac{Ra}{r} = \frac{CAGR_a}{CAGR_r}$$

Співвідношення теоретичного та необхідного темпу зростання	Категорія тренду	Позначення
$\geq 80\%$	На шляху досягнення	.
$20\% \leq ta < 80\%$	Потребує прискорення	.
$< 20\%$	Не можливо досягнути	.

²⁹ Monitoring Report on Progress towards the SDGs in an EU Context / European Union. – 2017.

³⁰ Progress for Every Child in the SDG Era: Methodology Note, <https://data.unicef.org/wp-content/uploads/2018/03/Progress-for-Every-Child-ANNEXES-03.06.2018.pdf>.

**ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ – УКРАЇНА.
ЦСР 8: ГІДНА ПРАЦЯ ТА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ**

МОНІТОРИНГОВИЙ ЗВІТ